



*Programmabegroting 2024*

# KOERS HOUDEN IN ONZEKERE TIJDEN

Datum behandeling raad:  
6 en 8 november 2023



# Inhoudsopgave

Inleiding .....	3
<b>PROGRAMMA 1: BESTUUR EN VEILIGHEID .....</b>	<b>20</b>
<b>PROGRAMMA 2: WONEN EN WERKEN .....</b>	<b>32</b>
<b>PROGRAMMA3: LEEFOMGEVING .....</b>	<b>37</b>
<b>PROGRAMMA 4: SPORT, CULTUUR EN ONDERWIJS .....</b>	<b>49</b>
<b>PROGRAMMA 5: MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING .....</b>	<b>55</b>
<b>PROGRAMMA 6: ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN EN OVERHEAD .....</b>	<b>70</b>
<b>Paragraaf 1: Lokale heffingen .....</b>	<b>79</b>
<b>Paragraaf 2: Weerstandsvermogen en risicobeheersing .....</b>	<b>87</b>
<b>Paragraaf 3: Onderhoud kapitaalgoederen.....</b>	<b>104</b>
<b>Paragraaf 4: Financiering.....</b>	<b>110</b>
<b>Paragraaf 5: Bedrijfsvoering.....</b>	<b>114</b>
<b>Paragraaf 6: Verbonden partijen .....</b>	<b>120</b>
<b>Paragraaf 7: Grondbeleid.....</b>	<b>130</b>
<b>Paragraaf 8: Openbaarheidsparagraaf.....</b>	<b>142</b>
<b>Bijlage 1: Overzicht beleidsindicatoren .....</b>	<b>144</b>

# Inleiding

## Zomerbrief

Met de zomerbrief, die de raad in juni jl. heeft ontvangen, is een start gemaakt met de voorbereiding van de programmabegroting 2024. Daarin schetsten we, voor zover dat op dat moment al kon, de beleidsmatige en financiële uitgangspunten voor de komende begroting. De zomerbrief verscheen dit jaar op een moment waarop de raad zojuist het besluit had genomen om de themanotities behorend bij de visie “Actief ‘Noaberschap’ 2022-2026 (huidige raadsperiode) vast te stellen en de daarvoor benodigde financiële middelen beschikbaar te stellen.

## Nieuwe ontwikkelingen

In de programmabegroting 2024 landden de voorstellen voor **nieuw beleid** uit de zomerbrief en de **autonome ontwikkelingen** die zich in 2023 aandienen (meevallers en tegenvallers). Daarnaast presenteren we onder de noemer **trends** enkele onderwerpen die zich in de nabije toekomst

aandienen en naar verwachting dan tot autonome ontwikkeling of nieuw beleid zullen gaan ontwikkelen.

Vorig jaar tekende zich al af dat de meerjarenbegroting vanaf 2026 een tekort vertoont. Dat is grotendeels te wijten aan beleidswijzigingen van de rijksoverheid waar de meeste gemeenten mee kampen. Het is lastig om hierop te anticiperen, zeker nu via VNG en Tweede Kamer om structurele compensatie van gemeenten is gevraagd. De huidige demissionaire periode van het kabinet maakt echter dat duidelijkheid hierover nog op zich laat wachten.

## Bezuinigingen Rijk

Recente signalen dat de rijksoverheid zich genoodzaakt ziet om de komende jaren structureel te bezuinigen maken de verwachting op een positieve uitkomst er niet rooskleuriger op. Naar verwachting noodzaakt dit gemeenten om volgend jaar op basis van scenario's te bezien hoe zij hun meerjarenbegroting weer structureel sluitend kunnen krijgen. Anders gezegd: als de gevraagde compensatie achterwege blijft zullen gemeenten, waaronder Hof van Twente, door bezuinigingen of vergroting van inkomsten forse inspanningen moeten plegen om hun begroting sluitend te maken.

## *Tweede bestuursrapportage 2023*

De ontwikkelingen die zich voordoen sinds het verschijnen van de zomerbrief en die wij hebben gepresenteerd in de 2<sup>e</sup> bestuursrapportage 2023 maken deze opgave nog wat groter. Door met name ontwikkelingen in de jeugdzorg en Wmo, waar zowel de prijzen als de aantallen toegekende voorzieningen blijven stijgen, toont ons budgettair meerjarenperspectief een groter tekort vanaf 2026 dan we in de zomerbrief hebben geraamd.

Enkele andere autonome ontwikkelingen die genoemd worden in de 2<sup>e</sup> bestuursrapportage zijn de reeds eerder aangekondigde hogere bijdrage aan de Omgevingsdienst Twente, die het gevolg is van de invoering van output-financiering, de prijsindexering van software-kosten en de effecten van de meicirculaire.

### *Loon- en prijsontwikkeling*

Voor de programmabegroting 2024 anticiperen wij, op basis van de jaarlijkse systematiek en cijfers van het Centraal Planbureau (CPB), op een inflatieontwikkeling in de budgetten voor het volgende begrotingsjaar. Tegenover de loon- en prijsstijgingen staat (deels) een compensatie vanuit

het gemeentefonds.

De hogere energieprijzen leiden in 2023 onder meer tot hogere inflatiecijfers. Verdere kostenstijgingen zijn mogelijk, zowel in de exploitatie als bij de investeringen.

### *Ontwikkelingen Gemeentefonds*

Het Rijk werkt aan een nieuwe financierings-systematiek van het gemeentefonds vanaf 2026/2027. Vooruitlopend daarop heeft de aanpassing een structureel fors nadelig effect op de omvang van het gemeentefonds vanaf 2026. Ondanks de structurele toevoeging van € 1 miljard bij de meicirculaire 2023. Naast de omvang van het gemeentefonds wijzigt ook de wijze van verdeling. Voor de invoering van het nieuwe verdeelstelsel is vastgehouden aan een ingangsdatum per 1 januari 2024. Daarbij is er nog onzekerheid over de definitieve herverdeeleffecten van de herijking. Voor Hof van Twente lijkt de impact op dit punt beperkt.



## *Themanotities*

De afgelopen maanden zijn voorbereidingen getroffen voor de uitvoering van de themanotities. De ambities, projecten en acties zoals verwoord in de 6 themanotities krijgen geleidelijk aan vorm. Hierbij maken we gebruik van het instrument programma-sturing om binnen de organisatie een goede integrale aanpak te borgen. Hiermee zijn we ook in staat richting de gemeenteraad, zoals afgesproken, een duidelijke, herkenbare monitoring en verantwoording vorm te geven. Een korte terugblik:

### *Visie Gezonde verbinding*

Deze visie biedt een integrale kijk op het welzijn van mensen langs de themalijnen: 1) Kansrijk opgroeien, 2) Gezonde leefstijl, 3) Vitaal ouder worden en 4) Iedereen doet mee. Belangrijke uitgangspunten daarbinnen zijn de aanpak van armoede en laaggeletterdheid, preventief werken, positieve gezondheid en eigen verantwoordelijkheid van inwoners.

### *Visie Duurzame leefomgeving*

Binnen de fysieke omgeving hebben we als gemeente grote opgaven voor onder andere natuur,

landbouw, water, bodem, klimaat, recreatie en landschap. Vanwege de sterke onderlinge verwevenheid hebben we een integrale Visie duurzame leefomgeving ontwikkeld aan de hand van vier thema's: 1) Klimaatadaptatie, 2) Biodiversiteit, 3) Duurzame landbouw en 4) Energietransitie.

### *Omgevingsvisie*

De afgelopen periode is een concept-Omgevingsvisie voor de gemeente ontwikkeld. We zijn hierover actief met de samenleving in gesprek geweest. In de omgevingsvisie komen veel onderwerpen samen die verbonden zijn aan de hoofdthema's uit de Visie Actief Noaberschap. Tegelijkertijd komen in de omgevingsvisie actuele beleidsdoelen samen uit onder meer de Visie gezonde verbinding als de Visie duurzame leefomgeving.

De omgevingsvisie vormt de basis voor enkele nog te ontwikkelen omgevingsprogramma's en het allesomvattende Omgevingsplan dat over enkele jaren al onze bestemmingsplannen zal gaan vervangen.

### *Investeren in maatschappelijke opgaven*

In de Visie Actief Noaberschap 2022-2026 zijn ambities benoemd voor de komende vier jaar, waar we in samenspraak met maatschappelijke partners en anderen in de samenleving uitvoering aan willen geven. Om aan de ambities invulling te kunnen geven is op diverse terreinen niet alleen een financiële, maar ook personele impuls noodzakelijk. In de Themanotities zijn deze impulsen vertaald naar nieuwe middelen. Op de pagina's na deze inleiding schetsen we per thema welke stappen in 2024 gezet zullen gaan worden.

### *Trends*

In de zomerbrief gaven we aan dat we in vervolg op de themanotities een aantal voorstellen voor nieuw beleid hebben. In deze programmabegroting zijn die verwerkt. We hebben er ook enkele aan toegevoegd. De dynamiek van onze organisatie en zeker ook die van de arbeidsmarkt maken dat het zoeken naar de juiste mensen om (bestuurlijke) ambities waar te kunnen maken, continu aandacht blijft vragen. Om een aantrekkelijke werkgever te zijn, blijven we investeren in ontwikkelkansen voor medewerkers en in formatie om taken adequaat uit te kunnen voeren.

Tegelijk zien we dat er in komende jaren bestuurlijke ambities die in de pijplijn zitten concretere vormen zullen gaan krijgen. In een aantal gevallen gaat het dan om huisvestingsvraagstukken. Denk aan multifunctionele accommodaties in Hengevelde, Diepenheim, Goor en Markelo, een buurthuis in Markvelde, het Duurzaam meerjaren onderhoudsplan voor gebouwen (DMJOP), het Integraal huisvestingsplan onderwijs (IHP), de Meerjarige opgave opvang asielzoekers (OSA) en de plannen voor een Circulair ambachtscentrum. Gaandeweg het begrotingsjaar 2024 verwachten wij met enkele van deze voorstellen naar de raad te komen.

### *Naar een sluitende begroting*

In het voorgaande is in vogelvlucht een beeld geschetst van de beleidsontwikkelingen die van invloed zijn op de programmabegroting 2024. Feit is dat de financiële opgave om een sluitende begroting te verkrijgen vanaf 2026 een forse opgave wordt. Bedenk daarbij dat er in de (meerjaren-) begroting ingaande 2027 ook een al langer bestaande bezuiniging van € 450.000 op welzijnssubsidies is opgenomen. Zoals we bij de zomerbrief al stelden is het legitiem om in de meerjarenraming ons tekort te laten zien

voor zover dat het gevolg is van de (omstreden) Rijkskorting van € 3 miljard op het gemeentefonds, voor Hof van Twente zo'n € 4,5 miljoen. Om die reden vonden we het verantwoord om in de zomerbrief een structureel tekort in 2026 en later in die orde van grootte op te nemen. Maar het verwachte tekort is sinds de zomerbrief vanaf 2026 met € 1,2 miljoen gegroeid. Wij zien daarom nu de noodzaak om ons in aanloop naar de zomerbrief 2024 in samenspraak met de raad voor te bereiden op een scenario waarin middels taakstellingen (een deel van) de tekorten worden aangepakt.

### *Dekkingsmaatregelen*

Het voorgaande betekent dat wij vooralsnog vast houden aan de nieuw beleidsvoorstellen uit de zomerbrief en deze programmabegroting, die in de verschillende programma's zijn toegelicht. Nu de jaarschijf 2024 sluitend is, wordt immers voldaan aan de eisen voor begrotingsgoedkeuring. Maar tegelijkertijd nemen wij in deze programmabegroting een structurele taakstelling op van € 1,2 miljoen ingaande 2026. Deze denken wij in te vullen door beperking van uitgaven en/of het verhogen van inkomsten via belastingmaatregelen.

Het hanteren van een “pauzeknop” voor (elementen van) nieuw beleid is hierbij een serieuze, te onderzoeken optie. Dat deze taakstelling nu nog niet met concrete maatregelen is ingevuld past bij het feit dat deze pas over enkele jaren ingaat. Let wel: het totale financiële tekort wordt met het invullen van deze taakstelling slechts ten dele opgelost. Maar we geven hiermee in ieder geval het signaal dat we in komende jaren keuzes zullen moeten maken om een verantwoord begrotingsbeleid te blijven voeren. Alleen dan houden we koers in onzekere tijden.

Wij stellen u voor kennis te nemen van de programmabegroting 2024 en deze vast te stellen.

Burgemeester en wethouders,

secretaris,                      burgemeester,

Perspectief begroting 2024	2023	2024	2025	2026	2027
Programmabegroting 2023	435.972	3.726.120	4.795.366	-736.411	-2.432.488
Kwijtschelding *	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000
Themanotities, lasten	-1.895.000	-2.147.500	-1.927.500	-1.905.000	-757.500
Themanotities, baten	1.895.000	2.147.500	1.927.500	1.905.000	757.500
Reggehof *	-140.000	-140.000	-140.000		
1e bestuursrapportage 2023	19.691	-359.246	-744.542	-729.479	-1.131.435
Continuering bijdrage Rijk na 2026					1.500.000
Nieuw beleid zomerbrief 2023	-85.000	-1.090.000	-1.256.600	-1.311.576	-1.365.928
Perspectief zomerbrief 2023	215.663	2.121.874	2.639.224	-2.792.466	-3.444.851
2e bestuursrapportage 2023	1.267.337	251.126	50.776	-798.534	-974.149
Nieuw beleid begroting 2024	0	-219.000	-213.000	-198.000	-198.000
Ombuigingen (taakstellingen en/of lastenverzwaring)				1.200.000	1.200.000
Perspectief begroting 2024	1.483.000	2.154.000	2.477.000	-2.589.000	-3.417.000
Waarvan incidentele baten en lasten	-1.324.000	-2.103.000	-2.009.000	-1.977.000	-849.000
<b>Structureel saldo</b>	<b>159.000</b>	<b>51.000</b>	<b>468.000</b>	<b>-4.566.000</b>	<b>-4.266.000</b>

\* Gedurende het jaar zijn enkele specifieke raadsbesluiten genomen met structurele budgettaire bijstellingen:  
*Kwijtschelding: Een verhoging van de vermogensnorm bij de beoordeling van aanvragen van kwijtschelding*



<b>Nieuw beleid</b>						
<b>Omschrijving</b>	<b>Progr.</b>	<b>2024</b>	<b>2025</b>	<b>2026</b>	<b>2027</b>	
1 Capaciteit BOA's	1.3.3	-232.000	-232.000	-232.000	-232.000	
2 Notuleren/communicatie raadsvergaderingen	1.5.1	-21.000	-15.000			
3 Website/ digitale toegang	1.5.2	-62.000	-26.000	-26.000	-26.000	
4 Information security officer(T)ISO	1.5.5	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000	
5 Doorontwikkeling belastingen	1.8	-62.000	-62.000	-62.000	-62.000	
6 Gladheidbestrijding	3.3.1	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	
7 Onkruidbestrijding	3.3.2	-158.000				
8a Onderhoudssystematiek buiten (onderhoud)	3.1	-350.000	-655.000	-655.000	-655.000	
8b Onderhoudssystematiek buiten (verv. invest. 1 mln p/j)	3.1		-55.600	-110.576	-164.928	
9 Minimabeleid	5.4.2	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000	
10 Profesionaliseren inkoopfunctie	Par.5	-228.000	-228.000	-228.000	-228.000	
11 Informatiebeheer	Par.8	-96.000	-96.000	-96.000	-96.000	
<b>Totaal</b>		<b>-1.309.000</b>	<b>-1.469.600</b>	<b>-1.509.576</b>	<b>-1.563.928</b>	

## Doorrekening reserves weerstandsvermogen

Algemene Reserve	Rek. 2022	2023	2024	2025	bedragen x € 1.000	
					2026	2027
<b>Stand per 1 januari</b>	<b>17.085</b>	<b>17.275</b>	<b>7.118</b>	<b>7.118</b>	<b>7.118</b>	<b>7.118</b>
Saldo onttrekkingen en toevoegingen	190	-10.157	0	0	0	0
<b>Stand per 31 december</b>	<b>17.275</b>	<b>7.118</b>	<b>7.118</b>	<b>7.118</b>	<b>7.118</b>	<b>7.118</b>
Totaal risico's conform berekening weerstandsvermogen	4.650	5.187	5.187	5.187	5.187	5.187
<b>Nader te besteden</b>	<b>12.625</b>	<b>1.931</b>	<b>1.931</b>	<b>1.931</b>	<b>1.931</b>	<b>1.931</b>

\* In de doorrekening zijn de begrote resultaten 2023 tot en met 2027 niet meegenomen.

# Collegeagenda 2022 - 2026: Actief Noaberschap



# Thema 1: Sociaal Domein

Het is belangrijk dat alle inwoners in de Hof mee kunnen doen in de samenleving. We zetten in op preventie. En als het inwoners om welke reden dan ook niet zelf lukt om hun problemen op te lossen, ondersteunen wij hen met voorzieningen. We willen voorkomen dat jongeren in een zwaar zorgtraject terechtkomen en zetten in op armoedebestrijding.

Bestaande multifunctionele accommodaties (MFA's) willen we op peil houden en initiatieven voor nieuwe (vervangende) MFA's ondersteunen we. In 2024 verwachten we de eerste onderzoeksresultaten voor de haalbaarheid van een MFA in Hengevelde. Met de werkgroep aldaar zijn we in nauw overleg om de planvorming nader uit te werken. De insteek is om in de loop van 2024 aan de raad een concreet plan voor besluitvorming voor te leggen. Planvorming voor andere accommodaties volgt zodra inzichtelijk wordt welke lokale mogelijkheden zich aandienen.

De afgelopen jaren is vanuit de visie “De Gezonde Verbinding” (integrale visie op het sociaal domein) gestart met het werken aan het geluk en het welzijn van inwoners in onze gemeente. Hiervoor hanteren wij vier themalijnen: Kansrijk Opgroeien, Gezonde Leefstijl, Iedereen Doet Mee en Vitaal Ouder Worden.

We zetten in op een integrale aanpak binnen het sociaal domein. Dit vertaalt zich concreet in extra inspanningen de komende jaren ten aanzien van armoede en laaggeletterdheid. Vanuit de gedachte dat dit essentieel is, ook voor de andere genoemde thema's. Financieel gezond zijn is immers een randvoorwaarde om mee te doen in onze samenleving, kansrijk op te groeien en vitaal ouder te worden. Financiële problemen en schulden hebben een bewezen negatief effect op de gezondheid en de gezondheidsvaardigheden van inwoners.

Dit geldt ook voor laaggeletterdheid en daarmee samenhangend, beperkte digitale vaardigheden. Door hier extra op in te zetten, pakken we het probleem aan bij de bron. Naast armoede als veroorzaker van veel uitdagingen in het sociaal domein, is de dubbele vergrijzing (we worden met meer mensen steeds ouder) een belangrijke factor.

Voor wat betreft de realisatie van concrete plannen geldt dat we in 2023 niet het tempo en de daadkracht hebben kunnen ontwikkelen die we graag wilden. De oorzaak hiervan is het grote aantal vacatures en het moeilijk kunnen invullen daarvan gelet op de krapte op de arbeidsmarkt. Nu dit eind 2023 wel is gelukt, gaan we in 2024 met volle kracht vooruit.



## Thema 2: Agrarische sector

Gezamenlijk met de agrarische sector gaan we op zoek naar nieuwe manieren om de landbouw toekomstbestendig te maken. Hierbij denken we aan nieuwe verdienmodellen rondom mono-mestvergistings, mede in dienst van de energieopwekking. Of aan verdiensten uit het vergroten van de biodiversiteit in Hof van Twente. Dit alles zal in grote mate afhankelijk zijn van het stikstofbeleid van het rijk en de provincie. We blijven het “veegplan” gebruiken om kleine bestemmingsplanwijzigingen op een makkelijke manier mogelijk te maken. We blijven met agrariërs in gesprek, onder andere via onze erfcoaches, om met maatwerk en creatief meedenken perspectief te bieden.

Samen met agrariërs werken we de pilots gericht op mono-mestvergistings verder uit over de gemeente. Op het gebied van bodem en water gaan we samen met het waterschap en grondeigenaren na waar maatregelen nodig zijn en welke kansen er liggen voor het vasthouden van water. Door informatiebijeenkomsten en het delen van ervaringen brengen we de mogelijkheden voor multifunctionele landbouw in beeld en ondersteunen we agrariërs die hiervoor plannen willen uitwerken. Met eventuele deelnemers aan de Landelijke Beëindigingsregeling Veehouderij (LBV) werken we erfplannen uit. We gaan na of we een combinatie met de Rood voor Rood regeling nieuwe functies kunnen worden gemaakt. Kavelruil blijven we stimuleren via het vrijwillige kavelruilproject Twentse Maat. Daarnaast blijven we individuele ondernemers en de gezinnen ondersteunen vanuit het platform Stilleed en via onze erfcoaches.

Gezamenlijk met de gemeente Borne, Enschede, Haaksbergen en Hengelo hebben we een voorstel gemaakt voor een gebiedsgerichte aanpak in Zuid-Oost Twente. Dit voorstel zal verder uitgewerkt worden met de gebiedspartners (LTO, Waterschappen, TBO's, Landgoederen en de Provincie). Het doel is te komen met een gezamenlijke uitvoeringsagenda.

## Thema 3: Ondernemen

De werkgelegenheid in Hof van Twente moet ook in de toekomst op peil blijven, zowel kwantitatief als kwalitatief. Binnen onze gemeente zijn aantrekkelijke centra belangrijk. We willen samen met ondernemers de uitstraling verder verbeteren zodat de aantrekkingskracht op bezoekers nog groter wordt.

Er is veel vraag naar ruimte voor bedrijven. In de komende periode besteden we daarom extra aandacht aan het ontwikkelen en inrichten van nieuwe bedrijventerreinen. Daarnaast zetten wij ons in voor energieopwekking en energiebesparing.

Samen met onder andere ondernemersverenigingen worden projecten geïnitieerd en uitgevoerd. Voor de komende jaren willen we uitvoering geven aan de doelstellingen vanuit de themanotitie Ondernemen: Ruimte geven voor bedrijven en ondernemers om zich te vestigen en uit te breiden. Ook willen we investeren in nieuwe initiatieven en vooruitstrevende ideeën op het gebied van ondernemen, werkgelegenheid, centrumgebieden en vrijetijdseconomie. In de centrumgebieden willen we verder met kwaliteitsverbetering door samenwerking met de ondernemers en verbetering van de uitstraling van de openbare ruimte. Voor de Vrijetijdseconomie willen we aan de hand van het in 2023 vastgestelde beleid sturen op nieuwe ontwikkelingen op de juiste plek en uitvoering geven aan het actieplan "Beleef Hoffelijkheid 2.0".

De doorontwikkeling van HofMarketing is onderdeel van de themanotitie Ondernemen. Hofmarketing verzorgt gebiedsmarketing voor wonen, werken en recreëren in Hof van Twente. Dit doen we samen met belangrijke stakeholders uit het Ondernemersplatform Hof van Twente, VTE projectgroep, Twentemarketing en het recreatieschap.

# Thema 4: Veiligheid

Ons uitgangspunt is dat Hof van Twente een veilige en leefbare gemeente is waar inwoners, ondernemers en bezoekers zich veilig voelen. De aanpak van ondermijnende criminaliteit en high impact crimes zoals woninginbraken staan hoog op de agenda. Een effectieve aanpak van onder andere huiselijk geweld, kindermishandeling, jeugdoverlast, personen met verward gedrag en de aanpak van zorgfraude is alleen mogelijk door goede samenwerking binnen en buiten het gemeentehuis. Wij geven met een programmatische aanpak ons integrale veiligheidsbeleid de komende jaren een nieuwe impuls.

In 2024 willen wij verder invulling geven aan de speerpunten zoals verwoord in de Visie Veiligheid. Dat betekent het verder optimaliseren van de bestrijding van diverse vormen van overlast, in nauwe samenspraak met het sociale domein alsmede de aanpak van ondermijning in onder meer horeca, vastgoed en recreatieparken. Op basis van besluitvorming in 2023 vindt er een uitbreiding en doorontwikkeling plaats van de functie van buitengewoon opsporingsambtenaar.

Onze aanpak is zowel gebiedsgericht (bv buitengebied, bedrijventerreinen en de woonomgeving) als persoonsgericht (aanpak verwarde personen, veelplegers, jeugd). Hierdoor garanderen we een eerlijk speelveld voor ondernemers en voorkomen we uitbuiting of misbruik van kwetsbare personen door criminelen. Zowel binnen onze organisatie als ook in de samenwerking met externe partners voorkomen wij dat wij transacties (bijvoorbeeld subsidies of vergunningen) doen met criminelen. Ieder signaal van ondermijning pakken wij op en leidt tot een herleidbaar besluit.

## Thema 5: Duurzaamheid

Binnen het programma Duurzaamheid krijgen verschillende projecten en initiatieven vorm. Zo enthousiasmeren en faciliteren wij onze inwoners en ondernemers bij de urgente energietransitie en houden hierbij de regie. Onze eigen “Routekaart Energieneutraal 2035” en de afspraken uit de Regionale Energie Strategie (RES) vormen hiervoor de leidraad. Met het Project Buurtenergie gaan we voor de kernen en buurtschappen gezamenlijk aan de slag met initiatieven voor duurzame energieopwekking. Een deel van de opbrengst komt ten goede van de lokale gemeenschap. Ook gaan we actief uitvoering geven aan de Warmtevisie om op termijn “van het (grijze) gas af” te gaan. Bij vergunningverlening voor nieuwe bedrijfspanden hebben we de ambitie om het plaatsen van zonnepanelen verplicht te stellen en op bestaande gebouwen stimuleren we het plaatsen van zonnepanelen.

In de Themanotitie Duurzaamheid is voor de komende periode omschreven wat we willen bereiken en wat we daarvoor gaan doen. De Routekaart 2035 (energieneutraal) blijft voor ons leidend. De verwachting is dat RES 2.0 in het tweede kwartaal van 2024 wordt vastgesteld. Op lokaal niveau gaan we verder invulling geven aan ons energiearmoede beleid en aan het Nationaal Isolatieprogramma. De hiervoor ontvangen rijksmiddelen zetten wij in om onze inwoners hiermee zoveel mogelijk van dienst te zijn. Bovendien willen we ook verder uitwerking geven aan de Transitievisie Warmte. Naast het opstellen van enkele lokale wijkuitvoeringsplannen gaan we ook aan de slag in Delden (Rupertserf) en in Goor met integrale wijkplannen.

## Thema 6: Wonen

Het beleidsveld Wonen maakt een omslag door. Naar verwachting treedt medio 2024 de Wet versterken regie volkshuisvesting in werking. Deze wet wijzigt meerdere wetten, waarbij wonen meer centraal komt te staan en sturend wordt in plaats van volgend. Eén van de wijzigingen is het verplicht opstellen van een volkshuisvestingsprogramma. In dit programma komen de doelstellingen van de Nationale woon- en bouwagenda tot uitvoering.

Er is grote krapte op de woningmarkt. In alle segmenten is een tekort. Dat maakt dat de doorstroming stagneert. Dit heeft vooral gevolgen voor jongeren en mensen met een laag inkomen. In de Woondeal Twente van eind 2021 hebben we afgesproken dat het merendeel van de te bouwen woningen betaalbaar moet zijn. Daarnaast moeten we inspelen op de demografische ontwikkelingen. De bevolking veroudert en deze mensen zijn vaak minder mobiel. Dat brengt een meer specifieke woonvraag met zich mee. Ook deze ontwikkelingen vragen om een zorgvuldige aanpak. Waar realiseren we welke woningen en hoe gaan we om met bestaande woningen? Kunnen we, met het oog op 'langer thuis', woningen dusdanig aanpassen dat mensen in staat zijn zelfstandig te wonen? Waar moet de leefomgeving dan aan voldoen? Ook de huisvesting van aandachtsgroepen moet steviger worden verankerd in onze werkwijze. Vanuit het rijksprogramma 'Een thuis voor iedereen' zijn groepen aangewezen die door een specifieke woonvraag meer moeite hebben met het vinden van een geschikte woning.

In 2023 zijn verschillende onderzoeken afgerond. Samen met de corporaties is een woningmarktonderzoek uitgevoerd en voor onze woonzorgvisie is een analyse gemaakt van vraag en aanbod van zorg in Hof van Twente. Ook in regionaal verband, vanuit centrumgemeente Enschede, is een inventarisatie gemaakt van de woonbehoefte van aandachtsgroepen.



De resultaten van deze onderzoeken worden verwerkt in het kwalitatief woningbouwprogramma. Daarbij wordt meer aandacht besteed aan specifieke doelgroepen.

Voor een goede invulling moeten we meer samenwerken. Binnen de eigen organisatie, om opgaven te combineren, en ook met onze externe partners, zoals marktpartijen, corporaties, particulieren en zorginstellingen. Om daar een goede invulling aan te kunnen geven is meer capaciteit nodig.

We willen in alle kernen woningen toevoegen. Daar is grote behoefte aan. In alle kernen zijn concrete plannen in ontwikkeling of is grond aangekocht. Om tempo te kunnen maken op alle ontwikkelingen en niet te veel de aandacht te moeten verdelen tussen de verschillende ontwikkelingen, is extra capaciteit nodig. In de themanotitie wonen is daar geld voor gereserveerd.

In 2024 gaan we verder uitvoering geven aan het realiseren van flexwonen. Daarmee willen we een buffer creëren voor mensen die op korte termijn een woning nodig hebben, maar die door de krapte op de woningmarkt niet beschikbaar is. Verder gaan we aan de slag met beleid voor de huisvesting van arbeidsmigranten.

# PROGRAMMA 1: BESTUUR EN VEILIGHEID

Hof van Twente werkt op verschillende manieren samen met andere gemeenten. We gaan uit van onze eigen kracht, maar staan open voor de kansen die samenwerking kan bieden; de kwaliteit van de dienstverlening vergroten, kwetsbaarheid verkleinen en kosten verlagen. Vanuit een heldere communicatievisie en via nieuwe communicatiekanalen werkt de gemeente samen met onze inwoners/ ondernemers aan een fijne woon- en leefomgeving. Daar waar mogelijk bieden wij onze dienstverlening digitaal aan. We geven ook persoonlijke aandacht waar dat nodig is. De ontwikkeling van de digitale dienstverlening de afgelopen jaren geeft ons ook die ruimte.

Per januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. Dat betekent minder en overzichtelijkere regels, meer ruimte voor initiatieven, lokaal maatwerk en vertrouwen. De wet biedt de basis voor onze omgevingsvisie, die de komende jaren wordt gevolgd door omgevingsprogramma's en een omgevingsplan. Daarnaast vormt de wet het kader voor de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Door een goede belangenafweging beogen we de kwaliteit in onze leefomgeving te verbeteren.

Ons uitgangspunt is dat wij een veilige en leefbare gemeente zijn waar inwoners, ondernemers en bezoekers zich veilig voelen. De aanpak van ondermijnende criminaliteit en high impact crimes zoals woninginbraken staat hoog op de agenda. Een effectieve aanpak van onder andere huiselijk geweld, of personen met verward gedrag is alleen mogelijk door goede samenwerking binnen en buiten het gemeentehuis.

## KADERSTELLING:

- [Communicatievisie 2018](#)
- [P10](#)
- [Regiodeals](#)
- [Plan van aanpak Ondermijning](#)
- [VTH-beleid Hof van Twente](#)
- [Welstandsnota 2012](#)
- [Algemene plaatselijke verordening Hof van Twente 2023](#)
- [Richtlijn Bouw- en Sloopveiligheid](#)
- [Integraal Veiligheidsbeleid 2023-2026](#)



<b>Prioriteiten en aandachtspunten</b>	
<b>Onderwerpen</b>	<b>Resultaten 2024</b>
1.1 Bestuurlijke samenwerking	<p><b>1.1.1 Europese samenwerking</b></p> <p>Sinds 1 oktober 2017 is burgemeester Ellen Nauta lid van de VNG-commissie “Europa &amp; Internationaal”. Op basis van dat lidmaatschap is zij lid van het Comité van de Regio’s (CvdR). Dit orgaan is de spreekbuis voor de gemeenten en provincies binnen de Europese Unie. Tevens is ze lid van de commissie NAT: een commissie van het Comité van de Regio’s waarin onderwerpen worden besproken die te maken hebben met plattelandontwikkeling.</p> <p>De burgemeester is in de zomer van 2023 plaatsvervangend lid geworden van de Rural Pact Coordination Group. Deze groep komt voort uit het Rural Pact. Dat is een belangenorganisatie waarin overheden, het maatschappelijk middenveld, het bedrijfsleven, de academische wereld en burgers samenwerken voor het platteland. Een belangrijke taak van deze groep is om de Europese Commissie van voorstellen te voorzien met betrekking tot het landelijk gebied. De P10-gemeenten zijn aangesloten bij het Rural Pact.</p> <p>Door de diverse posities die de burgemeester in Brussel bekleedt kunnen niet alleen belangen van de Hof van Twente beter worden behartigd, maar ook de belangen van de P10 en Twente.</p>

	<p><b>1.1.2 P10</b></p> <p>30 november 2022 is Ellen Nauta verkozen tot voorzitter van de P10. De P10 is een netwerk van grote plattelandsgemeenten waarin 31 gemeenten samenwerken. Kennisdeling en belangenbehartiging (richting landelijke en Europese politiek) staan daarbij voorop. Daarbij wordt op verschillende dossiers samengewerkt met de VNG.</p> <p>Door de ontwikkelingen en opgaven rondom stikstof, water, natuur en broeikasgassen liggen er flinke uitdagingen bij de ontwikkeling van het platteland. De P10 pleit voor een zorgvuldige integrale aanpak (en niet alleen het terugbrengen van de stikstofuitstoot) waarbij ruimte is voor innovatie. Uitgangspunt van de P10 is dat het platteland kan bijdragen aan oplossingen en dat het stedelijke gebied en het platteland elkaar nodig hebben. De P10 zal in het kader van het Nationaal Programma Landelijk Gebied veel aandacht vragen voor de leefbaarheid van het platteland, met goede voorzieningen voor jong en oud en perspectief voor de landbouw, natuur en milieu.</p>
	<p><b>1.1.3 Agenda voor Twente</b></p> <p>De Twente Board is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Sociaal Economische Structuurversterking vanuit de Agenda voor Twente 2023-2027, opgesteld in samenwerking met ondernemers, kennis- en onderwijsinstellingen en de Twentse gemeenten. De Agenda voor Twente draagt bij aan drie maatschappelijke opgaven: een slimme toekomstbestendige energievoorziening, transformatie naar een duurzame circulaire economie en innovatieve gezondheidszorg.</p> <p>Op deze thema's wordt de verbinding gelegd tussen het bedrijfsleven en de sterke kennisposities van Twente. De behoeften van ondernemers en het</p>

	<p>aanbod van de kennis- en onderwijsinstellingen creëren kansen voor nieuwe verdienmodellen en bedrijvigheid. Tegelijkertijd dragen deze thema's bij aan het behalen van maatschappelijke en ecologische doelen in Twente en het vergroten van de brede welvaart, het Bruto Twents Geluk.</p> <p>In het bestuurlijk overleg van de 14 Twentse gemeenten (Boss Twente) wordt gezamenlijk de inbreng in het bestuur van de Stichting Twenteboard voorbereid, afgestemd en teruggekoppeld. Daarnaast wordt overleg gevoerd en afgestemd over het lobbyen van de gemeenten bij provincie, Rijk, de Europese Unie en andere (semi)overheden en haar organisaties. Met name ten dienste van de sociaaleconomische structuurversterking, maar ook voor door het bestuurlijk overleg gekozen andere onderwerpen.</p>
<p>1.2 Omgevingswet</p>	<p>De Omgevingswet treedt op 1 januari 2024 in werking. De afgelopen jaren heeft de organisatie hard gewerkt om deze wet goed te kunnen implementeren in de organisatie.</p>
<p>1.3 Openbare Orde en Veiligheid</p>	<p><b>1.3.1 Openbare Orde en Veiligheid</b></p> <p>Op diverse terreinen passen onze beleidsregels niet meer bij de maatschappelijke behoeftes en ontwikkelingen. In 2024 is op diverse gebieden een actualisatie gewenst zoals ten aanzien van terrassen, uitstallingen en reclame.</p> <p>In 2024 intensiveren wij de toepassing van de wet BIBOB in het kader van de aanpak van ondermijning. Ook evalueren wij de BIBOB beleidslijn en passen deze aan indien daartoe aanleiding bestaat.</p> <p>Wij zien op diverse vlakken in toenemende mate vormen van polarisatie in de samenleving. Zoals de acceptatie van asielzoekers of met betrekking tot de klimaat discussie/stikstof. Hierdoor neemt het draagvlak voor beleid af.</p>



	<p>In 2024 willen wij met maatschappelijke organisaties afspraken maken ter voorkoming van polarisatie en hoe daar samen tegen op te treden. Verder geldt voor 2024 conform de eerder vastgestelde visie de doelstelling om het keurmerk veilig buitengebied te realiseren.</p>
	<p><b>1.3.2 Uitvoering programma veiligheid</b> Zie voor de voortgang Thema 4: Veiligheid pagina 16</p>
	<p><b>1.3.3 Uitvoering programma toezicht en handhaving</b> In 2024 ligt hierbij focus op implementatie van de uitbreiding capaciteit Boa's en de daarbij behorende doorontwikkeling van deze functie. Bij de concrete uitvoering zal prioriteit worden toegekend aan de kleine ergernissen zoals deze naar voren zijn gekomen uit de meting van het veiligheidsgevoel onder de inwoners van Hof van Twente en aan focus op de bestrijding van overlast in en door de horeca.</p>
	<p><b>1.3.4 Bouw</b> Naar verwachting zullen de inkomsten aan bouwleges over 2024, vanwege enkele grootschalige bouwprojecten, hoger zijn dan begroot. Door een toenemende stagnatie in de bouw sluiten wij niet uit dat op termijn een ombuiging gaat plaatsvinden.</p>
	<p><b>1.3.5 Toezicht</b> Vanaf 1 januari 2024 vindt door de invoering van de Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen, het toezicht tijdens de bouw van eenvoudige bouwwerken primair plaats door de markt via zogenaamde kwaliteitsborgers. Welke effecten dat heeft op de gemeentelijke rol en betrokkenheid vraagt goede monitoring.</p>
	<p><b>1.3.6 Omgevingsdiensten</b> Vanuit het Rijk vindt naar verwachting in 2024 afhechting/besluitvorming plaats van het interbestuurlijk programma. Dit heeft met name betrekking op</p>

	<p>het takenpakket en de organisatie van (het aantal) Omgevingsdiensten waarbij voldoen aan het criterium van robuustheid van belang is.</p>
<p>1.4 Participatie</p>	<p><b>Visie op participatie</b>  In 2024 stellen we een extern uitvoeringsplan op om uitvoering te geven aan de visie op participatie. Als dit leidt tot eventuele meerkosten zullen wij in de zomerbrief 2024 hierover rapporteren en eventueel met aanvullende voorstellen komen.</p> <p>De visie op participatie is in maart 2022 door de Raad vastgesteld. We onderscheiden drie verschillen in omvang van participatietrajecten:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Grote ingewikkelde projecten die politiek gevoelig zijn (uitbesteden)</li> <li>2. Grote projecten die in huis begeleid kunnen worden (participatieadviseur)</li> <li>3. Projecten die door medewerkers zelf worden gedaan</li> </ol>
<p>1.5 Dienstverlening</p>	<p><b>1.5.1 Notuleren raadsvergaderingen</b>  Ter uitvoering van de aangenomen motie in de raad, is verzocht om de raadsvergaderingen objectief en onafhankelijk vast te leggen. Om dit te kunnen doen heeft de organisatie een externe onafhankelijke communicatieadviseur of politiek journalist nodig, die wordt aangestuurd door de Griffie. Deze persoon zorgt ervoor dat het verslag van de vergadering in het Hofweekblad komt. Daarnaast voert een extern bureau het lezersonderzoek uit naar de betreffende pagina in het Hofweekblad. Voor 2024 gaat het eenmalig om € 6.000 voor het lezersonderzoek en kost de verslaglegging (duiden), het plaatsen in het Hofweekblad en op de lokale websites € 15.000 per jaar.</p>

	<p><b>1.5.2 Digitale Dienstverlening</b></p> <p>Door landelijke wetgeving zoals de Wet Digitale Overheid en de Wet Open Overheid Moeten gemeenten zorgen dat hun dienstverlening goed digitaal toegankelijk is. Daarom vernieuwen we onze website.</p> <p>Onze website is 10 jaar oud en sluit niet meer aan op de behoefte van gebruikers en de wettelijke digitale toegankelijkheidseisen. De verwachting is dat het beheer en onderhoud van de website door een leverancier meer gaat kosten dan het huidige budget voor exploitatiekosten. Voor de implementatiekosten is incidenteel € 36.000 extra nodig in 2024. Via de website willen we ook steeds meer producten digitaal (e-diensten van burgerzaken) aanbieden, bijvoorbeeld aangeven geboortes, uittreksel BRP. De implementatie vraagt eenmalig € 9.000 in 2023 en structureel € 26.000 vanaf 2024.</p>
	<p><b>1.5.3 Informatiebeheer</b></p> <p>De fysieke archieven van de voormalige gemeente Goor is afgesloten. Dit is een wettelijke verplichting. Het afsluiten van de overige voormalige gemeenten is aanbesteed en in 2024 zal het fysieke archief van de voormalige gemeente Ambt Delden worden afgesloten. De kosten hiervoor bedragen incidenteel € 60.000 a € 80.000.</p>
	<p><b>1.5.4 Informatieveiligheid</b></p> <p>De nieuwe NIS-richtlijn (NIS = Netwerk- en Informatiesystemen) is van toepassing op de gemeente. De NIS2 regeling betekent een wettelijke zorgplicht voor informatieveiligheid. Ook komt er een wettelijke meldplicht voor informatiebeveiligingsincidenten. Niet naleving van de NIS-richtlijn kan leiden tot boetes en andere straffen. Het is belangrijk dat de gemeente door blijft gaan met het plannen, uitvoeren, controleren en bijstellen van de</p>

	maatregelen van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Hiervoor is structureel extra capaciteit in de vorm van een parttime Information Security Officer noodzakelijk. De kosten bedragen € 40.000.
1.6 Verkiezingen	Op 6 Juni 2024 worden er verkiezingen voor het Europees Parlement gehouden.
1.7 Burgerzaken	<b>Paspoort-piek</b> Vanaf 2024 komen wij weer in een ‘paspoort-piek’. Deze ontwikkeling betreft een piek vanaf 2024 in aanvragen van paspoorten en ID-kaarten. Na de huidige reisdocumentendip, van 2019 tot en met 2023, gaan wij vanaf 2024 de effecten merken van de nieuwe cyclus die is ontstaan door invoering van de langere geldigheidsduur van paspoorten en identiteitskaarten. We zien in de periode 2024 t/m 2028 een toename van uitgifte met gemiddeld 65%. Samen met de uitstroom van medewerkers in verband met gerechtigde pensioenleeftijden maakt dat wij door nu mensen aan te nemen de piek en de uitstroom die zich voordoet op kunnen vangen.
1.8 Belastingen	<b>Doorontwikkeling Belastingen</b> Als gevolg van de hack heeft de aanslagoplegging vertraging opgelopen. De afgelopen twee jaar is hard gewerkt aan het herstel. De huidige verwachting is dat de aanslagoplegging van 2024 nog eenmalig één maand achter loopt en vanaf 2025 weer regulier verloopt. Als gevolg van wettelijke eisen, landelijke ontwikkelingen en professionalisering van het beheer van basisregistraties BAG is uitbreiding van capaciteit noodzakelijk. Hiermee bewerkstelligen we de laatste stap naar volledig herstel, inclusief een noodzakelijke doorontwikkeling voor een toekomstbestendig cluster Belastingen. Het betreft een uitbreiding van de capaciteit met een BAG beheerder en Medewerker WOZ. De totale structurele kosten bedragen € 62.000.

<b>Reguliere taken</b>	
<b>Onderwerpen</b>	<b>Toelichting reguliere taken</b>
IBT	De Provincie Overijssel houdt interbestuurlijk toezicht (hierna: IBT) op de volgende zes domeinen bij gemeenten: Financiën, WRO (Wet ruimtelijke ordening), Erfgoed, Informatie-en archiefbeheer, Huisvesting statushouders & Wabo (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht). Het IBT-beeld wordt jaarlijks inzichtelijk gemaakt aan de hand van een “stoplichtmodel”. Het IBT-totaalbeeld voor Hof van Twente kleurde dit jaar groen. Het domein informatie- en archiefbeheer staat op oranje. Zie paragraaf 8 Openbaarheidsparaagraaf, voor verbetervoorstellen om tot een groene beoordeling te komen. We streven ernaar om in 2024 wederom een groen totaalbeeld te behalen.
Bedrijfsvoering	Het cluster burgerzaken verzorgt diverse diensten aan inwoners. Cluster Serviceteam staat inwoners te woord die contact met ons opnemen. Verder verzorgt het team de offline en online communicatie voor onze inwoners over alle gemeentelijke onderwerpen die onze inwoners aangaan. Raad, college en teams worden op het gebied van communicatie, financiën, inkoop, gebouwen, juridische zaken en informatiebeheer geadviseerd. Ontwikkelingen die te maken hebben met deze faciliterende/adviserende rol lichten wij toe in paragraaf 5 Bedrijfsvoering.
Vergunningverlening	De gemeente verleent omgevingsgunningen voor verschillende activiteiten zoals bouw, sloop, kap, aanleg van een inrit of verbouwen van een monument. Bij meervoudige aanvragen met een milieucomponent vragen wij advies van de Omgevingsdienst Twente. De effecten van de invoering van de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen per 1 januari 2024 worden nauwlettend gevolgd. Voor deze nieuwe wetgeving is ook de legesverordening aangepast. In 2024 zal er gemonitord worden of de uitgangspunten van de kostenonderbouwing overeenkomen met de werkelijkheid. Zo nodig worden in de loop van 2024 wijzigingen voorgesteld.
Toezicht	Wij houden toezicht op de uitvoering van verleende vergunningen en rechtstreeks geldende regels. Hierbij is leidend het vastgestelde VTH-beleid en de prioriteiten die in het jaarlijks VTH-taken uitvoeringsprogramma zijn vastgesteld.
Omgevingsdienst Twente	De ODT voert sinds 2019 milieutaken uit voor de Twentse gemeenten.



	De OD Twente wordt geconfronteerd met een aanhoudend hoge toestroom van aanvragen voor vergunning- en adviesproducten vanuit Hof van Twente. In 2024 blijven wij de kwaliteit van de dienstverlening aan inwoners en ondernemers monitoren en daar waar dat kan te verbeteren. We zullen de processen zorgvuldig monitoren en bijstellen waar nodig, op basis van de geldende dienstverleningsovereenkomst.
VTH-beleid	Vanaf 2019 is op lokaal en regionaal niveau VTH-beleid vastgesteld. Het VTH-beleid is in 2023 geactualiseerd en aangepast aan het stelsel van de Omgevingswet. Door de regionale afstemming van het beleid voeren wij de VTH-taken steeds meer op een gelijke wijze uit als de andere Twentse gemeenten. Dit vergt een goede monitoring en afstemming met de andere gemeenten.
Regionale en lokale VTH-takenuitvoeringsprogramma	Jaarlijks wordt het VTH-Takenuitvoeringsprogramma opgesteld. Het regionale uitvoeringsprogramma wordt in overleg met de ODT samengesteld. De naleving en uitvoering van beide programma's wordt gemonitord en bijgesteld waar nodig. Interbestuurlijk toezicht van de provincie Overijssel ziet hierop toe.
Openbare orde en veiligheid	We verlenen vergunningen op basis van de Algemene Plaatselijke Verordening, de Alcoholwet en bijzondere wetten. We vertalen landelijke wetgeving en ontwikkelingen in lokale (beleids)regels en voeren bezwaar- en beroepsprocedures. In regioverband werken we samen in het voorkomen en bestrijden van rampen/calamiteiten.

### **Hoe meten we dat?**

De verplichte beleidsindicatoren en de beleidsindicatoren genoemd in het raadsvoorstel (mei 2023) over de themanotities zijn opgenomen in de bijlage van deze programmabegroting. Het werken met beleidsindicatoren is volop in ontwikkeling. Hierover zijn we in gesprek met de raad door middel van de raads werkgroep.

## Wat gaat dit kosten?

Bedragen x € 1.000

1 Bestuur en veiligheid		Rek.2021	Rek.2022	2023	2024	2025	2026	2027
01001	Bestuur	2.475	1.927	2.763	2.922	2.908	2.768	2.765
01002	Burgerzaken	1.208	1.079	1.067	1.033	915	1.043	1.042
01101	Crisisbeheersing en brandweer	2.609	2.651	2.773	3.029	3.029	3.029	3.029
01102	Openbare orde en veiligheid	741	741	862	1.082	1.080	1.081	1.088
01704	Milieubeheer	1.049	1.497	1.621	1.852	1.852	1.852	1.852
<b>Totaal lasten</b>		<b>8.083</b>	<b>7.896</b>	<b>9.086</b>	<b>9.918</b>	<b>9.784</b>	<b>9.773</b>	<b>9.777</b>
01001	Bestuur	138	351	540	540	540	540	540
01002	Burgerzaken	470	448	325	577	580	580	580
01101	Crisisbeheersing en brandweer	9	4	3	3	3	3	3
01102	Openbare orde en veiligheid	122	72	51	54	54	54	54
01704	Milieubeheer		23					
<b>Totaal baten</b>		<b>740</b>	<b>898</b>	<b>920</b>	<b>1.175</b>	<b>1.178</b>	<b>1.178</b>	<b>1.178</b>
<b>Saldo van baten en lasten</b>		<b>-7.342</b>	<b>-6.998</b>	<b>-8.166</b>	<b>-8.744</b>	<b>-8.607</b>	<b>-8.596</b>	<b>-8.599</b>
01010	Mutaties reserves (stortingen)	968						
01010	Mutaties reserves (onttrekkingen)	1.457	273	132	50	50	50	50
<b>Saldo mutaties reserves</b>		<b>489</b>	<b>273</b>	<b>132</b>	<b>50</b>	<b>50</b>	<b>50</b>	<b>50</b>
<b>Resultaat na bestemming</b>		<b>-6.853</b>	<b>-6.725</b>	<b>-8.034</b>	<b>-8.694</b>	<b>-8.557</b>	<b>-8.546</b>	<b>-8.549</b>

## Toelichting (grootste) mutaties programma 1 per taakveld

Algemeen	Op basis van de uitgangspunten voor de loon- en prijsontwikkeling 2024 een verhoging van de budgetten met gemiddeld 7,1%.
01001 Bestuur	Jaarlijkse herberekening van de pensioenvoorziening voor wethouders leidt tot afwijkingen bij de jaarrekening. In 2021 moest meer worden gestort om de voorziening op peil te brengen. In 2022 is een deel weer vrijgevallen. In 2023 tot en met 2025 extra kosten voor ondersteuning samenwerkingsverbanden Europa/P10, deze vervalt weer in 2026. De budgetten van de organisatie van de P10 zijn met ingang van 2023 opgenomen in de begroting.
01002 Burgerzaken	Extra kosten voor verkiezingen, verschuiving Tweede Kamerverkiezingen verkiezingen van 2025 naar 2023. Daarnaast schommeling en stijging van de uitgifte van de aantallen reisdocumenten.
01101 Crisisbeheersing en brandweer	Verhoging van de bijdrage aan de Veiligheidsregio.
01102 Openbare orde en veiligheid	Vanaf 2023 inzet veiligheidsbeleid (themanotitie) en vanaf 2024 uitbreiding capaciteit BOA's.
01704 Milieubeheer	Verhogingen van de bijdrage aan de omgevingsdienst Twente.
01010 Mutaties reserves	Mutaties in de reserves hangen samen met de uitgaven op de andere taakvelden. Een specificatie van de mutaties per programma is opgenomen in de financiële bijlagen (specificaties incidentele baten/lasten en structurele resultaatbestemming).

## PROGRAMMA 2: WONEN EN WERKEN

Hof van Twente is een veelzijdige plattelandsgemeente met veel aandacht voor de omgeving waarin ruimte is voor de inwoners om te wonen, werken en ontspannen. Ontwikkelingen zijn mogelijk en samen kijken we wat passend is bij de identiteit.

Er is veel vraag naar woningen en we zoeken ruimte om woningen toe te voegen. Dit kan zijn in gebieden die een functie verloren hebben of op gebieden aansluitend aan de kernen. Ook in buurtschappen is wonen belangrijk als één van de dragers voor de leefbaarheid voor de toekomst. We overleggen met onze inwoners hoe we de individuele woningbouwlocaties goed kunnen inrichten en we stimuleren de realisatie van projecten om de druk op de woningmarkt te verlichten.

Aantrekkelijke centra zijn belangrijk en we zoeken samen met de ondernemers naar kansen. Op bedrijventerreinen streven we naar een passende balans tussen vraag en aanbod van de beschikbare ruimte.

We zetten ons in om onze gemeente groen te maken en te houden door de uitvoering van projecten op het gebied van biodiversiteit en klimaat. Daarnaast zetten wij ons in voor energieopwekking en -besparing. Samen kunnen we het verschil maken en samen maken wij onze toekomst.

### KADERSTELLING:

- [Grond voor gebruik](#)
- [Structuurvisie landelijk gebied](#)
- [Sociale Economische Visie](#)
- [Woonagenda 2016-2020](#)
- [Woonprogramma 2018-2027](#)
- [Bestemmingsplannen](#)



<b>Prioriteiten en aandachtspunten</b>	
<b>Onderwerpen</b>	<b>Resultaten 2024</b>
2.1 Plattelandsontwikkeling	Zie voor de voortgang Thema 2: Agrarische sector pagina 14
2.2 Leader	Onze nieuwe Lokale Ontwikkel Strategie (LOS) voor de periode 2023 – 2027 is goedgekeurd. Nieuwe projecten van onderop die passen onder de thema's Bloeiend, Boeiend, Groeiend en Stoeiend Zuid-West Twente kunnen weer ingediend worden bij de Lokale Actie Groep (LAG).
2.3 Gebiedsgerichte Aanpak	Zie voor de voortgang Thema 2: Agrarische sector pagina 14
2.4 Visie Landelijk Gebied	Als verdieping op de omgevingsvisie gaan we werken aan een update van de structuurvisie buitengebied (2010). Het doel is om 2024 de eerste contouren uit te werken met daarbij ook de concrete vertaling van de ontwikkelingen rondom het PPLG (Provinciaal Programma Landelijk gebied) en het toekomstperspectief en de ruimte voor de landbouw.
2.5 Economische ontwikkeling	Zie voor de voortgang Thema 2: Ondernemen pagina 15
2.6 HofMarketing	Zie voor de voortgang Thema 2: Ondernemen pagina 15
2.7 Uitvoering Routekaart Energie neutraal / Transitievisie Warmte	Zie voor de voortgang Thema 5: Duurzaamheid pagina 17
2.8 Wonen	Zie de voortgang voor thema 6: Wonen op pagina 18

<b>Reguliere taken</b>	
<b>Onderwerpen</b>	<b>Toelichting reguliere taken</b>
Kavelverkoop	Bij nieuwbouwprojecten worden de kavels op basis van de kavelinschrijflijst toegekend.
Verkoop restgrond	Gemeentelijke gronden die vallen onder de criteria van restgronden kunnen worden verkocht.
Bestemmingsplannen	De ruimtelijke procedure kan op verzoek van een initiatiefnemer worden opgestart en doorlopen.
Begeleiding ondernemers	Middels bedrijfscontactfunctionaris, ondernemersfonds en economische werkgroep.
Prestatieafspraken woningbouwcorporaties	Jaarlijks afspraken maken met woningbouwcorporaties en huurdersorganisatie om samen belangrijke volkshuisvestelijke doelen te behalen.

### ***Hoe meten we dat?***

De verplichte beleidsindicatoren en de beleidsindicatoren genoemd in het raadsvoorstel (mei 2023) over de themanotities zijn opgenomen in de bijlage van deze programmabegroting. Het werken met beleidsindicatoren is volop in ontwikkeling. Hierover zijn we in gesprek met de raad door middel van de raads werkgroep.



## Wat gaat dit kosten?

Bedragen x € 1.000

2 Wonen en werken		Rek.2021	Rek.2022	2023	2024	2025	2026	2027
02003	Beheer overige gebouwen en gronden	1.276	96	1.995	1.757	1.758	1.758	1.757
02204	Economische havens en waterwegen	266	293	308	303	301	300	298
02301	Economische ontwikkeling	974	1.379	2.031	872	853	830	830
02302	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	36	31	33	37	37	37	37
02303	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	48	84	374	134	134	134	134
02304	Economische promotie	446	437	617	545	545	545	545
02505	Cultureel erfgoed	183	200	244	223	224	224	224
02801	Ruimtelijke ordening	975	912	1.213	952	851	851	851
02802	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	835	2.019	1.038	196	195	195	198
02803	Wonen en bouwen	1.978	2.006	4.064	2.584	2.581	2.575	2.560
	<b>Totaal lasten</b>	<b>7.018</b>	<b>7.457</b>	<b>11.916</b>	<b>7.603</b>	<b>7.478</b>	<b>7.449</b>	<b>7.434</b>
02003	Beheer overige gebouwen en gronden	1.336	2.243	1.909	1.746	1.746	1.746	1.746
02204	Economische havens en waterwegen	51	69	90	96	96	96	96
02301	Economische ontwikkeling	555	435	0	0	0	0	0
02302	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	171	180	31	31	31	31	31
02303	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	60	70	74	78	78	78	78
02304	Economische promotie	33	6	5	5	5	5	5
02505	Cultureel erfgoed	3	3	6	6	6	6	6
02801	Ruimtelijke ordening	203	892	172	184	184	184	184
02802	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	1.064	2.650	868	138	137	137	140
02803	Wonen en bouwen	1.372	1.862	1.630	1.700	1.705	1.704	1.703
	<b>Totaal baten</b>	<b>4.847</b>	<b>8.411</b>	<b>4.785</b>	<b>3.984</b>	<b>3.988</b>	<b>3.988</b>	<b>3.989</b>
	<b>Saldo van baten en lasten</b>	<b>-2.171</b>	<b>953</b>	<b>-7.131</b>	<b>-3.619</b>	<b>-3.490</b>	<b>-3.461</b>	<b>-3.445</b>
02010	Mutaties reserves (stortingen)	828	4.001	1.395	9	9	8	7
02010	Mutaties reserves (onttrekkingen)	1.098	971	5.861	1.025	890	868	868
	<b>Saldo mutaties reserves</b>	<b>270</b>	<b>-3.031</b>	<b>4.466</b>	<b>1.015</b>	<b>882</b>	<b>860</b>	<b>861</b>
	<b>Resultaat na bestemming</b>	<b>-1.900</b>	<b>-2.078</b>	<b>-2.665</b>	<b>-2.603</b>	<b>-2.608</b>	<b>-2.601</b>	<b>-2.584</b>

## Toelichting (grootste) mutaties programma 2 per taakveld

Algemeen	Op basis van de uitgangspunten voor de loon- en prijsontwikkeling 2024 een verhoging van de budgetten met gemiddeld 7,1%.
02003 Beheer overige gebouwen en gronden	In 2022 hogere lasten afschrijving, bijdrage provincie in TSB terrein. In 2023 lasten en baten beeklocatie Bentelo.
02301 Economische ontwikkeling	De plattelandsprojecten worden in werkelijkheid (rekening) verantwoord als lasten en baten, in begroting als saldo op de lasten. De toename in 2022 en 2023 wordt veroorzaakt door diverse budgetoverhevelingen uit reserves o.a. budgetten plattelandsontwikkeling en aanleg glasvezel buitengebied en biodiversiteit.
02302 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	In 2021 en 2022 hogere baten door de mutaties in de verliesvoorziening en opbrengst Ontwikkelingsmaatschappij Zenkeldamshoek (OMZ).
02303 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	Verhoging van de raming in 2023 betreft de budgetoverheveling actieplan retail t.l.v. de reserve ESP.
02304 Economische promotie	Verhoging van de raming in 2023 betreft de budgetoverheveling actieplan vrijetijdseconomie t.l.v. de reserve ESP. En vanaf 2023 inzet themanotitie ondernemen.
02801 Ruimtelijke ordening	In 2023 inzet themanotitie wonen. In 2022 verkoopopbrengsten t.b.v. project Spoorpark.
02802 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	Betreft mutaties (winst- en verliesnemingen) diverse grondexploitaties.
02803 Wonen en bouwen	In 2023 zijn incidentele budgetten opgevoerd voor o.a. energietransities, buurtschapszonneparken en woonwagenlocaties. Vanaf 2023 budgetten voor themanotities wonen en duurzaamheid. In 2022 hebben we meer bouwleges ontvangen dan begroot.
02010 Mutaties reserves	Mutaties in de reserves hangen samen met de uitgaven op de andere taakvelden. Een specificatie van de mutaties per programma is opgenomen in de financiële bijlagen (specificaties incidentele baten/lasten en structurele resultaatbestemming).

## PROGRAMMA3: LEEFOMGEVING

Dit programma omvat het onderhoud en de verbetering van het onderhoud van de openbare ruimte voor de onderdelen milieu, bodem en asbest, verkeersveiligheid en duurzame mobiliteit, wegen, groen, afval, riolering en water en gemeentelijke gebouwen. De belangrijkste taken binnen dit programma zijn het uitvoeren van beheertaken, het dagelijks - en regulier onderhoud, het groot onderhoud en herinrichtingen in de openbare ruimte. Wij regisseren de uitvoering van deze kerntaken.

De kwaliteit van de openbare ruimte is een samenspel tussen de gemeente en haar inwoners, maar ook tussen inrichting, aanleg, onderhoud en gebruik. De uitgangspunten voor de inzet van middelen zijn 'schoon, heel en veilig'. Inwoners en ondernemers worden betrokken bij veranderingen van hun woon- of werkomgeving. We dagen inwoners uit om zelf mee te doen en geven ruimte aan initiatieven en zelfbeheer.

We willen de leefomgeving duurzaam in stand houden. Daarom koppelen we investeringen integraal aan andere gemeentelijke opgaven zoals asbestsanering, duurzaamheid en klimaatopgave. Het investeringsvermogen loopt terug, zowel bij de gemeente als bij partners. Daarom gaan we aan de slag met de agenda herstructurering openbare ruimte en aanpassing van de beeldkwaliteit. We gaan een visie ontwikkelen op het technisch beheer, die toekomstgericht en mensgericht is en bijdraagt aan de invloed en het geluk van onze inwoners en ook financieel beheersbaar is.

### KADERSTELLING:

- [Milieubeleidsplan incl visie 2011-2020](#)
- [Masterplan Asbest 2017-2024](#)
- [Bodemkwaliteitskaart](#)
- [Gemeentelijk Mobiliteitsplan 2016-2020](#)
- [Beheerplan Wegen 2013](#)
- [Beleidsplan Openbare Verlichting 2013-2018](#)
- [Beleidsnotitie verduurzamen Openbare Verlichting](#)
- [Beheerplan Bermen en sloten 2016](#)
- [Visie op beheer Openbare Ruimte 2013](#)
- [Beheren op Beeldkwaliteit 2013](#)
- [Groenbeheerplan 2015-2025](#)
- [Besluiten Algemene begraafplaatsen](#)
- [Gemeentelijk Rioleringsplan t/m 2024](#)
- [Afvalbeleidsplan 2015-2030](#)
- [Gebouwenbeheervisie 2015-2019](#)
- [Meer Jaren Onderhoud Planning 2020-2029](#)



## Prioriteiten en aandachtspunten

### Onderwerpen

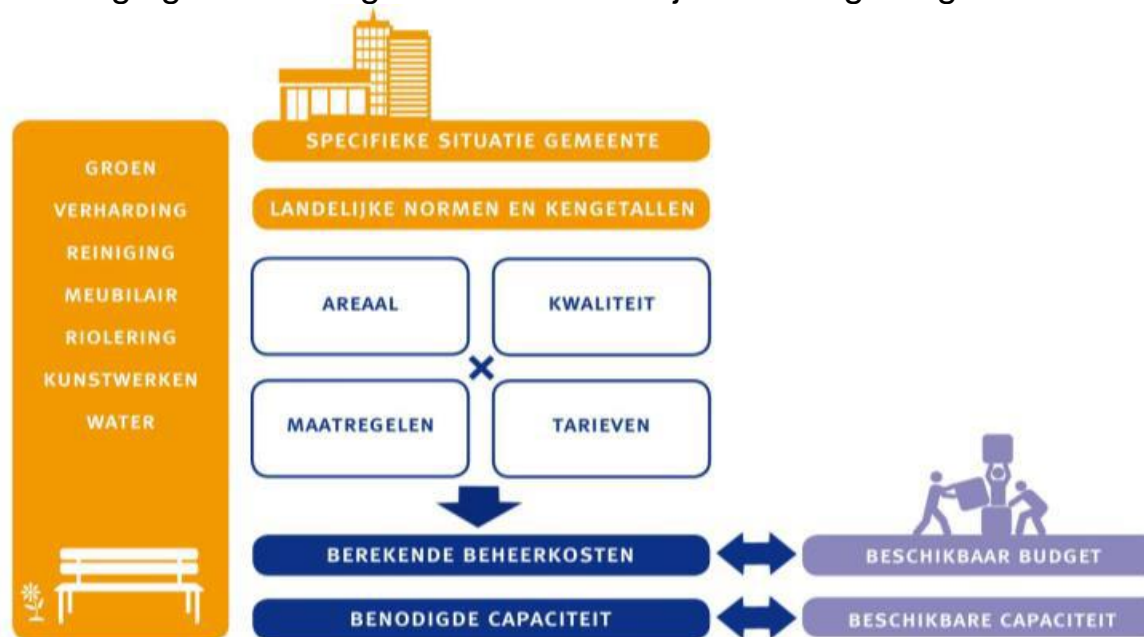
#### 3.1 Openbare Ruimte

### Resultaten 2024

#### Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR)

Het beheer en onderhoud in de openbare ruimte wordt uitgevoerd volgens het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR) beeldkwaliteit C. In deze begroting 2024 is volgens landelijke normkostensystematiek doorgerekend en opnieuw ingericht volgens BBV. Dit betekent een kosten- en maatregelenplan dat inzicht geeft en past bij de arealen, kwaliteitsniveau en normkosten. Dagelijks onderhoud, groot onderhoud en vervangingsinvesteringen worden duidelijk in de begroting verwerkt.

Figuur 1:  
Proces doorrekening  
normkostensystematiek



	<p>Aan kosten voor dagelijks en groot onderhoud is een extra structureel budget benodigd van € 655.000. Wij kiezen voor een ingroeimodel door voor 2024 een deel van dit bedrag te weten € 350.000 op te nemen en in 2025 het volledige bedrag van € 655.000. Voor vervangingsinvesteringen is (modelmatig) structureel een investeringsbudget van € 3.900.000 benodigd. Omdat de beheerplannen (deels) nog in ontwikkeling zijn, gaan wij voorlopig uit van een jaarlijkse investeringsruimte van € 1.000.000.</p>
<p>3.2 Bodem &amp; Asbest</p>	<p><b>3.2.1 Omgevingswet en Bodem</b></p> <p>Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 wordt de gemeente verantwoordelijk voor fysieke leefomgeving, waaronder ook 'Bodem'. De gemeente krijgt hierdoor nieuwe wettelijke taken overgedragen van de provincie. De gemeente zal vaker bodemonderzoek moeten doen, toetsen of maatregelen nodig zijn en bodemverontreinigingen moeten opruimen. Gemeentelijk of regionaal beleid (zoals de Regionale Nota bodembeheer en Bodemkwaliteitskaart) en nieuwe wetgeving zal in nieuwe instrumenten (zoals bijv. Omgevingsvisie en Omgevingsplan) moeten worden verwerkt en actueel moeten worden gehouden. Twentse gemeenten blijven nauw samenwerken en samen met de provincie voor bijvoorbeeld de aanpak van nieuwe stoffen (zoals bijv. PFAS) en nieuwe wetgeving.</p>
	<p><b>3.2.2 Asbestarme gemeente in 2025 – Masterplan asbest</b></p> <p>De doelstelling van het Masterplan Asbest blijft ongewijzigd. Het Projectbureau BodemAsbestSanering (BAS) voert de sanering van asbest in de bodem uit om dit doel van een asbestvrije gemeente te bereiken.</p> <p>Hof van Twente heeft namens de Regio Twente de rol van kartrekker van het lobbydossier asbest en is betrokken als ambassadeur in landelijke versnellingsaanpak. Dit komt voort uit de samenwerkingsovereenkomst</p>

	<p>‘Asbestbodemsaneringsopgave 2023-2030’ tussen provincie en 7 deelnemende gemeenten, waarin zij in gezamenlijkheid optrekken bij het organiseren van onderzoeken en saneren asbestbodemplots met gezondheidsrisico’s. Hiervoor is door het ministerie Infrastructuur en Waterstaat € 16 miljoen toegekend voor de periode 2024-2025. De financiering voor 2026-2030 wordt de komende periode uitgewerkt. In 2024 wordt een tussenevaluatie aan de raad aangeboden.</p> <p>Daarnaast blijft de gemeente zich inzetten om naast bodemsanering ook de aanpak van asbestdaken het liefst met een integrale aanpak mogelijk te maken.</p>
<p>3.3 Wegen</p>	<p><b>3.3.1 Gladheidsbestrijding</b></p> <p>De gemeente Hof van Twente was in de regio nog de enige gemeente die de wegen curatief, dat wil zeggen droog strooide. Twente Milieu voert de gladheidsbestrijding voor ons uit. Het materieel is inmiddels verouderd en aan vervanging toe. Dit is dan ook het moment om over te gaan naar preventief (nat) strooien. Hierdoor zullen we vanaf het volgende strooiseizoen (november 2024) vaker gaan strooien maar wel met minder zout per keer. De veiligheid wordt hiermee vergroot.</p>
	<p><b>3.3.2 Onkruidbestrijding</b></p> <p>Evenals vorig jaar wordt in 2024 een tweede ronde onkruidbestrijding op verharding uitgevoerd. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan de wens van onze inwoners om het er buiten mooier uit te laten zien. De uitvoering vindt op duurzame wijze plaats.</p>



<p>3.4 Spelen en bewegen</p>	<p><b>Inclusieve speeltuinen</b>  Speeltoestellen worden in stand gehouden op plekken waar de behoefte aanwezig is. Bij renovatie van speeltuinen of bij het plaatsen van nieuwe speeltoestellen zullen we er naar streven dat in iedere kern minstens één speeltuin of speelplek geschikt is voor kinderen met een beperking. Het doel is aantrekkelijke speelplekken te creëren die geschikt zijn voor ouderen en kinderen waar ze kunnen bewegen en ontmoeten.</p>
<p>3.5 Riolering en water</p>	<p><b>Gemeentelijke rioleringsplan (GRP) 2021-2024</b>  In 2024 wordt een geactualiseerd of vernieuwd GRP aan de raad aangeboden.  Het GRP biedt de basis voor het huidige beleid. We hebben daarbij aandacht voor het veranderende klimaat en zetten in op klimaatadaptatie (ten aanzien van wateroverlast, verdroging, hittestress en overstromingen). Op basis van het Deltaplan ruimtelijke adaptatie (DPRA) worden maatregelen uitgevoerd om de gemeente klimaatbestendig en water-robust in te richten. Uitvoeringsprojecten in de openbare ruimte worden integraal aangepakt. Klimaatadaptatie wordt standaard in de afwegingen meegenomen. Ingezet wordt op de aanleg van zogenaamde blauwe aders, waarbij het hemelwater separaat wordt ingezameld en afgevoerd naar oppervlaktewater c.q. wordt geïnfiltreerd in de ondergrond en wateropslag(en) onder de grond.</p>
<p>3.7 Omgevingsvisie</p>	<p>In 2023 is een concept omgevingsvisie geschreven, mede gebaseerd op de input die inwoners, verenigingen en instellingen/bedrijven via digitale peilingen of tijdens één van de roadshows hebben geleverd. Begin 2024 start naar verwachting het besluitvormingsproces, dat eindigt met een besluit tot vaststelling van de visie door de raad.</p>



Reguliere taken	
Onderwerpen	Toelichting reguliere taken
Milieu	De gunning voor de saneringswerkzaamheden wegverkeerslawaaï van woningen aan de Markeloseweg, Goorseweg en Deldensestraat in Goor is gepland eind 2023/1 <sup>e</sup> kwartaal 2024 waarna de feitelijke sanering in 2024 en 2025 kan plaatsvinden. Inzet is ook om de sanering van woningen aan de Kerkstraat aansluitend te laten plaatsvinden. De woningen hebben een te hoge geluidbelasting door wegverkeer. De sanering betreft het aanbrengen van b.v. dubbel glas en gevelisolatie.
Aanpak asbestbodem	Het projectbureau Bodem Asbestsanering (BAS) gaat verder met de aanpak van de asbestbodemopgaven (onderdeel van Masterplan Asbest). In gemeente Hof van Twente vinden diverse projecten plaats binnen de aanpak van het projectbureau. Het projectbureau doet een voorstel voor een programma, begroting en verantwoording via de stuurgroep (provincie en de zeven deelnemende gemeenten).
Aanpak asbestdaken	<p>Hof van Twente zet zich in voor het landelijke lobbydossier asbest (richting politiek Den Haag). De gemeente neemt op zowel ambtelijk als bestuurlijk niveau deel aan regionale en landelijke overleggen over de asbestdakenproblematiek. We proberen hiermee voor elkaar te krijgen dat er een landelijke regeling komt voor de aanpak van asbestdaken en dat er (landelijk) opnieuw budget beschikbaar komt om asbestdaken te verwijderen.</p> <p>We hebben nog steeds een subsidieregeling voor verwijdering van asbestdaken, een doe het zelf pakket waarmee mensen onder voorwaarden zelf hun dak mogen verwijderen en ondersteunen projecten. Ondanks dat er geen wettelijk verbod is afgekondigd blijft asbest gevaarlijk; de verwerking en het vrijkomen van vezels stopt immers niet. Verwijdering (sanering) van asbest is daarom op enig moment noodzakelijk. We onderzoeken de mogelijkheid om de subsidieregeling uit te breiden met een mogelijkheid om geld te lenen. Daarnaast moet de subsidieregeling worden aangepast aan de Omgevingswet en worden verlengd.</p>

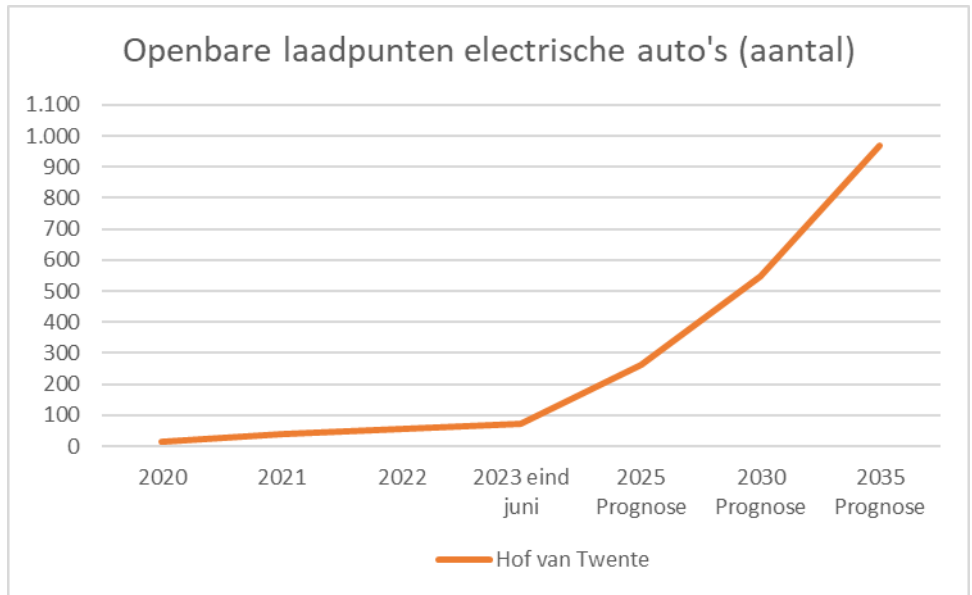
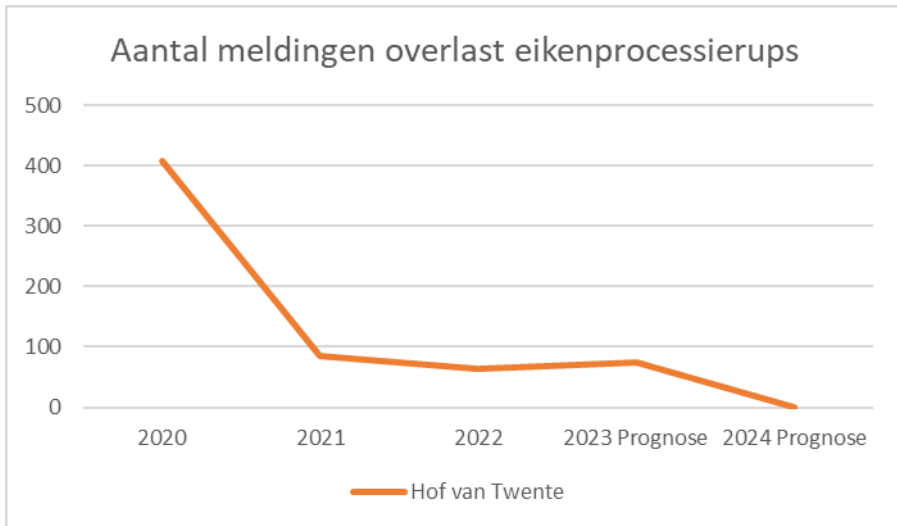
Openbare verlichting	De vervanging van openbare verlichting door led-armaturen wordt voortgezet. Dit project loopt tot en met 2032. Hiermee wordt alle openbare verlichting in onze gemeente duurzaam gemaakt.
Wegen en kunstwerken	Dit betreft de uitvoering van het jaarlijkse programma groot onderhoud wegen, herstel elementenverharding en straatvegen. Het maaien van bermen en sloten wordt zodanig uitgevoerd dat de biodiversiteit wordt vergroot. Aan kunstwerken (bruggen) worden inspecties en noodzakelijk onderhoud uitgevoerd.
Verkeersveiligheid en (duurzame) mobiliteit	Dit betreft de uitvoering van het Gemeentelijk Mobiliteitsplan, o.a. door het realiseren van aanvullende snelheid remmende maatregelen op gemeentelijke wegen in 30 en 60 km zones in combinatie met wegonderhoud. We gaan de gedragsbeïnvloedingsmaatregelen voortzetten en maken daarbij onderscheid in voorlichting, educatie, 'verleiden' en handhaving. In 2024 gaan we verder met het plaatsen van openbare laadpunten in de kernen van onze gemeente. Volgens de vastgestelde Integrale laadvisie Hof van Twente zetten we in op het tijdig realiseren van een toegankelijke, betaalbare, betrouwbare en veilige laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen. Hiermee willen we inwoners en bedrijven informeren en stimuleren in de transitie naar duurzame mobiliteit.
Groen en bomenbeheer	Het groenbeheer in de openbare ruimte en op begraafplaatsen wordt zodanig uitgevoerd dat kansen voor biodiversiteit zullen toenemen. Bomenbeheer wordt uitgevoerd op basis van meldingen en incidenten. Deze nemen toe (zie beleidsindicator bomen) en het door droogte verzwakte bomenbestand laat steeds meer uitval (kap/dood hout) zien. Dit brengt veiligheidsrisico's met zich mee en heeft gevolgen voor het beheer en onderhoud (zorgplicht). We blijven monitoren hoe dat effect op het beheer en onderhoud zich verder ontwikkelt. De schade aan het openbaar groen als gevolg van de extreme droogte afgelopen jaren en perioden blijft zichtbaar. In combinatie met het lagere onderhoudsniveau is het openbaar groen extra gevoelig voor uitval.
Eikenprocessierups en exoten	De bestrijding van de eikenprocessierups gebeurt door het besproeien van eiken met aaltjes. De hardnekkigste locaties (die we nu goed in beeld hebben) worden met een biologisch middel (xentari) behandeld. Ook wordt door de verbinding met programma biodiversiteit ingezet op meer natuurlijke vijanden van de rups, zoals vogels en andere insecten. Daarvoor zal met name de beplanting in bermen en groenvakken geschikt

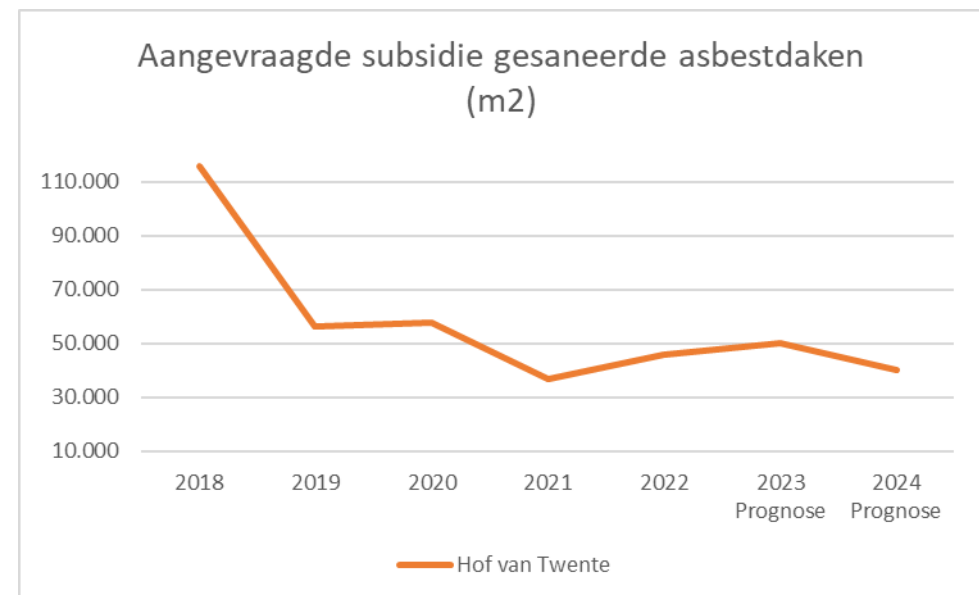
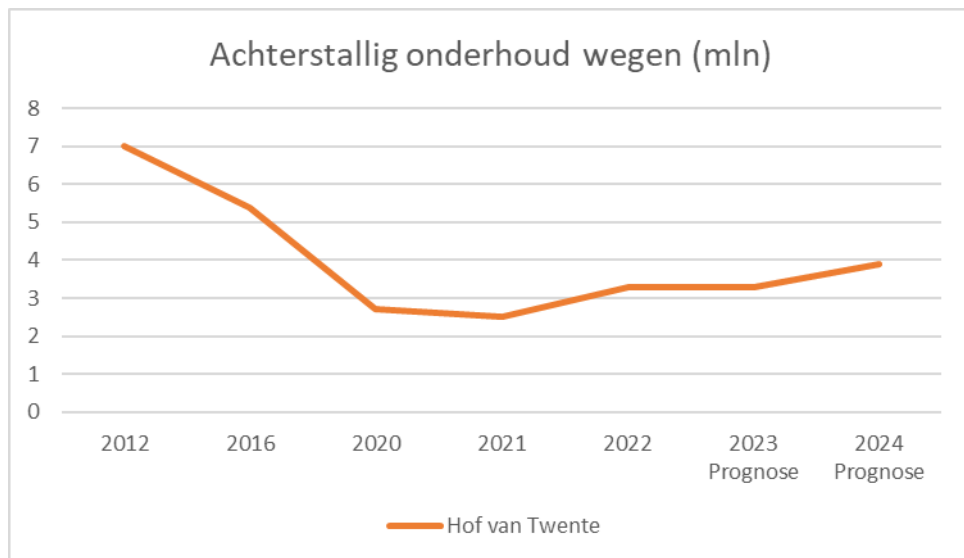
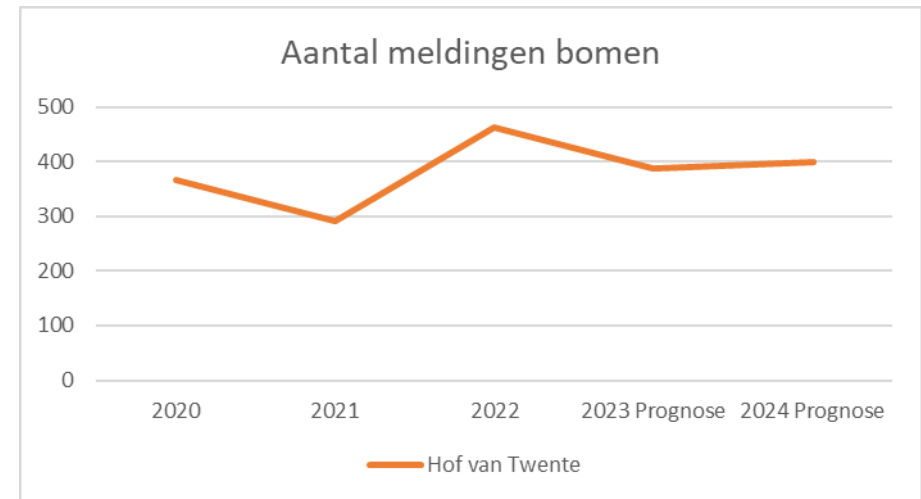
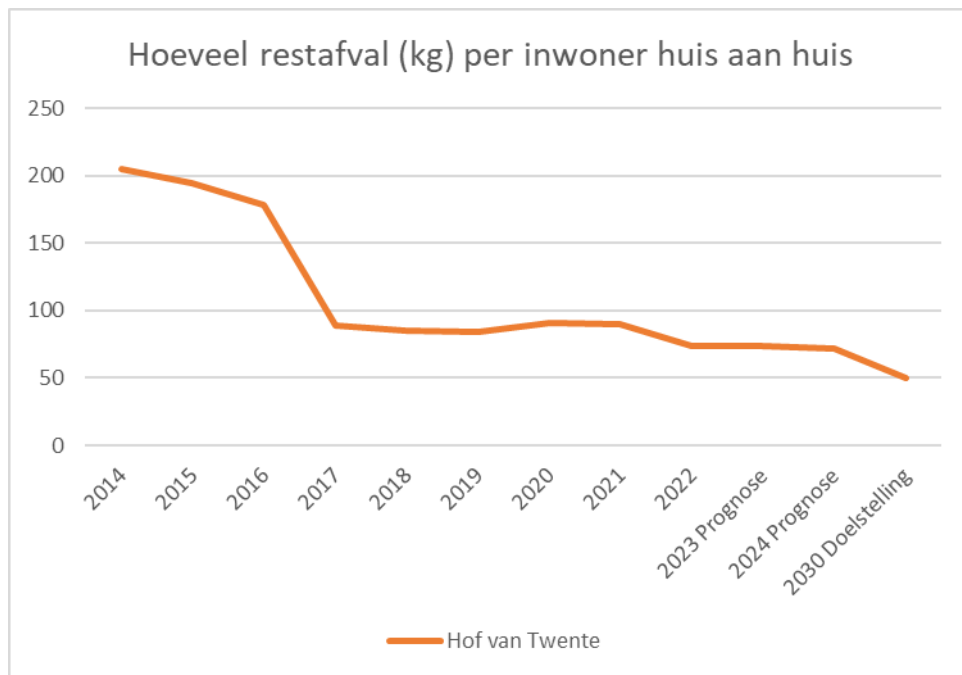
	<p>gemaakt worden. Hiermee wordt maximaal ingezet om de overlast door EPR voor onze inwoners te beperken.</p> <p>We gaan door met de bestrijding van de Japanse duizendknoop. Door de bestrijding goed op te pakken op gemeentelijke grond hopen we de uitbreiding te kunnen beheersen en inwoners te bewegen om op particuliere grond hetzelfde te doen. Daarmee proberen we de groei van de invasieve soort, die een bedreiging vormt voor de biodiversiteit, een halt toe te roepen.</p>
Wijkbeheer: Jij en wij(k) aan zet	<p>Wij stimuleren bewonersinitiatieven, zodat inwoners zelf de kwaliteit van hun directe woonomgeving kunnen verhogen. Wij faciliteren en stimuleren samen met andere maatschappelijke organisatie ideeën van inwoners waarbij spelen, ontmoeten, vergroenen en verduurzamen centraal staan. Door uw raad zijn hiervoor incidentele middelen beschikbaar gesteld voor 2023 en 2024. Op verzoek van stads- en dorpsraden voeren we wijkschouwen uit.</p>
Afvalinzameling	<p>Onze gemeente is in 2022 overgegaan op een ander inzamelschema voor de inzameling van afval( 2-, 3- 4 inzamelsysteem). Hiermee gaan we in 2024 door. Dit doen we omdat het afval steeds beter gescheiden wordt. Daardoor is er veel minder restafval. Omdat de wagens van Twente Milieu minder vaak rijden en dus minder CO2 uitstoten, is het ook duurzamer. Daarnaast zijn de kosten voor het inzamelen van afval hoog. Om het betaalbaar te houden is er voor dit afvalschema gekozen. Ook komen we hiermee dichterbij de doelstelling om in 2030 minder dan 50 kg restafval per inwoner te produceren.</p>
Riolering en water	<p>Voor particuliere terreinen is een stimuleringsregeling aanwezig voor de aanschaf van een regenton, het afkoppelen van hemelwater en aanleg van groenblauwe daken. De regeling loopt door tot en met 2030.</p> <p>Hof van Twente is bezig om een samenwerkingsovereenkomst op te stellen met de beide waterschappen in onze gemeente. Dit betreft de uitvoering van de gemeentelijke watertaken voor afvalwater, hemelwater en grondwater. Met beide waterschappen is een gezamenlijke en gemeenschappelijke wateragenda en waterprogramma opgesteld om ambities, activiteiten en investeringen op elkaar af te stemmen. Dit mede vanuit het oogpunt van de klimaatopgaven die liggen bij de gemeente en waterschappen.</p>

<p><b>Gebouwen</b></p>	<p>We benutten kansen om gemeentelijk vastgoed verder te verduurzamen in combinatie met groot onderhoud. We bekijken per object welke maatregelen we kunnen treffen om minder energie te verbruiken of om energie op te wekken. Uitvoering vindt plaats volgens het meerjarig onderhoudsplan waarmee ook wordt voldaan aan de per 2024 geldende duurzaamheidseisen voor gebouwen.</p> <p>Daar waar gemeentelijke gebouwen hun huidige functie verliezen, of gebruikt worden door andere partijen, bekijken we of we deze gebouwen kunnen verkopen of privatiseren.</p>
------------------------	--

### Hoe meten we dat?

De verplichte beleidsindicatoren en de beleidsindicatoren genoemd in het raadsvoorstel (mei 2023) over de themanotities zijn opgenomen in de bijlage van deze programmabegroting. Het werken met beleidsindicatoren is volop in ontwikkeling. Hierover zijn we in gesprek met de raad door middel van de raads werkgroep.





## Wat gaat dit kosten?

Bedragen x € 1.000

3 Leefomgeving		Rek.2021	Rek.2022	2023	2024	2025	2026	2027
03201	Verkeer en vervoer	4.319	5.189	5.934	5.760	5.931	5.859	5.909
03204	Economische havens en waterwegen	51	50	50	44	43	43	43
03205	Openbaar vervoer	16	15	15	18	18	18	18
03507	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.773	2.779	3.127	2.887	2.764	2.765	2.766
03702	Riolering	4.086	4.375	4.595	4.649	4.749	4.840	4.904
03703	Afval	2.899	3.103	3.383	3.424	3.425	3.426	3.426
03704	Milieubeheer	8.567	3.919	3.828	484	486	487	488
03705	Begraafplaatsen en crematoria	360	357	320	321	321	321	320
<b>Totaal lasten</b>		<b>23.069</b>	<b>19.787</b>	<b>21.254</b>	<b>17.586</b>	<b>17.736</b>	<b>17.758</b>	<b>17.874</b>
03201	Verkeer en vervoer	308	450	435	378	378	378	378
03204	Economische havens en waterwegen							
03205	Openbaar vervoer							
03507	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	21	19	22	23	23	23	23
03702	Riolering	4.915	5.192	5.555	5.722	5.805	5.895	5.984
03703	Afval	3.626	3.956	4.291	4.268	4.264	4.265	4.272
03704	Milieubeheer	7.321	4.791					
03705	Begraafplaatsen en crematoria	273	212	243	260	260	260	260
<b>Totaal baten</b>		<b>16.464</b>	<b>14.619</b>	<b>10.547</b>	<b>10.651</b>	<b>10.730</b>	<b>10.820</b>	<b>10.917</b>
<b>Saldo van baten en lasten</b>		<b>-6.605</b>	<b>-5.167</b>	<b>-10.707</b>	<b>-6.935</b>	<b>-7.005</b>	<b>-6.938</b>	<b>-6.957</b>
03010	Mutaties reserves (stortingen)	19	3.589	222	23	23	23	23
03010	Mutaties reserves (onttrekkingen)	1.821	3.288	4.389	397	288	279	275
<b>Saldo mutaties reserves</b>		<b>1.802</b>	<b>-302</b>	<b>4.167</b>	<b>375</b>	<b>266</b>	<b>257</b>	<b>253</b>
<b>Resultaat na bestemming</b>		<b>-4.803</b>	<b>-5.469</b>	<b>-6.540</b>	<b>-6.561</b>	<b>-6.740</b>	<b>-6.681</b>	<b>-6.704</b>

### Toelichting (grootste) mutaties programma 3 per taakveld

Algemeen	Op basis van de uitgangspunten voor de loon- en prijsontwikkeling 2024 een verhoging van de budgetten met gemiddeld 7,1%.
03201 Verkeer en vervoer	Lagere lasten in 2021 voor groot onderhoud wegen en maaien bermen en sloten. Incidentele verhogingen in 2023 door afkoop onderhoud nabo's, onderhoud wegen, elementenverhardingen wegen t.i.v. reserve. En structureel de aanvullende middelen voor de onderhoudssystematiek buiten.
03507 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Er is extra budget beschikbaar gesteld om in 2022, 2023 en 2024 de knelpunten van de bezuinigingen voor onderhoud openbare ruimte te verzachten of anders op te lossen.
03702 Riolering	Lagere kapitaallasten in 2021 a.g.v. vertraging investeringsprojecten. Riolheffing wordt jaarlijks conform GRP verhoogd met € 5.
03703 Afval	De verhoging van de lasten en baten is het gevolg van de actualisatie van de afvalbegroting.
03704 Milieubeheer	De lasten voor het integraal uitvoeringsprogramma asbestsanering inclusief het projectbureau BAS (uitvoeren BAS projecten) worden jaarlijks bij de jaarrekening verrekend met de daarvoor ingestelde reserve en de provinciale bijdrage. In 2023 is het restant budget, welke ten laste komt van de reserve via budgetoverheveling, weer opgevoerd.
03010 Mutaties reserves	Mutaties in de reserves hangen samen met de uitgaven op de andere taakvelden. Een specificatie van de mutaties per programma is opgenomen in de financiële bijlagen (specificaties incidentele baten/lasten en structurele resultaatbestemming).



## PROGRAMMA 4: SPORT, CULTUUR EN ONDERWIJS

In onze Visie Gezonde Verbinding staan de inwoners van de gemeente Hof van Twente centraal. We gaan er van uit dat iedereen in Hof van Twente de drive heeft om mee te tellen in de samenleving. Wij geloven dat meedoen waarde heeft en geeft aan de persoon zelf (meer autonomie, zelfvertrouwen, gezondheid, minder eenzaamheid) en voor onze samenleving (minder zorgkosten, beter voor de economie, etc.).

Het is de normale gang van zaken dat mensen in eerste instantie hun problemen zelf oplossen, al dan niet met inzet van hun netwerk. Hof van Twente is een gemeente waarin de gemeenschapszin groot is. Mensen kijken om naar elkaar. Veel informele en maatschappelijke organisaties helpen mee of willen meehelpen om de zelf- en samenredzaamheid van inwoners te vergroten. Dit is ons maatschappelijk kapitaal. Onze uitdaging is dat we deze organisaties willen blijven faciliteren en stimuleren, ook nu onze financiële middelen beperkter worden.

### KADERSTELLING:

- [Visiedocument Gezond](#)
- [Basisinfrastructuur Hof van Twente 2018 – 2022](#)



<b>Prioriteiten en aandachtspunten</b>	
<b>Onderwerpen</b>	<b>Resultaten 2024</b>
4.1 Subsidies	<p><b>Korting op Welzijnssubsidies</b></p> <p>In de programmabegroting 2023 is dekking voorzien om de oorspronkelijk vastgestelde korting op welzijnssubsidies van 10% uit te stellen tot 1 januari 2027. Wij blijven met de instellingen in gesprek om te zijner tijd een zachtere landing voor deze korting te kunnen bewerkstelligen.</p>
4.2 Gezondheid, bewegen en sport	<p><b>4.2.1 Renovatie kunstgrasvelden</b></p> <p>In 2024 gaan we bij drie complexen kunstgrasvelden voorzien van een nieuwe toplaag. Het hoofdveld van voetbalvereniging SV Delden, beide velden van hockeyvereniging GMHC. Vooraf willen we clubs duidelijkheid verstrekken over hoe de gemeente om wil gaan met toekomstige vervangingen van kunstgrasvelden. We maken afspraken over wie de kosten betaalt vanaf de tweede vervangingsronde en in welke mate dit invloed heeft op de bijbehorende jaarlijkse huurtarieven.</p>
	<p><b>4.2.2 Duurzaamheid zwembad Markelo</b></p> <p>Op dit moment worden er door Sportfondsen Hof van Twente BV plannen uitgewerkt om in 2024 een flinke duurzaamheidsslag te maken. PVT-panels om water te verwarmen en zonne-energie op te wekken gaan het huidige gasverbruik aanmerkelijk terugdringen. De investeringen moeten voor een groot deel zichzelf kunnen terugverdienen. Afhankelijk van eigenaarschap, ontwikkeling van energiekosten op langere termijn en van de betekenis hiervan voor de exploitatiekosten van zwembad de Vijf Heuvels. We willen hiermee al een flinke eerste stap zetten in het uitgangspunt om onze gemeentelijke accommodaties in 2030 energieneutraal te exploiteren.</p>

<p>4.3 Besluitvorming Cultuurnota, Basis Infrastructuur (BIS)</p>	<p>Eind 2023 wordt de vernieuwde Cultuurnota door de gemeenteraad behandeld en vindt tevens de actualisatie van de BIS plaats. Dit leidt tot aanvullende speerpunten in 2024, die bij schrijven van deze programmabegroting nog niet zijn vastgesteld. De consequenties van besluitvorming, inhoudelijk en financieel, worden in de zomerbrief van 2024 nader geduid.</p>
<p>4.4 Integraal huisvestingsplan</p>	<p>Het integrale huisvestingsplan (IHP) geeft richting voor de lange termijn, waarbij wordt ingezet op de IKC-gedachte en de soepele aansluiting tussen basisonderwijs en voortgezet onderwijs. In elk geval wordt in 2024 de besluitvorming over de volgende fase voor Campus De Whee afgerond.</p>

Reguliere taken	
Onderwerpen	Toelichting reguliere taken
Subsidies structureel	Jaarlijks verlenen wij structurele subsidies. Aan de hand van beleidsregels wordt bepaald wie er voor een subsidie in aanmerking kan komen,. Er zijn beleidsregels voor sport, cultuur, zorg, jeugd, accommodaties, buurtschappen, promotie van kernen, HofMarketing, dorps- en stadsraden.
Investeringsubsidies	Verenigingen en stichtingen die investeren in hun accommodatie (verduurzamen, verbouw, nieuwbouw, onderhoud) en als basisvoorziening worden aangemerkt, kunnen in 2024 een beroep doen op de regeling Investeringsubsidies.
Combinatiefunctionarissen	In 2024 worden bij tal van verenigingen en organisaties combinatiefunctionarissen (buurtsportcoaches), veelal op projectbasis, ingezet.
Sport	Sportverenigingen worden ondersteund om te komen tot een vitale sportvereniging. Een vitale vereniging heeft zijn eigen organisatie op orde, zorgt voor regulier sportaanbod en vervult daarnaast een bredere maatschappelijke functie.

Onderwijs	Op verschillende manier werken wij samen met Onderwijs, schoolbesturen en directies in en buiten Hof van Twente. Die samenwerking gaat over inhoud en over huisvesting, met als doel een zo goed mogelijk pedagogisch klimaat te creëren.
-----------	---

### *Hoe meten we dat?*

De verplichte beleidsindicatoren en de beleidsindicatoren genoemd in het raadsvoorstel (mei 2023) over de themanotities zijn opgenomen in de bijlage van deze programmabegroting. Het werken met beleidsindicatoren is volop in ontwikkeling. Hierover zijn we in gesprek met de raad door middel van de raads werkgroep.

## Wat gaat dit kosten?

Bedragen x € 1.000

4 Sport, cultuur en onderwijs		Rek.2021	Rek.2022	2023	2024	2025	2026	2027
04402	Onderwijshuisvesting	920	1.627	833	646	591	587	584
04403	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	2.468	2.537	2.682	2.413	2.413	2.406	2.405
04501	Sportbeleid en activering	398	406	561	405	407	397	210
04502	Sportaccommodaties	3.497	3.526	3.490	3.683	3.606	3.595	3.584
04503	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en	1.999	2.019	2.289	2.243	2.241	2.138	2.136
04504	Musea	56	46	49	51	51	50	50
04506	Media	745	737	825	857	856	856	856
<b>Totaal lasten</b>		<b>10.082</b>	<b>10.898</b>	<b>10.729</b>	<b>10.297</b>	<b>10.164</b>	<b>10.030</b>	<b>9.825</b>
04402	Onderwijshuisvesting	22	349	24				
04403	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	604	673	508	323	323	323	323
04501	Sportbeleid en activering	94	70	202	202	202	190	1
04502	Sportaccommodaties	290	401	329	376	376	376	376
04503	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en	157	80	45	48	48	88	88
04504	Musea	10	10	11	12	12	12	12
04506	Media	50	53	87	91	91	91	91
<b>Totaal baten</b>		<b>1.227</b>	<b>1.637</b>	<b>1.206</b>	<b>1.052</b>	<b>1.052</b>	<b>1.080</b>	<b>891</b>
<b>Saldo van baten en lasten</b>		<b>-8.855</b>	<b>-9.261</b>	<b>-9.523</b>	<b>-9.245</b>	<b>-9.113</b>	<b>-8.950</b>	<b>-8.934</b>
04010	Mutaties reserves (stortingen)	393	928	1.383	668	168	168	168
04010	Mutaties reserves (onttrekkingen)	1.535	1.910	2.440	1.869	1.305	1.305	1.305
<b>Saldo mutaties reserves</b>		<b>1.142</b>	<b>982</b>	<b>1.058</b>	<b>1.202</b>	<b>1.138</b>	<b>1.138</b>	<b>1.138</b>
<b>Resultaat na bestemming</b>		<b>-7.713</b>	<b>-8.279</b>	<b>-8.466</b>	<b>-8.043</b>	<b>-7.975</b>	<b>-7.813</b>	<b>-7.796</b>

## Toelichting (grootste) mutaties programma 4 per taakveld

Algemeen	Op basis van de uitgangspunten voor de loon- en prijsontwikkeling 2024 een verhoging van de budgetten met gemiddeld 7,1%.
4402 Onderwijshuisvesting	In 2022 heeft er een eenmalige extra afschrijving plaatsgevonden bij een aantal schoolgebouwen en sportaccommodaties. Voor een gedeelte staan hier mutaties in de afschrijvingsreserves tegenover. Daarnaast de verkoop van de voormalige openbare basisschool Markvelde.
04403 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	De lasten en baten nemen in 2022 en 2023 toe a.g.v. het Nationaal Programma Onderwijs. Wij ontvangen hiervoor gelden van het ministerie OCW om deze in te zetten voor kinderen om onderwijsvertraging, a.g.v. Corona, in te lopen.
04501 Sportbeleid en activering	In 2022 en 2023 is budget opgevoerd t.b.v. onderzoek multifunctionele sportaccommodaties. Raming lasten en baten sport/combinatiefunctie (brede Spuk-regeling) tot en met 2026.
04502 Sportaccommodaties	In 2022 heeft er een eenmalige extra afschrijving plaatsgevonden bij een aantal schoolgebouwen en sportaccommodaties. Voor een gedeelte staan hier mutaties in de afschrijvingsreserves tegenover.
04503 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Verhoging subsidie en onderhoudsbudget Reggehof voor de jaren 2023 tot en 2025.
04506 Media	Vanaf 2023 middelen Regeling Informatiepunten Digitale Overheid (bibliotheek) en bibliotheek op school.
04010 Mutaties reserves	Mutaties in de reserves hangen samen met de uitgaven op de andere taakvelden. Een specificatie van de mutaties per programma is opgenomen in de financiële bijlagen (specificaties incidentele baten/lasten en structurele resultaatbestemming).

## PROGRAMMA 5: MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING

In onze visie staan de inwoners van de gemeente Hof van Twente centraal. We gaan er van uit dat iedereen in Hof van Twente de drive heeft om mee te tellen in de samenleving. Wij geloven dat meedoen waarde heeft en geeft aan de persoon zelf (meer autonomie, zelfvertrouwen, gezondheid, minder eenzaamheid) en voor onze samenleving (minder zorgkosten, beter voor de economie, etc.).

In de eerste plaats zijn onze inwoners zelf verantwoordelijk voor onder andere hun gezondheid, levensonderhoud, betaalde of zinvolle dagbesteding. Het is de normale gang van zaken dat mensen in eerste instantie hun problemen zelf oplossen, al dan niet met inzet van hun netwerk. Daar waar dit tijdelijk of structureel niet lukt, ondersteunen wij inwoners met individuele voorzieningen.

Meedoen, erbij horen, participeren en je verbonden voelen zijn allemaal termen die duiden op zaken die belangrijk zijn in ons menselijke bestaan. Ze geven zin aan en kwaliteit van leven. Wij hebben als gemeente een faciliterende en verbindende rol.

### KADERSTELLING:



- [Visiedocument Gezond](#)
- [Beleidsplan re-integratie/participatie "Slim \(samen\)werken"](#)
- [Actieplan Minimabeleid](#)
- [Beleidsplan integrale schuldhulpverlening](#)
- [Visie en aanpak beschermd Wonen en maatschappelijk opvang](#)



<b>Prioriteiten en aandachtspunten</b>	
<b>Onderwerpen</b>	<b>Resultaten 2024</b>
5.1 Algemeen	<p><b>Landelijke ontwikkelingen: Integraal Zorgakkoord, Gezond en Actief Leven Akkoord.</b></p> <p>Met de landelijke, brede uitkering (SPUK GALA) die ter beschikking is gesteld, blijft het mogelijk om reeds ingezette activiteiten voort te zetten, te versterken en uit te breiden. Dit vervangt een aantal bestaande rijksuitkeringen en kent een beperkte budgettaire uitbreiding. Dit sluit goed aan bij onze ambities en projecten op bijvoorbeeld aan Kansrijke Start, de inzet van buurtsportcoaches, het Lokaal Preventieakkoord, mantelzorgondersteuning en terugdringen van alcohol- en middelengebruik. In 2024 benutten we de (deels extra) middelen voor de doelstellingen die op grond van de coalitievisie en de themanotities zijn geformuleerd.</p>
5.2 Kansrijk Opgroeien	<p><b>5.2.1 Wat willen we bereiken</b></p> <p>Wij vinden het belangrijk dat alle jeugd gezond en zelfredzaam is en kan meedoen in Hof van Twente. Hiervoor werken we aan de volgende doelen:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. het realiseren van een stabielere thuissituatie voor de jeugdige en</li> <li>2. het beperken/ terugdringen van de risicofactoren voor de jeugdige.</li> </ol> <p>Een stabielere thuissituatie proberen we te bereiken via:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1.1 het bevorderen/faciliteren van een constructieve tijdsbesteding</li> <li>1.2 positieve opvoedondersteuning</li> <li>1.3 een gevarieerd aanbod aan voorzieningen</li> </ol> <p>De risicofactoren voor Jeugd zijn onder andere: armoede, psychiatrische problematiek en de aanwezigheid van jeugdbeschermingsmaatregelen.</p>

	<p>We proberen de risicofactoren, voor zover door ons te beïnvloeden, te beperken en terug te dringen door:</p> <p>2.1 een gezondere financiële situatie in het gezin</p> <p>2.2 een veiligere situatie in het gezin</p> <p>2.3 kansrijker ontwikkelen.</p>
	<p><b>5.2.2 Jeugd Hulp Team</b></p> <p>Deze pilot gaat over collectief gearrangeerde zorg in onderwijstijd op de meest zorgintensieve scholen (speciaal onderwijs) in Hengelo. De sturing en monitoring op deze pilot is geïntensiveerd. Zo kan een goed beeld verkregen worden van de verwachte voordelen van deze manier van werken: minder verwijzingen, lagere kosten, verbeterde kwaliteit voor de jeugdigen en hun gezin, ondersteuning dicht bij de natuurlijke omgeving van de jeugdige en zijn gezin. In 2024 loopt deze pilot door (tot de zomer 2025). Gedurende de looptijd vindt waar nodig bijsturing plaats</p>
	<p><b>5.2.3 Samenwerking lokale (preventieve) partners versterken</b></p> <p>Naast de intensieve samenwerking met het speciaal onderwijs, gaan we ook intensiever samenwerken met het reguliere onderwijs binnen onze eigen gemeentegrenzen. Op een 3-tal scholen, gaan onze consultants nauwer samenwerken met deze scholen in de zorg voor de leerlingen. In het voorliggend veld hebben we een groot preventief aanbod. Dit aanbod willen we, in samenwerking met de partijen die werkzaam zijn in dat voorliggend veld, beter op elkaar laten aansluiten. We willen de samenwerking stimuleren zodat het preventieve aanbod verder verbetert.</p> <p>In veel gezinnen speelt naast jeugdzorgproblematiek ook andere problematiek, zoals schulden. Soms is deze andere problematiek zelfs de oorzaak van de opvoedproblemen. Om deze problemen bij de kern aan te</p>

	<p>pakken is het nodig om binnen het sociaal domein over de verschillende wetten heen met elkaar samen te werken. Het gaat hier vooral om integrale en multidisciplinaire benadering van complexe cliëntsituaties.</p> <p>Kansrijke Start krijgt in 2024 concreet vorm. Kansrijke Start is een programma waarin samengewerkt wordt tussen jeugdgezondheidszorg, kraamzorg, verloskundigen, gemeenten, GGZ en welzijnswerk om alle kinderen een zo goed mogelijke start te geven gedurende de eerste 1000 dagen (van 9 maanden tot 2,5 jaar).</p>
<p>5.3. Gezonde leefstijl</p>	<p><b>5.3.1 Wat willen we bereiken</b></p> <p>Binnen het thema Gezonde leefstijl willen we ervoor zorgen dat alle inwoners gezond blijven door hun gezondheid te bevorderen en te beschermen. Immers zijn gezonde inwoners zijn over het algemeen zelfredzame inwoners die kunnen participeren. De doelen die wij hieraan verbinden zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>o Inwoners zijn zich meer dan nu bewust van de mogelijkheden die men heeft om de gezondheid te bevorderen en</li> <li>o Inwoners beschikken meer dan nu het geval is over gezondheidsvaardigheden.</li> </ul> <p>We gebruiken de BRAVO methode:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>o <b>B</b>ewegen: stimuleren</li> <li>o <b>R</b>oken: Ontmoedigen en voorkomen</li> <li>o <b>A</b>lcohol: overmatig alcoholgebruik voorkomen (drugs wordt toegevoegd)</li> <li>o <b>V</b>oeding: gezonde voeding stimuleren</li> <li>o <b>O</b>ntspanning: faciliteren van voldoende ontspanningsmogelijkheden</li> </ul>

	<p><b>5.3.2 Uitvoeringsplan lokaal preventie akkoord</b></p> <p>Met samenwerkingspartners werken we ook in 2024 aan het uitvoeringsplan.</p> <p>Dit programma kent drie onderdelen namelijk:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Gezonde Leefstijl (voeding en bewegen)</li> <li>2. Gezonde Leefomgeving (gezonde sportlocaties, gezonde scholen, gezonde groene ontmoetingsplekken)</li> <li>3. Terugdringen middelengebruik (bewustwording, jeugd en ouders, uitwerking integrale agenda middelengebruik, regionale samenwerking en verkenning).</li> </ol> <p>Er is in 2022 en 2023 al veel gebeurd maar we zijn nog niet klaar. Gezonde leefstijl is in de volle breedte een cultuurverandering die vraagt om een lange adem. Wij zetten daarom het Lokaal Preventie Akkoord de komende jaren voort, zoals opgenomen in de themanotities. Vanzelfsprekend op basis van een evaluatie waarbij alleen de succesvolle activiteiten voor verlenging in aanmerking komen.</p>
	<p><b>5.3.3 Uitvoering ketenaanpakken</b></p> <p>In het kader van het in 5.1 genoemde Gezond en Actief Leven Akkoord werken we als gemeente aan een vijftal (verplichte) ketenaanpakken. Het gaat hierbij (naast de in 5.2.2 genoemde Kansrijke Start en Welzijn op Recept, 5.5.2) om Valpreventie, Kinderen met overgewicht en Gecombineerde Leefstijlinterventie (GLI). Deze ketenaanpakken hebben alles te maken met de activiteiten lokaal preventie akkoord en we zullen dit met elkaar verbinden. We zetten in op het implementeren van deze ketenaanpakken in 2024.</p>

	<p><b>5.3.4 Preventie en Handhavingsplan Alcohol en Middelengebruik</b>  De activiteiten in het kader van Terugdringen Middelengebruik zijn opgenomen in het Preventie en Handhavingsplan Alcohol en Middelengebruik. Hieraan geven we in 2024 uitvoering.</p>
<p><b>5.4. Iedereen doet mee</b></p>	<p><b>5.4.1 Wat willen we bereiken (doelen)</b>  Het gebied werk en inkomen biedt voor onze inwoners diverse uitdagingen als (energie)armoede, schulden, (medische) beperkingen en beperkte basisvaardigheden. We willen de kansen van inwoners vergroten om mee te doen in de Hofse samenleving, juist voor mensen waarvoor meedoen niet vanzelfsprekend is.</p> <p>Om dit mogelijk te maken werken we aan de volgende doelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>o Gezonde financiële situatie voor onze inwoners</li> <li>o Leven lang ontwikkelen (arbeids)participatie en verminderen laaggeletterdheid</li> <li>o Passende ondersteuning aan inburgeraars, statushouders en vluchtelingen (Oekraïners)</li> <li>o Verbeteren basisvaardigheden van onze inwoners</li> <li>o Investeren in digitale dienstverlening aan onze inwoners</li> </ul> <p>Ook 2024 staat in het teken van inzet op de toegenomen (energie-)armoede. Naast landelijke regelingen is ingezet op proactieve vroegsignalering van schulden, een noodbudget (maatwerk) en gerichte communicatie om inwoners de weg naar regelingen beter te laten vinden. In de themanotities is ervoor gekozen om de bestaande inzet de komende jaren te continueren.</p>

	<p><b>5.4.2 Vernieuwd minimabeleid</b>  2024 staat in het teken van een vernieuwd minimabeleid. Op basis van de evaluatie van het huidige minimabeleid wordt het aanbod aan regelingen geactualiseerd, zodat het goed aansluit bij de behoeften van de diverse doelgroepen. We verwachten dat dit meer kosten met zich meebrengt dan nu. Hiervoor is structureel € 50.000 opgenomen. Er volgt te zijner tijd een beleidsvoorstel.</p>
	<p><b>5.4.3 Laaggeletterdheid</b>  In het kader van leven lang ontwikkelen volgt Hof van Twente een maatwerktraject van Stichting lezen en schrijven. Daarnaast ligt de focus op bewustwording van het belang van basisvaardigheden voor onze inwoners. De uitvoering van dit traject ligt bij onze partners zoals Salut en de Bibliotheek.</p>
	<p><b>5.4.4 Circulair ambachtscentrum (“De Verbinding”)</b>  Het uitgevoerde haalbaarheidsonderzoek naar een circulair ambachtscentrum (“De Verbinding”) leidt in 2024 tot een besluit om hier al dan niet een vervolg aan te geven. In een mogelijk circulair ambachtscentrum komen afvalbrengpunt, kringloopwinkel en een werkplaats/ambachtscentrum bij elkaar. Dit kan een belangrijke bijdrage leveren aan onze doelstellingen op het gebied van duurzaamheid en sociaal domein. Gezien de verwachte kosten vindt in 2024 een zorgvuldige afweging plaats over een mogelijk vervolg.</p>
<b>5.5 Vitaal Ouder Worden</b>	<p><b>5.5.1 Wat willen we bereiken (doelen)</b>  In Hof van Twente komen steeds meer ouderen. Deze ouderen worden ook steeds ouder (dubbele vergrijzing). Het is een forse uitdaging om voor deze groter wordende groep een adequaat voorzieningenniveau te behouden..Ook behoud van huidig voorzieningenniveau kan in dit</p>

	<p>perspectief een forse uitdaging zijn. Hoe zorgen we ervoor dat ook de ouderen van de toekomst vitaal ouder kunnen worden, zelfredzaam kunnen blijven en kunnen blijven meedoen. Om dit mogelijk te maken werken we aan de volgende doelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>o Meer ouderen zijn in staat eigen regie te voeren</li> <li>o Meer ouderen wonen prettig in de eigen kern</li> <li>o Voorzieningen blijven beschikbaar voor wie het nodig heeft</li> <li>o De samenleving is klaar voor meer ouderen.</li> </ul> <p>We gaan verder met een aantal activiteiten die al in 2023 of eerder zijn gestart. Dit betreft op de eerste plaats de initiatieven in het kader van “Hof van Twente dementievriendelijk”, “Een tegen eenzaamheid” en de uitvoering van de lokale inclusie agenda. Met de middelen op grond van de coalitievisie/themanotities kunnen deze activiteiten voortgezet en waar nodig geïntensiveerd worden.</p>
	<p><b>5.5.2 Pilot Goodgoan Markelo</b></p> <p>De pilot Goodgoan Markelo willen we verder door ontwikkelen. Dit is in 2023 nog onvoldoende gelukt vanwege het nog niet in kunnen vullen van een vacature. We sluiten hierbij aan op de ontwikkeling in de regio “Samenwerken in de Wijk”.</p>
	<p><b>5.5.3 Welzijn op Recept</b></p> <p>Verder willen we in 2024 vol inzetten op Welzijn op Recept. Dit is één van de verplichte ketenaanpakken in het kader van het GALA. In 2022 en 2023 hebben we een pilot in Delden uitgevoerd die succesvol is afgesloten. Onze ambitie is om in 2024 dit concept in Goor verder uit te rollen. Hiervoor is intensief overleg met huisartsen en Salut nodig. Indien mogelijk nog in 2024 maar zeker in 2025 kijken we naar de andere kernen van onze gemeente.</p>



	<p><b>5.5.4 Woonzorgvisie</b>  In 2024 geven we een concreet vervolg aan de Woonzorgvisie die in het laatste kwartaal van 2023 door de Gemeenteraad is vastgesteld.</p>
	<p><b>5.5.5 Ondersteuning mantelzorgers.</b>  In 2023 hebben we samen met Salut een plan gemaakt voor extra ondersteuning mantelzorgers. Dit plan voeren we uit in 2024. Eind 2024 zullen we tussentijds evalueren en indien nodig bijstellen.</p>
	<p><b>5.5.6 Bewustwordingscampagne</b>  Met een aantal publicaties rondom de huishoudelijke ondersteuning (lokaal en regionaal) hebben we een begin gemaakt met een bewustwordingscampagne die in 2024 en daarna een vervolg moet krijgen. Bewustwording over het gegeven dat ouder worden eisen stelt aan wonen bijvoorbeeld. Dat men hier zelf een verantwoordelijkheid in heeft en actie kan ondernemen, en ook bewustwording over dat voorzieningen (met name de huishoudelijke ondersteuning) niet zomaar beschikbaar zijn (toenemende doelgroep, arbeidsmarktproblematiek) en dat de komende jaren meer een beroep op het netwerk gedaan moet worden. Het is een kwestie van een lange adem en het herhalen van de boodschap. Het gaat ook niet alleen om het aanspreken van de doelgroep zelf, maar ook om de communicatie hierover met partners zoals huisartsen.</p>
<b>5.6 Overig</b>	<p><b>5.6.1 Eigen beheer uitvoeren van de regie op vervoer</b>  In 2024 zal leerlingenvervoer toegevoegd worden aan de regiemodule. Met deze regiemodule kunnen we de controle uitvoeren op het vervoer, boekingen, ritten en facturatie.</p>
	<p><b>5.6.2 Voorbereiden aanbesteding ambulante hulp Wmo en Jeugd</b>  In 2024 gaan we ons verder voorbereiden op de aanbesteding per 2025 voor ambulante hulp Wmo en Jeugd (dagbesteding en begeleiding).</p>

	<p>Uiterlijk 2025 moet de zorg opnieuw gecontracteerd zijn, zowel lokaal als regionaal. Om voldoende tijd te hebben om dit samen met de aanbieders, nog beter te doen en een verbeterslag te maken ten opzichte van de huidige contracten, zijn wij hiermee al in 2022 gestart. Op dit moment lijkt het erop dat wij (in tegenstelling tot de vorige keer) de aanbesteding samen met de regiogemeenten gaan doen. Er wordt in het proces van beoordeling van inschrijvingen uitgebreid aandacht besteed aan kwaliteit en integriteit met als doel malafide aanbieders buiten de deur te houden.</p>
	<p><b>5.6.3 Project opvang Oekraïne, Statushouders en Asielzoekers (OSA)</b>  De structuur van het bestuurlijk project OSA krijgt een meer structurele invulling en er vindt verdere professionalisering plaats in vergelijking met de aanpak vanuit crisis vanuit waar het project is gestart. De gemeente heeft diverse Opvang locaties waar wij Oekraïners opvangen. Hiervoor ontvangen wij momenteel een bijdrage van € 83 per beschikbaar gestelde plek, per dag. Momenteel loopt er landelijk een onderzoek waarbij waarschijnlijk besloten wordt deze bijdrage naar beneden bij te stellen. Hierbij blijft wel het uitgangspunt dat gemeenten kostendekkend de opvang kunnen regelen.</p>

Reguliere taken	
Onderwerpen	Toelichting reguliere taken
Re-integratie en inkomensvoorziening	We geven in 2024 verder uitvoering aan ons re-integratiebeleid. We zetten extra in op jongeren uit het Praktijkonderwijs (PRO) en het Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO) en de zogenaamde Belofte 5 jongeren. Dit zijn jongeren die zonder afgeronde opleiding en zonder uitkering tussen de wal en het schip dreigen te raken.

	Inwoners die (tijdelijk) niet kunnen werken, ondersteunen we met een periodieke uitkering. Inwoners met een minimuminkomen ondersteunen we met ons minimabeleid.
Wet maatschappelijke ondersteuning	Op basis van de Wmo ondersteunen wij onze inwoners bij maatschappelijke deelname en zelfstandig leven, het hebben van een schoon en leefbaar huis en verstrekken wij waar nodig hulpmiddelen. We doen dit vanuit de gedachte goedkoopst-adequaate. Ook organiseren wij het toezicht op de Wmo en beheren en managen wij alle contracten op dit gebied.
Jeugdzorg	We geven uitvoering aan de Jeugdzorg en ondersteunen kinderen, jongeren en ouders bij opvoed- en opgroevragen. Daarnaast zorgen we ervoor dat ze de juiste zorg en ondersteuning krijgen. Ook hier hanteren we de gedachte dat we kiezen voor een goedkoopst-adequate oplossing. De contracten die lokaal zijn ingekocht en die betrekking hebben op de ambulante hulpverlening, beheren en managen we ook zelf.

### *Hoe meten we dat?*

De verplichte beleidsindicatoren en de beleidsindicatoren genoemd in het raadsvoorstel (mei 2023) over de themanotities zijn opgenomen in de bijlage van deze programmabegroting. Het werken met beleidsindicatoren is volop in ontwikkeling. Hierover zijn we in gesprek met de raad door middel van de raads werkgroep.

## Wat gaat dit kosten?

Bedragen x € 1.000

5 Maatschappelijke ondersteuning		Rek.2021	Rek.2022	2023	2024	2025	2026	2027
05202	Parkeren	11	15	18	58	58	58	58
05601	Samenkracht en burgerparticipatie	5.381	7.862	14.769	6.478	6.448	6.373	5.313
05602	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen			310	752	752	752	472
05603	Inkomensregelingen	10.942	10.994	12.311	11.187	11.276	11.357	11.181
05604	WSW en beschut werk	2.499	2.555	2.756	2.595	2.514	2.382	2.335
05605	Arbeidsparticipatie	1.184	1.394	1.935	1.899	1.845	1.863	1.621
05606	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.630	1.737	2.154	2.264	2.276	2.276	2.276
05671A	Hulp bij het huishouden (WMO)	3.524	3.473	3.797	4.411	4.457	4.457	4.457
05671B	Begeleiding (WMO)	2.219	2.085	2.220	2.369	2.369	2.369	2.369
05671C	Dagbesteding (WMO)	659	667	725	809	811	811	811
05672A	Jeugdhulp begeleiding	946	1.047	2.886	2.981	2.362	2.368	2.357
05672B	Jeugdhulp behandeling	3.231	2.653	1.637	1.730	1.730	1.730	1.730
05672C	Jeugdhulp dagbesteding	838	755	608	641	641	641	641
05672D	Jeugdhulp zonder verblijf overig	183	145	170	180	180	180	180
05673A	Pleegzorg			319	318	318	318	318
05673B	Gezinsgericht			690	729	729	729	729
05673C	Jeugdhulp met verblijf overig	1.754	1.443	531	553	553	553	553
05674A	Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	1.023	1.024	1.178	1.242	1.209	1.209	1.209
05674B	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	1.459	1.718	1.994	1.953	1.953	1.953	1.953
05681A	Beschermd wonen (WMO)	90	106	110	117	117	117	117
05681B	Maatschappelijke- en vrouwenopvang	11	26	55	49	49	49	49
05682A	Jeugdbescherming	323	452	1.466	856	856	856	856
05682B	Jeugdreclassering	520	545	109	115	115	115	115
05701	Volksgezondheid	1.455	1.537	1.626	1.796	1.796	1.797	1.797
	<b>Totaal lasten</b>	<b>39.880</b>	<b>42.232</b>	<b>54.373</b>	<b>46.083</b>	<b>45.416</b>	<b>45.314</b>	<b>43.498</b>
05202	Parkeren	7	14	16	17	17	17	17
05601	Samenkracht en burgerparticipatie	271	5.288	7.337	446	427	338	66

5 Maatschappelijke ondersteuning		Rek.2021	Rek.2022	2023	2024	2025	2026	2027
05602	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen							
05603	Inkomensregelingen	8.429	6.115	7.151	7.398	7.446	7.494	7.542
05604	WSW en beschut werk							
05605	Arbeidsparticipatie	66	2					
05606	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	407	372	381	381	257	681	678
05671A	Hulp bij het huishouden (WMO)		0	4	4	4	4	4
05671B	Begeleiding (WMO)	21	6					
05671C	Dagbesteding (WMO)	6						
05672A	Jeugdhulp begeleiding							
05672B	Jeugdhulp behandeling							
05672C	Jeugdhulp dagbesteding							
05672D	Jeugdhulp zonder verblijf overig							
05673A	Pleegzorg							
05673B	Gezinsgericht							
05673C	Jeugdhulp met verblijf overig							
05674A	Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf							
05674B	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf							
05681A	Beschermde wonen (WMO)	114	288	198				
05681B	Maatschappelijke- en vrouwenopvang							
05682A	Jeugdbescherming							
05682B	Jeugdreclassering							
05701	Volksgezondheid							
	<b>Totaal baten</b>	<b>9.322</b>	<b>12.085</b>	<b>15.086</b>	<b>8.246</b>	<b>8.151</b>	<b>8.534</b>	<b>8.307</b>
	<b>Saldo van baten en lasten</b>	<b>-30.558</b>	<b>-30.147</b>	<b>-39.287</b>	<b>-37.837</b>	<b>-37.265</b>	<b>-36.781</b>	<b>-35.191</b>
05010	Mutaties reserves (storingen)	68		2.940				
05010	Mutaties reserves (onttrekkingen)	884	1.364	6.583	1.201	1.181	1.181	49
	<b>Saldo mutaties reserves</b>	<b>816</b>	<b>1.364</b>	<b>3.643</b>	<b>1.201</b>	<b>1.181</b>	<b>1.181</b>	<b>49</b>
	<b>Resultaat na bestemming</b>	<b>-29.742</b>	<b>-28.784</b>	<b>-35.644</b>	<b>-36.635</b>	<b>-36.083</b>	<b>-35.599</b>	<b>-35.142</b>

## Toelichting (grootste) mutaties programma 5 per taakveld

Algemeen	<p>Op basis van de uitgangspunten voor de loon- en prijsontwikkeling 2024 een verhoging van de budgetten met gemiddeld 7,1%.</p> <p>Wijzigingen BBV-voorschriften over de indeling van taakvelden met ingang van 2023:</p> <p>De taakvelden op het gebied van individuele voorzieningen WMO en Jeugdzorg worden opgedeeld en daarmee verschuivingen in de ramingen (05671 A-D, 05672 Verschuivingen schuldhulpverlening van Maatwerkdienstverlening (05671) naar Inkomensregelingen (05603) en (regionale) vervoersvoorzieningen van Maatwerkdienstverlening (05671) naar Maatwerkvoorzieningen (WMO) (05606). Wijziging naam taakveld 05604 Begeleide participatie in WSW en beschut werk.</p>
05601 Samenkracht en burgerparticipatie	<p>In 2022 en 2023 hogere lasten ten behoeve van coronamaatregelen, investeringssubsidies en frictiebudget welzijn. Daarnaast hogere lasten en baten in 2022 en 2023 voor de opvang van Oekraïners en crisis noodopvang vluchtelingen.</p>
05602 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	<p>In 2023 inzet themanotities sociaal domein. Vanaf 2024 hogere lasten a.g.v. indexatie en actualisatie verdeling begroting Samen Twente.</p>
05603 Inkomensregelingen	<p>In 2022 en 2023 hogere lasten naar aanleiding van de te verstrekken energietoeslagen. Vanaf 2023 hogere lasten van uitkeringen in het kader van de Participatiewet, hiertegenover een verhoging van de baten door hogere compensatie van het Rijk - BUIG.</p>
05605 Arbeidsparticipatie	<p>Vanaf 2023 hogere lasten door invoering en uitvoering wet Inburgering.</p>
05606 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	<p>Vanaf 2023 hogere lasten voor de maatwerkvoorzieningen: rolstoelvoorzieningen, individuele vervoersvoorzieningen en woonvoorzieningen. Vanaf 2026 hogere uitkering uit gemeentefonds a.g.v. herinvoering eigen bijdrage WMO.</p>
05671A Hulp bij het huishouden (WMO)	<p>Vanaf 2023 hogere lasten voor huishoudelijke ondersteuning.</p>



015672 Jeugdhulp	Aan het gemeentefonds zijn (indicatief) aanvullende middelen jeugdzorg toegevoegd. Daarbij heeft het kabinet ook aanvullende besparingen in het jeugddomein opgenomen vanaf 2025. Het gaat om maatregelen waarbij gemeenten minder middelen nodig hebben of waarbij alternatieve inkomsten gegenereerd worden. Het Rijk is aan zet om de besparing in te vullen met (wettelijke) maatregelen.
05681A Beschermd wonen (WMO)	Baten betreffen ontvangsten van centrumgemeente Enschede inzake resultaat beschermd wonen.
05682 Jeugdbescherming / -reclassering	Verhoging van de lasten in 2023 door een aantal jeugdigen in het gedwongen kader.
05010 Mutaties reserves	Mutaties in de reserves hangen samen met de uitgaven op de andere taakvelden. Een specificatie van de mutaties per programma is opgenomen in de financiële bijlagen (specificaties incidentele baten/lasten en structurele resultaatbestemming).





## PROGRAMMA 6: ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN EN OVERHEAD

Dit programma geeft een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen, overhead, onvoorzien en vennootschapsbelasting.

De algemene dekkingsmiddelen zijn die inkomsten waar geen directe dienstverlening en/of bestedingsverplichtingen tegenover staan. Deze middelen worden ingezet als dekking van de lasten en baten in de programma's. De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit: lokale heffingen, algemene uitkering gemeentefonds, dividenden en rente (afschrijvings)reserves.

De lasten en baten van overhead en financiering worden afzonderlijk inzichtelijk gemaakt. Deze dienen ter ondersteuning van de programma's.

### KADERSTELLING:



<b>Prioriteiten en aandachtspunten</b>	
<b>Onderwerpen</b>	<b>Resultaten 2024</b>
6.1 Algemene uitkering gemeentefonds	<p><b>6.1.1 Omvang gemeentefonds vanaf 2026</b>  Het Rijk werkt aan een nieuwe financieringssysteem van het gemeentefonds vanaf 2026/2027. Vooruitlopend daarop heeft de aanpassing een structureel fors nadelig effect op de omvang van het gemeentefonds vanaf 2026. Ondanks de structurele toevoeging van € 1 miljard bij de meicirculaire 2023.  Bij de financieringssysteem wordt ook gekeken naar een mogelijke uitbreiding van het lokale belastinggebied. Deze denkrichting moet nog verder worden onderzocht.  Met de daling van de omvang van het gemeentefonds ontstaat een knelpunt richting de toekomst voor de gemeente(n).</p>
	<p><b>6.1.2 Hervormingsagenda Jeugdzorg</b>  Het Rijk en de VNG werken aan de Hervormingsagenda Jeugdzorg. Na de onderhandelingen in het afgelopen voorjaar zijn er voor de jaren 2023 tot en met 2025 incidenteel middelen toegevoegd aan het gemeentefonds. Voor de jaarschijven 2026 en 2027 zijn de middelen zoals die in de Hervormingsagenda zijn afgesproken als structurele en reële raming meegenomen in de meerjarenraming. Dit is in lijn met de richtlijnen voor de provinciale toezichthouder. Het Rijk moet hier te zijner tijd nog wel formeel over besluiten.   Daarnaast is er sprake van een besparing in het jeugddomein van structureel € 500 miljoen vanaf 2025. Het gaat om maatregelen waarbij</p>

	gemeenten minder middelen nodig hebben of waarbij alternatieve inkomsten gegenereerd worden. Deze besparing is benoemd als een Rijksverantwoordelijkheid. Het Rijk is aan zet om de besparing in te vullen met (wettelijke) maatregelen als aanvulling op Hervormingsagenda.
	<b>6.1.3 Eigen bijdrage Wmo vanaf 2026</b> Het abonnementstarief in de Wmo zal worden afgeschaft en in plaats daarvan wordt de inkomensafhankelijke eigen bijdrage in de Wmo heringevoerd vanaf 2026. Hiervoor wordt een wetsvoorstel voorbereid. Dit leidt tot een verlaging van het gemeentefonds en een evenredige verhoging van de omvang aan eigen bijdragen.
	<b>6.1.4 Herijking van het gemeentefonds</b> De grootste herijking van het gemeentefonds is bij de meicirculaire 2022 verwerkt. Enkele onderdelen vragen nog verder onderzoek over de wijze van verdeling. Uitwerking zal de komende jaren leiden tot nieuwe verdeeleeffecten.

<b>Reguliere taken</b>	
Lokale heffingen	Een nadere toelichting staat in de paragraaf Lokale heffingen.
Algemene uitkering gemeentefonds	De gemeente ontvangt een groot deel van haar inkomsten van het Rijk, via de algemene uitkering. De basisraming van de algemene uitkering uit het gemeentefonds is gebaseerd op de meicirculaire 2023.
Dividenden	De gemeente ontvangt jaarlijks dividenduitkeringen. Dat is het rendement uit deelname in maatschappelijk kapitaal van instellingen en ondernemingen. Zie ook de paragraaf Verbonden partijen.

	<p>Op basis van de resultaten uit het verleden en afspraken over mogelijke winstuitkering (dividendbeleid) en ontwikkelingen is bij de deelnemingen een dividenduitkering opgenomen in de begroting 2024 van € 1,9 miljoen.</p> <p>Actualisaties van het dividendbeleid van Cogas leiden tot een structurele bijstelling van de totale opbrengsten vanaf 2027 naar € 1,3 miljoen en vanaf 2028 naar € 1,1 miljoen.</p>
Onvoorzien	<p>In de begroting is een jaarlijks bedrag voor onvoorziene uitgaven opgenomen van € 25.000. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat er een bedrag opgenomen moet worden voor onvoorziene lasten.</p>
Vennootschapsbelasting	<p>Nederlandse overheidsondernemingen zijn in principe belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting (Vpb). Het doel van de onderliggende wetgeving is een gelijk speelveld creëren tussen overheidsondernemingen en private ondernemingen. Op basis van interpretatie van algemene richtlijnen van de Belastingdienst en (voorlopige) aangiftes is een verwachte gemiddelde vennootschapsbelastinglast geraamd van circa € 23.000 per jaar. Daarvan heeft € 11.000 betrekking op de gemeentelijke grondexploitaties. De vennootschapsbelasting over de eigen gemeentelijke grondexploitaties komt ten laste van de reserve grondexploitatie.</p>
Rentetoe rekening	<p><b>Rente-omslagpercentage</b></p> <p>Voor financiering van investeringen wordt totaal financiering toegepast. Dit houdt in dat alle uitgaven en investeringen gezamenlijk worden gefinancierd, en niet per investering een aparte lening wordt aangegaan en/of geadmistreerd. De rentelasten worden procentueel toegerekend aan de totale boekwaarde van de investeringen. De procentuele verhouding tussen de totale boekwaarde en de totale rentelasten wordt het rente-omslagpercentage genoemd. Paragraaf 4 geeft meer inzicht in de financiering.</p>
	<p><b>Rente afschrijvingsreserves</b></p> <p>Over de afschrijvingsreserves worden rentelasten berekend. Hierbij wordt de het rente-omslagpercentage gehanteerd. De rente over de afschrijvingsreserves dient tevens als dekking van de rentelasten van de betreffende investeringen.</p>

Overhead	<p>Algemeen Conform de BBV-voorschriften worden kosten zoveel mogelijk direct toegerekend aan de betreffende taken/activiteiten. De lasten en baten van overhead worden centraal begroot en verantwoord.</p> <p>De overhead wordt gedefinieerd als het geheel van functies gericht op sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces. Het betreft zowel de fysieke componenten, zoals huisvesting en automatisering, als ondersteunende personele inzet.</p>
	<p>Heffingen en tarieven De overhead wordt betrokken bij de berekening van kostendeckende heffingen en tarieven. Zie paragraaf 1 lokale heffingen. Het aandeel overhead in de heffingen en tarieven wordt extracomptabel berekend.</p>
	<p>Grondexploitaties Voor de rendabele activiteiten van grondexploitaties maakt de BBV een uitzondering voor wat betreft het centraal begroten en verantwoorden van de overheadkosten. Deze worden wel toegerekend aan het taakveld.</p>
	<p>Verdeelsleutel De toe te rekenen overhead wordt bepaald door de totale lasten van het taakveld overhead te delen door de totale directe personeelskosten (loonkosten en inhuur), verdeeld naar taakveld.</p>
Loon- en prijsontwikkeling	<p>Jaarlijks anticiperen wij op de inflatieontwikkeling in de budgetten voor het nieuwe begrotingsjaar. Tegenover de loon- en prijsstijgingen staat (deels) een compensatie vanuit het gemeentefonds.</p> <p>Op basis van de gehanteerde uitgangspunten, gebaseerd op cijfers van het Centraal Planbureau, is de indexering opgebouwd uit meerdere componenten.</p> <p>Uitgangspunten indexering budgetten in de begroting 2024:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Personele kosten 5,2%</li> <li>• Materiële uitgaven 8,9%</li> <li>• Bijdrage gemeenschappelijke regelingen 10,2%</li> <li>• Sociaal domein (vergoedingen Wmo en Zorg) 5,7%</li> <li>• Gewogen gemiddelde 7,1%</li> </ul>

- |  |  |
|--|--|
|  | <ul style="list-style-type: none"><li>• Subsidies en inkomsten van leges en belastingen 7,1%</li></ul> |
|--|--|

### *Hoe meten we dat?*

De verplichte beleidsindicatoren en de beleidsindicatoren genoemd in het raadsvoorstel (mei 2023) over de themanotities zijn opgenomen in de bijlage van deze programmabegroting. Het werken met beleidsindicatoren is volop in ontwikkeling. Hierover zijn we in gesprek met de raad door middel van de raads werkgroep.

## Wat gaat dit kosten?

Bedragen x € 1.000

6 Algemene dekkingsmiddelen en overhead		Rek.2021	Rek.2022	2023	2024	2025	2026	2027
06004	Overhead	10.795	12.712	15.075	14.714	14.194	14.165	14.055
06005	Treasury	-797	-895	-1.004	-367	-281	-171	-63
06007	Algemene uitkering en overige uitkeringen							
06008	Overige baten en lasten	17	181	82	305	421	-756	-815
06009	Vennootschapsbelasting (VpB)	65	150	187	23	23	23	23
06061	OZB woningen	263	269	271	207	208	209	209
06062	OZB niet-woningen	100	75	85	94	94	95	95
06064	Belastingen overig	22	32	50	54	54	54	54
06304	Economische promotie	15	14	14	15	15	15	15
	<b>Totaal lasten</b>	<b>10.480</b>	<b>12.539</b>	<b>14.761</b>	<b>15.046</b>	<b>14.729</b>	<b>13.634</b>	<b>13.573</b>
06004	Overhead	1.012	829	841	797	802	802	802
06005	Treasury	6.316	2.777	3.528	2.041	1.988	1.329	1.326
06007	Algemene uitkering en overige uitkeringen	53.913	61.597	62.150	65.800	65.650	59.450	58.100
06008	Overige baten en lasten		205					
06009	Vennootschapsbelasting (VpB)							
06061	OZB woningen	5.323	5.407	5.577	5.973	5.973	5.973	5.973
06062	OZB niet-woningen	3.499	3.800	3.670	3.930	3.930	3.930	3.930
06064	Belastingen overig	173	101	55	55	55	55	55
06304	Economische promotie	494	597	530	536	536	536	536
	<b>Totaal baten</b>	<b>70.730</b>	<b>75.313</b>	<b>76.350</b>	<b>79.132</b>	<b>78.934</b>	<b>72.075</b>	<b>70.723</b>
	<b>Saldo van baten en lasten</b>	<b>60.250</b>	<b>62.774</b>	<b>61.589</b>	<b>64.086</b>	<b>64.205</b>	<b>58.441</b>	<b>57.150</b>
06010	Mutaties reserves (storting)	5.616	7.073	21.834	4	4	4	4
06010	Mutaties reserves (onttrekking)	1.912	7.573	23.078	607	238	213	213
	<b>Saldo mutaties reserves</b>	<b>-3.704</b>	<b>500</b>	<b>1.243</b>	<b>604</b>	<b>234</b>	<b>210</b>	<b>210</b>
	<b>Resultaat na bestemming</b>	<b>56.546</b>	<b>63.274</b>	<b>62.832</b>	<b>64.690</b>	<b>64.439</b>	<b>58.651</b>	<b>57.359</b>



## Toelichting (grootste) mutaties programma 6 per taakveld

Algemeen	Op basis van de uitgangspunten voor de loon- en prijsontwikkeling 2024 een verhoging van de budgetten met gemiddeld 7,1%.
06004 Overhead	Vanaf 2022 en 2023 meerkosten regiebureau/ICT, energielasten, cao-ontwikkelingen. Nieuw beleid begroting 2024 waaronder inkoop, informatiebeheer, belastingen. Incidenteel hogere budgetten 2023 en 2024 t.b.v. strategische personeelsplanning, juridische kosten, afsluiten archieven en thuiswerkvergoeding. Hogere baten in 2021 betreffen verhuur van gebouwen en vergoeding voor (detachering) van personeel.
06005 Treasury	<p>In 2022 een incidenteel voordeel door aflossing van leningen aan het Rijk (Grootboek Nationale Schuld). In 2022 tot en met 2024 in verhouding minder rentelasten en hogere renteopbrengsten. Vanaf 2024 gemiddeld lagere rentelasten.</p> <p>Een lagere doorbelasting van de rentelasten naar de andere taakvelden dan geraamd als gevolg van een lager totaal aan investeringsbedragen dat is geactiveerd.</p> <p>De dividenduitkering in 2021 is met name hoger door een eenmalige extra dividenduitkering van Cogas van bijna € 4 miljoen. Daarnaast zijn de uitkeringen t/m 2023 bijgesteld op basis van de daadwekelijke besluiten tot dividenduitkering. Vanaf 2026 daalt de dividenduitkering van Cogas.</p>
06007 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	De herijking van de verdeling van het gemeentefonds en hogere rijksuitgaven, in combinatie met de (indicatieve) correctie jeugdzorg en de tijdelijke opschorting van de opschalingskorting t/m 2025 leiden tot een positieve bijstelling voor 2023 tot en met 2025. Vanaf 2026 daalt de omvang van het gemeentefonds fors vooruitlopend op de aanpassing van de financieringssystematiek van het gemeentefonds.
06008 Overige baten en lasten	<p>In 2022 afwikkeling BTW compensatiefonds en omzetbelasting.</p> <p>Vanaf 2026 is een taakstelling van € 1,2 miljoen opgenomen als te treffen maatregelen.</p>

06009	Vennootschapsbelasting (VpB)	In 2022 en 2023 voorlopige en definitieve aanslagen vennootschapsbelasting inclusief voorgaande jaren.
06062	OZB niet-woningen	De opbrengsten voor de OZB niet-woningen waren in 2022 hoger dan begroot.
06010	Mutaties reserves	Mutaties in de reserves hangen samen met de uitgaven op de andere taakvelden. Een specificatie van de mutaties per programma is opgenomen in de financiële bijlagen (specificaties incidentele baten/lasten en structurele resultaatbestemming).

# Paragraaf 1: Lokale heffingen

## Samenvatting

<b>Onroerende-zaakbelastingen</b>	- 7,10% inflatoire verhoging
<b>Rioolheffing</b>	- € 5,00 verhoging overeenkomstig GR - 7,10% inflatoire verhoging - Nieuw tarief € 331,80
<b>Afvalstoffenheffing</b>	- Vast bedrag € 135,6 - Per inzamelmiddel € 30,00 Aanbieding ter lediging - 140 ltr. grijze container € 6,60 - 240 ltr. grijze container € 11,30 - Ontgr. verz. cont. 30 ltr. € 1,40
<b>Toeristenbelasting</b>	Geen verhoging tarieven. - Tarief hotel, B&B en pension €1,55 - Tarief overige accommodaties €1,10
<b>Forensenbelasting, lijkbezorgingsrechten, marktgeden en leges</b>	- 7,10% inflatoire verhoging - Inwerkingtreding omgevingswet m.i.v. 1-1-2024 (incl. milieuleges)
<b>Haven-, kade- en opslagelden</b>	- 10,20% inflatoire verhoging
<b>Bedrijveninvesteringszone</b>	- € 10,00 verhoging t/m 2024 - Nieuw tarief € 465,00
<b>Lokale lastendruk</b>	- 140 ltr. cont. huishouden: € 976 6,20% stijging - 240 ltr. cont. huishouden: € 1.027 6,10% stijging
<b>Kwijtschelding</b>	- OZB, rioolheffing en afval. basisbedr.: volledige kwijtschelding mogelijk - Afval. inzamelmiddel: max. 2 inzamelmiddelen - Afval. ledigingen: max. voor € 90,40

In deze paragraaf gaan wij in op de lokale heffingen. Daarin wordt inzicht gegeven in de tariefontwikkelingen van gemeentelijke belastingen en rechten, de lokale lastendruk, het kwijtscheldingsbeleid, de opbrengsten en de kostendekkendheid van rechten in onze gemeente. Hieronder wordt in het kort per onderdeel van de lokale heffingen informatie gegeven

## Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

Onroerende-zaakbelastingen worden opgelegd aan eigenaren en gebruikers van niet-woningen. Bij woningen wordt echter alleen aan de eigenaar OZB opgelegd.

Om de begrote opbrengst voor 2024 te behalen zullen de tarieven voor de OZB met 7,10% inflatoir moeten stijgen. Wat dat betekent voor de hoogte van de tarieven is onder meer afhankelijk van de waardeontwikkeling van woningen en niet-woningen. Dit wordt pas bekend na afronding van de WOZ-waarderingsprognoses.

Een definitief voorstel zal daarom pas bij de behandeling van de verordening OZB in de raadsvergadering van december 2023 aan de orde komen.

## Rioolheffing

Met de opbrengsten van de rioolheffing worden de kosten voor het beheren en in stand houden van het rioolstelsel en ook de zorgplicht voor het grondwater bekostigd.

In overeenstemming met het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) wordt het tarief met een vast bedrag van € 5,00 en vervolgens met de inflatoire correctie van 7,10% verhoogd. Daarmee komt het voorgestelde tarief rioolheffing 2024 op € 331,80.

Tarief rioolheffing:	2022:	2023:	2024:
Basis (t/m 500 m³):	€ 287,80	€ 304,80	€ 331,80

## Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing wordt opgelegd bij percelen waar huishoudelijk afval kan of zal ontstaan. De gemeente heeft de wettelijke plicht om zorg te dragen voor het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen.

De tarieven voor de afvalstoffenheffing voor 2024 worden als volgt:

Tarieven afvalstoffenheffing:	2022	2023	2024
Basisbedrag:			
- Vast bedrag per perceel	€ 105,00	€ 120,75	€ 135,60
Containers:			
- Per inzamelmiddel	€ 30,00	€ 30,00	€ 30,00
Aanbieding ter lediging:			
- 140 liter grijze container	€ 6,35	€ 7,20	€ 6,60
- 240 liter grijze container	€ 10,95	€ 12,40	€ 11,30
- Ontgr. verz. cont 30 ltr.	€ 1,35	€ 1,53	€ 1,40
- 140/240 liter GFT-container	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00
- verpakkingencontainer	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00

Het verwachte gemiddelde aantal aanbiedingen per huishouden voor 2024 ten opzichte van 2023 is als volgt:

Aanbieding	2023	2024
140 ltr. cont.	7 x € 7,20 = € 50,40	6 x € 6,60 = € 39,60
240 ltr. cont.	8 x € 12,40 = € 99,20	8 x € 11,30 = € 90,40
Lediging	32 x € 1,53 = € 48,96	41 x € 1,40 = € 57,40

Het is belangrijk op te merken dat de vaste lasten voor het inzamelen van afvalstoffen verhoudingsgewijs zijn gestegen, terwijl de variabele lasten zijn gedaald. Dit verklaart waarom het vaste tarief per perceel is toegenomen, terwijl de variabele inkomsten via de containers zijn afgenomen.

### Toeristenbelasting

Personen van buiten onze gemeente die overnachten in een hotel, B&B of een andere betaalde gelegenheid zijn toeristenbelasting verschuldigd.

De opbrengst wordt onder meer gebruikt om de kosten van voorzieningen te dekken die de gemeente heeft ingezet ten behoeve van de ontwikkeling van het recreatie- en toerismebeleid. De toeristenbelasting is echter geen bestemmingsbelasting. Daarom komt de opbrengst ten goede aan de algemene middelen.

In 2023 heeft het college, nadat de tarieven zijn verhoogd, de intentie uitgesproken om de tarieven voor toeristenbelasting in ieder geval t/m 2027 niet verder te verhogen. Dit om de continuïteit van onze ondernemers in de vrijetijdseconomie voor de lange termijn te waarborgen.

Tarief toeristenbelasting:	2022	2023	2024
- Per overnachting voor hotel, pension of bed en breakfast	€ 1,50	€ 1,55	€ 1,55
- Per overnachting voor overige accommodaties	€ 1,05	€ 1,10	€ 1,10

### Forensenbelasting

De forensenbelasting is een belasting voor personen van buiten onze gemeente die een gemeubileerde woning in onze gemeente beschikbaar hebben voor meer dan negentig dagen in het belastingjaar, terwijl zij hun hoofdverblijf elders hebben. De inflatoire stijging voor 2024 bedraagt 7,10%. Het voorgestelde tarief komt daarmee uit op € 390 stijging voor 2024

Tarief forensenbelasting:	2022	2023	2024
Per gemeubileerde woning:	€ 350	€ 364	€ 390

## Lijkbezorgingsrechten

De lijkbezorgingsrechten worden in rekening gebracht om de kosten te dekken die gemaakt worden voor het in stand houden van de begraafplaatsen. De tarieven voor 2024 worden aangepast met een inflatoire stijging van 7,10%.

## Marktgelden

Marktgelden zijn de kosten voor standhouders die standplaatsen innemen op de markt of andere specifiek aangewezen plaatsen. Voor 2024 wordt een inflatoire stijging van 7,10% toegepast. De voorgestelde tarieven voor dat jaar bedragen:

Tarief Marktgelden:	2022	2023	2024
Markt Delden:	€ 1,43	€ 1,49	€ 1,59
Markt Markelo:	€ 1,43	€ 1,49	€ 1,59
Markt Goor:	€ 1,86	€ 1,93	€ 2,07

## Haven-, kade- en opslaggeld

Haven-, kade- en opslaggeld worden geheven voor het gebruik van gemeentelijke havendiensten, vaarwater, havens en kaden. De tarieven zijn gelijkgesteld met die van de gemeenten Enschede, Almelo, Hengelo en Lochem. Het havenbedrijf stelt voor om in 2024 een verhoging van 10,20% toe te passen voor alle betrokken gemeenten.

Tarieven per geladen en/of geloste ton lading	2022	2023	2024
schepen zonder Green Award	€ 0,145	€ 0,149	€ 0,160
bronzen Green Award	€ 0,138	€ 0,141	€ 0,156
zilveren Green Award	€ 0,131	€ 0,134	€ 0,148
gouden Green Award	€ 0,123	€ 0,127	€ 0,139
platina Green Award	€ 0,116	€ 0,119	€ 0,131

## Bedrijveninvesteringszone

Sinds 2020 is de bedrijveninvesteringszone (BIZ) voor het centrum van Goor ingevoerd. Door de BIZ dragen alle ondernemers in het centrum van Goor bij aan een beter functionerend centrum. Als een bedrijfspand leegstaat, is de eigenaar verantwoordelijk voor de BIZ-bijdrage. De belastinginkomsten van de BIZ worden uitgekeerd aan de stichting BIZ centrum Goor (stichting). Hoewel

de gemeente haar reguliere taken blijft uitvoeren, mag de stichting de BIZ-inkomsten daar bovenop uitgegeven voor een beter centrum. Voor de periode 2020 t/m 2024 zijn de BIZ-tarieven vastgesteld en staan vast. De tarieven zijn als volgt:

### Leges

Leges zijn vergoedingen die de gemeente aan burgers vraagt voor diensten of producten die geleverd worden. Het totaal van de gevorderde leges mag niet hoger zijn dan de kosten die de gemeente in zijn geheel hiervoor maakt. De inflatoire stijging voor 2024 is bepaald op 7,10%.

### Omgevingswet

Met ingang van 1 januari 2024 zal de omgevingswet in werking treden. Op basis van deze nieuwe wet zijn de activiteiten van hoofdstuk 2 van de legesverordening aanzienlijk gewijzigd. In de afgelopen jaren is er gewerkt om dit in beeld te brengen. Er mag immers via leges alleen de lasten van diensten die de gemeente verstrekt in rekening worden gebracht.

### Leges voor milieubelastende activiteiten

Met de inwerkingtreding van de omgevingswet wordt

het weer mogelijk om leges te heffen voor verzoeken om een omgevingsvergunning die gevolgen heeft voor het milieu. De legesverordening is hierop aangepast. De nieuwe tarieven voor de milieuleges zijn in overeenstemming met de omgevingsdienst tot stand gekomen.

Voor het kalenderjaar:	2020	2021	2022	2023	2024
	€ 425,-	€ 435,-	€ 445,-	€ 455,-	€ 465,-



## Lastendruk Hof van Twente

De lastendruk wordt berekend aan de hand van de gemiddelde woonlasten, bestaande uit OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing. Voor 2024 bedragen De gemiddelde woonlasten respectievelijk € 976 voor huishoudens met een kleine restafvalcontainer en € 1.027 voor huishoudens met een grote restafvalcontainer. Dit resulteert in een procentuele stijging van respectievelijk 6,20% en 6,10%. Deze bedragen en percentages zijn van toepassing op woningeigenaren. Woninggebruikers of huurders betalen namelijk geen OZB.

### Lastendruk 2024

	2020	2020	2021	2021	2022	2022	2023	2023	2024	2024	2025	2025	2026	2026	2027	2027
	Huish.	Huish.	Huish.	Huish.	Huish.	Huish.	Huish.	Huish.	Huish.	Huish.	Huish.	Huish.	Huish.	Huish.	Huish.	Huish.
	140ltr.	240ltr.	140ltr.	240ltr.	140ltr.	240ltr.	140ltr.	240ltr.	140ltr.	240ltr.	140ltr.	240ltr.	140ltr.	240ltr.	140ltr.	240ltr.
	cont.	cont.	cont.	cont.	cont.	cont.	cont.	cont.	cont.	cont.	cont.	cont.	cont.	cont.	cont.	cont.
OZB	€ 331	€ 331	€ 371	€ 371	€ 370	€ 370	€ 382	€ 382	€ 409	€ 409	€ 409	€ 409	€ 409	€ 409	€ 409	€ 409
Riool	€ 265	€ 265	€ 277	€ 277	€ 288	€ 288	€ 305	€ 305	€ 332	€ 332	€ 337	€ 337	€ 342	€ 342	€ 347	€ 347
Afvalst	€ 187	€ 227	€ 195	€ 239	€ 216	€ 264	€ 231	€ 280	€ 235	€ 286	€ 235	€ 286	€ 235	€ 286	€ 235	€ 286
<b>totaal</b>	<b>€ 783</b>	<b>€ 823</b>	<b>€ 843</b>	<b>€ 887</b>	<b>€ 874</b>	<b>€ 922</b>	<b>€ 918</b>	<b>€ 967</b>	<b>€ 976</b>	<b>€ 1027</b>	<b>€ 981</b>	<b>€ 1032</b>	<b>€ 986</b>	<b>€ 1037</b>	<b>€ 991</b>	<b>€ 1042</b>

## Kwijtschelding

Het kwijtscheldingsbeleid van onze gemeente voor 2024 heeft specifieke uitgangspunten. De inkomensnorm voor kwijtschelding is vastgesteld op 100% van de bijstandsnorm, met toepassing van de verruimde normen voor AOW-gerechtigden. Onze gemeente houdt tevens rekening met de netto kosten van kinderopvang. Sinds 2023 is de verhoogde vermogensnorm in werking, waarbij onze gemeente de maximale norm hanteert.

Kwijtschelding kan worden verleend voor:

- OZB voor woningen (vanwege de afschaffing van het gebruikersdeel komt dit nog maar zelden voor);
- Basisbedrag rioolheffing;
- Basisbedrag afvalstoffenheffing inclusief twee inzamelmiddelen, met een maximum van € 90,40 voor ledigingen.

Voor 2024 verwachten we dat ongeveer 250 belastingplichtigen ambtshalve kwijtschelding ontvangen. Daarnaast verwachten we dat voor circa 155 belastingplichtigen gehele of gedeeltelijke kwijtschelding op aanvraag wordt verleend.

## Overzicht

In de volgende tabel wordt een overzicht gepresenteerd van de opbrengsten die door belastingen en rechten worden gegenereerd.

### Geraamde inkomsten belastingen en rechten

*Bedragen in euro's x 1000*

Soort Heffing:	Werkelijk 2022:	Begroting 2023:	Begroting 2024:
<b>Algemene Belastingen:</b>			
Onroerende-zaakbelastingen	9.208	9.247	9.904
Toeristenbelasting	494	437	437
Forensenbelasting	102	92	98
<b>Totaal:</b>	<b>9.804</b>	<b>9.776</b>	<b>10.439</b>
<b>Heffingen:</b>			
Reinigingsheffingen	3.331	3.746	3.849
Rioolheffing	4.826	5.139	5.664
Marktgeden	30	36	38
Scheepvaartrechten	69	90	96
Lijkbezorgingsrechten	212	243	260
Leges	1.904	1.417	1.594
<b>Totaal:</b>	<b>10.372</b>	<b>10.671</b>	<b>11.501</b>
<b>Totaal:</b>	<b>20.176</b>	<b>20.447</b>	<b>21.940</b>

## Geraamde baten en lasten van rechten die in onze gemeente worden geïnd in 2024

Rechten	Directe kosten	Inkomsten	Netto kosten	Overhead	BTW	Totale toerekenbare kosten	Baten begroot	Dekkingspercentage
Reinigingsheffingen	€ 3.157.609	€ 25.000	€ 3.132.609	€ 187.124	€ 530.000	€ 3.849.733	€ 3.848.866	100,0%
Rioolheffingen	€ 4.785.648	€ 57.633	€ 4.728.015	€ 701.391	€ 235.000	€ 5.664.406	€ 5.664.406	100,0%
Lijkbezorgingsrechten	€ 288.589	€ -	€ 288.589	€ 35.800	€ -	€ 324.389	€ 260.284	80,2%
Marktgelden	€ 52.580	€ -	€ 52.580	€ 666	€ -	€ 53.246	€ 38.068	71,5%
Havengelden	€ 300.804	€ -	€ 300.804	€ 6.520	€ -	€ 307.324	€ 96.147	31,3%
Leges - Hoofdstuk 1	€ 191.116	€ -	€ 191.116	€ 165.507	€ -	€ 356.623	€ 358.763	100,6%
Leges - Hoofdstuk 2	€ 633.893	€ -	€ 633.893	€ 548.951	€ -	€ 1.182.844	€ 1.188.758	100,5%
Leges - Hoofdstuk 3	€ 46.884	€ -	€ 46.884	€ 40.602	€ -	€ 87.486	€ 46.000	52,6%
Leges - Totaal generaal	€ 871.893	€ -	€ 871.893	€ 755.060	€ -	€ 1.626.953	€ 1.593.521	97,9%

## Paragraaf 2: Weerstandsvermogen en risicobeheersing

### 2.1 Algemeen

Volgens de BBV dient in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing een vaste set financiële kengetallen opgenomen te worden. De bedoeling is dat deze kengetallen meer inzichtelijk maken hoeveel (financiële) ruimte de gemeente heeft om extra structurele of incidentele lasten op te kunnen vangen. De gemeenteraad en externe toezichthouders kunnen deze kengetallen betrekken in, hun beoordeling van de financiële positie van de gemeente. De tabel met de financiële kengetallen en de toelichting daarop is opgenomen in paragraaf 2.2.

Naast de kengetallen wordt in deze paragraaf in onderdeel 2.3 het risicoprofiel opgenomen. In dit onderdeel wordt ook de weerstandscapaciteit

beschreven en de ratio weerstandsvermogen bepaald.


### 2.2. Kengetallen

In de tabel op de volgende pagina, zijn de kengetallen samengevat weergegeven. De kengetallen hebben we beoordeeld aan de hand van de normeringen uit de VNG- uitgave "[Houdbare Gemeentefinanciën](#)". In deze uitgave wordt een beoordeling aanbevolen van de kengetallen in relatie tot de financiële positie van de gemeente. Dat hebben wij hieronder summier gedaan. Voor een uitgebreidere beoordeling wachten wij de ontwikkelingen af. Hierbij valt te denken aan vergelijking met andere gemeenten, normeringen door provincie Overijssel en ervaringscijfers over meerdere jaren.

## 2.2. Kengetallen

Kengetal	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Netto schuldquote	22,1%	41,4%	43,2%
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor leningen	16,5%	37,6%	37,5%
Solvabiliteitsratio	59,0%	49,5%	57,4%
Grondexploitatie	7,4%	9,7%	8,1%
Structurele exploitatieruimte	8,3%	0,1%	0,0%
Belastingcapaciteit	114%	107%	109%

In de bovenstaande tabel zijn de kengetallen samengevat weergegeven. De kengetallen hebben we beoordeeld aan de hand van de normeringen uit de VNG- uitgave "[Houdbare Gemeentefinanciën](#)". In deze uitgave wordt een beoordeling aanbevolen van de kengetallen in relatie tot de financiële positie van de gemeente. Dat hebben wij hieronder summier gedaan. Voor een uitgebreidere beoordeling wachten wij de ontwikkelingen af. Hierbij valt te denken aan vergelijking met andere gemeenten, normeringen door provincie Overijssel en ervaringscijfers over meerdere jaren.

		<b>Netto schuldquote</b>					
<b>Hoe lager, hoe beter</b> 		<b>Rekening</b>	<b>Begroting</b>	<b>Begroting</b>	<b>Begroting</b>	<b>Begroting</b>	<b>Begroting</b>
		<b>2022</b>	<b>2023</b>	<b>2024</b>	<b>2025</b>	<b>2026</b>	<b>2027</b>
	<b>Vaste schulden +</b>	48.662.759	38.849.518	41.138.216	42.764.960	44.338.961	44.712.471
	<b>Netto vlottende schulden +</b>	7.700.671	8.510.000	8.510.000	8.510.000	8.510.000	8.510.000
	<b>Overlopende passiva +</b>	5.162.372	4.200.000	4.200.000	4.500.000	4.500.000	5.000.000
	<b>Totaal FVA (art. 36 onderdelen d, e en f) -</b>	-	1.428.398	-	-	-	-
	<b>Uitzettingen rentetypische looptijd &lt;1 jaar -</b>	29.833.520	5.894.385	5.354.000	6.477.000	1.411.000	1.583.000
	<b>Liquide middelen -</b>	27.624	510.000	510.000	510.000	510.000	510.000
	<b>Overlopende activa -</b>	<u>6.722.976</u>	<u>3.000.000</u>	<u>3.000.000</u>	<u>2.500.000</u>	<u>2.500.000</u>	<u>2.000.000</u>
	<b>Saldo =</b>	<b>24.941.681</b>	<b>40.726.735</b>	<b>44.984.216</b>	<b>46.287.960</b>	<b>52.927.961</b>	<b>54.129.471</b>
	<b>Totaal Baten /</b>	<b>112.829.739</b>	<b>98.437.173</b>	<b>104.239.933</b>	<b>104.033.221</b>	<b>97.674.325</b>	<b>96.004.557</b>
	<b>Netto schuldquote =</b>	<b>22,1%</b>	<b>41,4%</b>	<b>43,2%</b>	<b>44,5%</b>	<b>54,2%</b>	<b>56,4%</b>


### **Netto Schuldquote en Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen**

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de medeoverheid ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Of dat het geval is valt niet direct af te leiden uit de netto schuldquote zelf, maar hangt af van meerdere factoren. Zo kan een hoge schuld worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten en die gelden vervolgens worden doorgeleend aan bijvoorbeeld woningbouwcorporaties die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. In dat geval hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn.

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).


De Netto schuldquote van Hof van Twente loopt in de komende jaren op. Waar we in 2022 en 2023 zien dat er fors wat uitzettingen <1 jaar zijn (met name veroorzaakt door het saldo op de schatkist) verwachten we voor de meerjarenbegroting dat dit fors terug gaat lopen. Dat in combinatie met een stijgende externe financieringsbehoefte en een dalende totale begrotingsbete, zorgt ervoor dat zowel de netto schuldquote als de gecorrigeerde netto schuldquote stijgt.

### Netto schuldquote, gecorrigeerd voor leningen

Hoe lager, hoe beter 	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Vaste schulden +	48.662.759	38.849.518	41.138.216	42.764.960	44.338.961	44.712.471
Netto vlottende schulden +	7.700.671	8.510.000	8.510.000	8.510.000	8.510.000	8.510.000
Overlopende passiva +	5.162.372	4.200.000	4.200.000	4.500.000	4.500.000	5.000.000
<b>Totaal FVA (art. 36 onderdelen b, c, d, e en f) -</b>	<b>6.283.338</b>	<b>5.110.270</b>	<b>5.848.070</b>	<b>5.633.818</b>	<b>5.417.809</b>	<b>5.199.832</b>
Uitzettingen rentetypische looptijd <1 jaar -	29.833.520	5.894.385	5.354.000	6.477.000	1.411.000	1.583.000
Liquide middelen -	27.624	510.000	510.000	510.000	510.000	510.000
Overlopende activa -	<u>6.722.976</u>	<u>3.000.000</u>	<u>3.000.000</u>	<u>2.500.000</u>	<u>2.500.000</u>	<u>2.000.000</u>
<b>Saldo =</b>	<b>18.658.344</b>	<b>37.044.863</b>	<b>39.136.146</b>	<b>40.654.142</b>	<b>47.510.152</b>	<b>48.929.639</b>
<b>Totaal Baten /</b>	<b>112.829.739</b>	<b>98.437.173</b>	<b>104.239.933</b>	<b>104.033.221</b>	<b>97.674.325</b>	<b>96.004.557</b>
<b>Netto schuldquote =</b>	<b>16,5%</b>	<b>37,6%</b>	<b>37,5%</b>	<b>39,1%</b>	<b>48,6%</b>	<b>51,0%</b>



## Solvabiliteitsratio


Hoe hoger, hoe beter 

	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Eigen vermogen +	96.430.086	70.002.004	79.560.797	76.132.795	67.371.032	63.983.092
Totaal vermogen /	163.312.252	<u>141.385.834</u>	<u>138.710.227</u>	<u>137.372.129</u>	<u>130.397.561</u>	<u>128.122.950</u>
Solvabiliteitsratio =	59,0%	49,5%	57,4%	55,4%	51,7%	49,9%

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de provincie of gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen (het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Daar is bijvoorbeeld sprake van indien een lening is aangegaan omdat het eigen vermogen niet liquide is (omdat het vast zit in bijvoorbeeld een gemeentehuis of dat er andere investeringen mee zijn gefinancierd). Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de provincie of gemeente. De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met de andere kengetallen een indicatie over de financiële positie van een provincie en gemeente.

Het solvabiliteitsratio van Hof van Twente is eigenlijk de afgelopen jaren altijd goed geweest. Voor de meerjarenbegroting zien we dat dit ratio daalt. Dit komt door het simpele feit dat het eigen vermogen van de gemeente harder daalt dan het totaal van haar vermogen. Dit houdt in dat er fors wordt geput uit (bestemmings)reserves en hiermee wordt ingeteerd op haar eigen vermogen.

## Grondexploitatie

Hoe lager, hoe beter 

	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Overige MVA Gronden +	8.306.188	8.425.205	8.306.188	8.306.188	8.306.188	8.306.188
In exploitatie genomen gronden +	8.049	1.163.115	101.060	148.189	195.318	242.447
<b>Totaal baten /</b>	<u>112.829.739</u>	<u>98.437.173</u>	<u>104.239.933</u>	<u>104.033.221</u>	<u>97.674.325</u>	<u>96.004.557</u>
<b>Grondexploitatie =</b>	<b>7,4%</b>	<b>9,7%</b>	<b>8,1%</b>	<b>8,1%</b>	<b>8,7%</b>	<b>8,9%</b>

### Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. Indien gemeenten of provincies leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor een (toekomstige) woningbouwproject hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de verkochte gronden kan immers de schuld worden afgelost. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten.

Het kengetal grondexploitatie is relatief constant en laag. Dat houdt in dat onze grondexploitatie van relatief kleine impact is op de gemeentelijke begroting.

## Structurele exploitatieruimte

Hoe hoger, hoe beter




	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Totaal structurele lasten (excl. reserves) -	92.656.511	102.946.100	106.012.309	105.292.223	103.959.088	101.981.497
Totaal structurele baten (excl. reserves) +	100.713.967	101.534.862	104.179.933	103.973.221	97.614.325	95.944.557
Structurele toevoegingen aan reserves -	394.983	166.632	166.632	166.632	166.632	166.632
Structurele onttrekkingen aan reserves +	1.694.073	1.737.233	2.050.305	1.953.585	1.945.585	1.937.585
<b>Saldo =</b>	<b>9.356.545</b>	<b>159.363</b>	<b>51.297</b>	<b>467.951</b>	<b>-4.565.810</b>	<b>-4.265.987</b>
Totaal baten /	112.962.415	108.893.847	104.239.933	104.033.221	97.674.325	96.004.557
Structurele exploitatieruimte =	8,3%	0,1%	0,0%	0,4%	-4,7%	-4,4%

### Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds of provinciefonds en de opbrengsten uit de onroerende zaakbelasting OZB respectievelijk opcenten op de motorrijtuigbelastingen. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken.

Waar Hof van Twente de afgelopen jaren altijd een positieve exploitatieruimte heeft gekend, voorziet de meerjarenbegroting dat er ultimo 2027 een fors structureel tekort ontstaat. Waar de jaren 2024 en 2025 nog sluitend zijn, voorzien we voor 2027 een fors structureel tekort. Dit resulteert in een negatieve ratio van -4,4%; de structurele baten zijn 4,4% te weinig om te structurele lasten te dekken.

<b>Belastingcapaciteit</b>						
<b>Belastingcapaciteit</b> Hoe lager, hoe beter 	<b>Rekening</b> 2022	<b>Begroting</b> 2023	<b>Begroting</b> 2024	<b>Begroting</b> 2025	<b>Begroting</b> 2026	<b>Begroting</b> 2027
OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde +	378	383	409	409	409	409
Rioolheffing voor gezin +	288	305	332	337	342	347
Afvalstoffenheffing voor gezin +	256	280	286	286	286	286
Eventuele heffingskorting voor gezin -	-	-	-	-	-	-
<b>Totaal woonlasten voor gezin =</b>	<b>922</b>	<b>968</b>	<b>1.027</b>	<b>1.032</b>	<b>1.037</b>	<b>1.042</b>
Landelijk gem. woonlasten meerpers. huidshouden t-1 /	<b>811</b>	<b>901</b>	<b>944</b>	<b>944</b>	<b>944</b>	<b>944</b>
<b>Belastingcapaciteit =</b>	<b>114%</b>	<b>107%</b>	<b>109%</b>	<b>109%</b>	<b>110%</b>	<b>110%</b>

## Belastingcapaciteit

De OZB en de opcenten zijn voor gemeenten respectievelijk provincies de belangrijkste eigen belastinginkomsten. De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. Om deze ruimte weer te kunnen geven is een ijkpunt nodig. In dit geval landelijk gemiddelde tarieven.

Voor de gemeenten wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing). Naast de OZB wordt tevens gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing omdat de heffing niet kostendekkend hoeft te zijn, maar ook lager mag worden vastgesteld (er is dan sprake van belastingcapaciteit die niet benut wordt).

Dit percentage is al jaar en dag hoog: hoger dan 100%. Dit komt met name door het relatief groot aantal kilometers rioolstelsel ten opzichte van het aantal aansluitingen. Het omvangrijke buitengebied van Hof van Twente is hier debet aan.

## 2.3 Risicoprofiel

In de door de gemeenteraad vastgesteld [Nota risicomangement 2015](#) is omschreven hoe onze gemeente omgaat met risico's, de bepaling van de weerstandscapaciteit en de ratio weerstandsvermogen.

In overeenstemming met deze nota zijn de risico's in kaart gebracht. Daarbij zijn de risico's onderverdeeld in 4 categorieën: strategische risico's, marktrisico's, schaderisico's en operationele risico's. In aanvulling daarop is ook een 5<sup>e</sup> categorie benoemd: de coronacrisis. Binnen het totaal van deze risico's zijn 13 risicosoorten te onderscheiden. Deze bestaan elk uit 1 of meerdere dossiers.

Per dossier is het risico beoordeeld. Daarbij wordt de netto omvang van het risico ingeschat. Dit wordt gedaan door de kans, dat een risico zich ook daadwerkelijk gaat voordoen, te vermenigvuldigen met het gevolg van het risico.

Bij het inschatten van deze kans worden 3 categorieën gehanteerd, namelijk 25%, 50% en 75%. In enkele gevallen is de omvang bepaald door gedifferentieerde percentages te gebruiken, voor bepaalde aspecten die betrekking hebben op een

risico. In de tabel is dit in de kolom kans aangegeven met G%.

Voor de bepaling van het gevolg van een risico wordt de omvang van de gevolgschade van een risico ingeschat. Indien er al bestaande maatregelen zijn, zoals een voorziening die is getroffen of een verzekering die geldt, dan wordt hier rekening mee gehouden.

## Ontwikkelingen

Ten opzichte van het laatst vastgestelde risicoprofiel, opgenomen in het jaarverslag 2022, hebben zich enkele ontwikkelingen voorgedaan. De belangrijkste ontwikkelingen zijn (zie ook de tabel op de volgende pagina's) hieronder beschreven.

### **Omvang gemeentefonds vanaf 2026.**

Zoals al bij programma 6 is aangegeven zijn wij er bij deze programmabegroting van uitgegaan dat vanaf 2026 de omvang van het gemeentefonds wordt teruggebracht door het Rijk. Hierdoor ontstaat vanaf 2026 ook een knelpunt in onze begroting. Omdat op dit moment nog niet duidelijk is of het Rijk middelen beschikbaar stelt en of wij in staat zijn tijdig bezuinigingsmaatregelen te treffen verhogen wij de omvang van het risico met betrekking tot het gemeentefonds (risiconummer 1.1 t/m 1.3) van

€ 915.000 naar € 1,5 miljoen.

### **Participatiebudget**

In het jaarverslag 2022 was voor het participatiebudget (risiconummer 8.2) een risicobedrag opgenomen van € 65.000, omdat op dat moment nog niet zeker was of de extra uitgaven ten gevolge van de verhoging van het minimumloon volledig gecompenseerd zouden worden door het Rijk. Inmiddels is duidelijk dat de verhoging van het minimumloon grotendeels wordt gecompenseerd. Daarom hebben wij de omvang van het risico weer teruggebracht naar nul.

### **Omvang risico's**

De omvang van de gekwantificeerde risico's (exclusief grondexploitatie) wordt op basis van de onderstaande tabel ingeschat op € 5,2 miljoen.

Risico	Bedrag
Strategische risico's	€ 2.068.000
Marktrisico's	€ 2.019.000
Schade risico's	€ 150.000
Operationele risico's	€ 950.000
Corona risico's	€ 0
Totaal risico's	€ 5.187.000

De omvang van de gekwantificeerde risico's voor de gemeentelijke grondexploitatie wordt ingeschat op € 1,2 miljoen.

### Omvang weerstandscapaciteit

Voor de bepaling van de weerstandscapaciteit richten we ons op de stand van eind 2027, omdat op die manier rekening wordt gehouden met de onttrekkingen c.q. toevoegingen die in de meerjarenbegroting worden voorzien. Hierdoor ontstaat een zo reëel mogelijk beeld.

Het totaal van de weerstandscapaciteit algemeen is eind 2027 circa 12,4 miljoen (Algemene reserve € 7,1 miljoen en Reserve majeure projecten € 5,3 miljoen).

De reserve grondexploitatie heeft dan (zie paragraaf 7) een omvang van circa € 1,4 miljoen.

### Ratio weerstandsvermogen

De ratio weerstandsvermogen algemeen komt uit op een ratio van 2,4 (€ 12,4 / € 5,2 miljoen).

De ratio weerstandsvermogen grondexploitatie komt uit op een ratio van 1,1 (€ 1,4 / € 1,2 miljoen).

De verwachte uitgaven in de komende jaren voor de vennootschapsbelasting hebben op de ratio slechts een marginale invloed.

De ratio weerstandsvermogen algemeen is hoger en de ratio weerstandsvermogen grondexploitatie ligt tussen de afgesproken bandbreedte van 1,0 tot 1,4.

### Risicoprofiel

Op de volgende pagina's is het risicoprofiel van de gemeente Hof van Twente weergegeven.

In de kolom "begroting 2024" is het in het najaar 2023 (ten behoeve van de voorliggende programmabegroting 2024) geactualiseerde risicobedrag opgenomen. In de kolom "jaarverslag 2022" is het in het voorjaar 2023 (ten behoeve van het jaarverslag 2022) vastgestelde risicobedrag vermeld.



Strategische risico's						
Nr.	Risicosoorten	Dossiers	Kans (P)	Netto omvang risico (PxG) minus getroffen maatregel		Toelichting
				begroting 2024	jaarverslag 2022	
1	Rijksbezuinigingen /  Nieuwe wetgeving	1.1 Kortingen op uitkering gemeentefonds	50%	€ 1.500.000	€ 915.000	De uitkering uit het Gemeentefonds wordt o.a. beïnvloed door de hier benoemde ontwikkelingen. De risicoinschatting heeft betrekking op de totale omvang van het gemeentefonds. Mutaties uitkering Gemeentefonds worden meegenomen in budgetcyclus. Nb; de verwachte korting op het gemeentefonds ingaande 2026 is al verwerkt in onze meerjarenbegroting, maar leidt wel tot een verhoging van het risico.
		1.2 Herijking verdeelmaatstaven gemeentefonds				
		1.3 Kortingen op specifieke uitkeringen				
		1.4 Risico invoering Omgevingswet		p.m	p.m	
2	Bestuurlijke doelen	2.1 Realisatie taakstellingen	G%	€ 90.000	€ 100.000	Vanuit eerdere jaren zijn in de begroting taakstellingen opgenomen, waarvan bij een aantal nog niet zeker is dat deze geheel gehaald worden.
		2.2 Uitvoering themanotities	25%	€ 200.000	€ 200.000	Dit risico dient om eventuele financiële tegenvallers bij de uitvoering van de themanotities op te kunnen vangen.
		2.3 Realisatie bestuurlijke projecten	G%	€ 50.000	€ 50.000	O.b.v. projectrapportages van de bestuurlijke projecten.
3	Verbonden partijen	3.1 Samen Twente (voorheen Regio Twente)	50%	€ 20.000	€ 18.000	(Re-)actief volgen verbonden partijen.
		3.2 Veiligheidsregio Twente	50%	€ 30.000	€ 28.000	(Re-)actief volgen verbonden partijen.
		3.3 Omgevingsdienst Twente	50%	€ 18.000	€ 16.000	(Re-)actief volgen verbonden partijen.
		3.4 Zenkeldamshoek	25%	€ 0	€ 0	(Re-)actief volgen verbonden partijen.
		3.5 Overige aandeelhouderschappen	25%	€ 160.000	€ 160.000	(Re-)actief volgen verbonden partijen. De dividendafspraken met Cogas lopen t/m 2025.
4	Krimp	4.1 Op de lange termijn zal het voorzieningen-/accommodatie niveau onder druk komen te staan	p.m.	p.m	p.m	Continu beleid evalueren en bijstellen.
<b>Subtotaal strategische risico's</b>				<b>€ 2.068.000</b>	<b>€ 1.487.000</b>	

Marktrisico's						
Nr.	Risicosoorten	Dossiers	Kans (P)	Netto omvang risico (PxG) minus getroffen maatregel		Toelichting
				begroting 2024	jaarverslag 2022	
5	Grondexploitaties	5.1 Materiële vaste Activa (gronden niet in exploitatie)	G%	€ 1.124.000	€ 1.188.000	Zie paragraaf grondbeleid
		5.2 Gronden in exploitatie	G%	€ 88.000	€ 2.000	Zie paragraaf grondbeleid
6	Rente/treasury	6.1 Aantrekken//uitzetten gelden	50%	€ 50.000	€ 70.000	Gemeente loopt risico op ontwikkelingen marktrente over bedrag financieringsbehoefte.
		6.2 Verstrekte leningen aan verenigingen en stichtingen	25%	€ 68.000	€ 68.000	Periodiek evalueren.
		6.3 Gegarandeerde leningen	25%	€ 159.000	€ 168.000	Periodiek evalueren.
7	Economische ontwikkelingen	7.1 Dalende legesinkomsten	50%	€ 21.000	€ 21.000	Sturen op opbrengsten. Op korte termijn verwachten wij geen grote negatieve effecten op de legesinkomsten voor bouwactiviteiten. Op termijn sluiten wij dit echter niet uit.
		7.2 Inflatie	G%	€ 1.000.000	€ 1.000.000	Ten gevolge van geo-politieke ontwikkelingen is er een risico op kostenstijgingen die groter zijn dan de in de begroting gehanteerde indexeringspercentages. Ook kunnen de resultaten van aanbestedingstrajecten leiden tot extra kostenstijgingen.
8	Openeinderegelingen	8.1 Participatiewet (BUIG)	25%	€ 180.000	€ 180.000	Geen wijziging in het theoretische uitgangspunt dat er een risico is van volumegroei. Dit bedrag is inclusief het risico dat wij tgv de hack minder snel een beroep kunnen doen op de vangnet-constructie.
		8.2 Participatie budget - Reintegratiekosten - Wsw	25%	€ 0	€ 65.000	De verhoging van het minimumloon wordt grotendeels gecompenseerd door het Rijk. Daardoor kan het daarvoor opgenomen risicobedrag vervallen.
		8.3 Minimabeleid (waaronder Bijzondere bijstand)	25%	€ 25.000	€ 25.000	Risico door volume groei. Er wordt geen stijging van het gebruik van deze regeling verwacht.
		8.4 Opvang Oekraïners, statushouders en asielzoekers	25%	€ 0	€ 0	Uitgangspunt is dat de overschotten van 2022/2023 voldoende zijn om het risico op te vangen dat niet alle kosten worden vergoed door Rijk.
		8.5 WMO	50%	€ 500.000	€ 500.000	Geen wijziging in het theoretische uitgangspunt dat er een risico is van volumegroei.
		8.6 Jeugdwet				
		8.7 Leerlingenvervoer	25%	€ 11.000	€ 11.000	
		8.8 Aantal lijkbezorgingen van gemeentewege	50%	€ 5.000	€ 5.000	Risico van een toename in het aantal lijkbezorgingen.
<b>Subtotaal marktrisico's (exclusief grondexploitaties)</b>				<b>€ 2.019.000</b>	<b>€ 2.113.000</b>	

Schade risico's						
Nr.	Risicosoorten	Dossiers	Kans (P)	Netto omvang risico (PxG) minus getroffen maatregel		Maatregelen
				begroting 2024	jaarverslag 2022	
9	Fraude		G%	€ 50.000	€ 50.000	Hiervoor is geen verzekering afgesloten. Er is een frauderisicoanalyse uitgevoerd.
10	Eigendom	10.1 Brand, storm, fraude en diefstal	n.b.	n.v.t.	n.v.t.	Risico en omvang worden laag ingeschat i.v.m. dekking door verzekeringen. Maatregelen: - Verzekeringen - Hufferproof investeren - Watermanagement - Meerjarige onderhoudsplannen
11	contractuele verplichtingen/ aansprakelijkheid- stellingen	11.1 Aansprakelijkheidstellingen/nadeelcompensatie	G%	€ 100.000	€ 100.000	Voor veel situaties zijn we verzekerd. Voor situaties waarvoor we niet verzekerd zijn wordt een bedrag opgenomen. Zoals naar de raad is gecommuniceerd in de zomerbrief 2021, hebben wij de verwachte kosten voor de cyberaanval in financiële zin gedekt zonder dat daarbij geanticipeerd wordt op de ontvangst van schadevergoeding van externe partijen. Hierdoor is er op dit punt geen sprake van een risico.
<b>Subtotaal schade risico's</b>				<b>€ 150.000</b>	<b>€ 150.000</b>	

Operationele risico's						
Nr.	Risicosoorten	Dossiers	Kans (P)	Netto omvang risico (PxG) minus getroffen maatregel		Maatregelen
				begroting 2024	jaarverslag 2022	
12	Bedrijfsvoering	12.1 Rechtmatigheid legesheffing		€ 700.000	€ 700.000	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Er zijn inmiddels middelen gereserveerd voor structurele oplossing van het risico stroomuitval en storing</li> <li>- Beveiliging van website en versleuteling bij versturen van vertrouwelijke gegevens</li> <li>- Afspraken taakoverdracht</li> <li>- Formaliseren vervangingsmaatregelen</li> <li>- Interne controle/ VIC/ functiescheiding</li> <li>- Procesbeschrijvingen</li> <li>- Regionale samenwerking</li> </ul>
		12.2 Debiteurenbeheer				
		12.3 Verplichte betaling dwangsommen bij niet tijdig beslissen				
		12.4 Oninbare vorderingen				
		12.5 Vergoeding bijzondere begraafplaatsen				
		12.6 Stroomuitval, storing, hacken computersysteem				
		12.7 Wegvallen van medewerkers op kwetsbare posities				
		12.8 Fouten				
		12.9 Toename loonkosten (Fuwa/ premiestijging)				
		12.10 Stijging door kosten door marktontwikkelingen				
		12.11 Langdurige uitval door ziekte (door o.a. agressie burgers, werkdruk, niet optimale werkplek) en uitstroom				
		12.12 Niet afdragen van belastingen waar dat wel had gemoeten (loonheffing, BTW)				
		12.13 Extra personeel door o.a. herindicaties				
		12.14 Beëindiging huurcontracten gemeentehuis en niet opnieuw kunnen verhuren				
12.15 Gevolgen Reorganisatie						
					<ul style="list-style-type: none"> <li>- Jaarlijks doorrekenen prijzen in tarieven leges</li> <li>- Periodieke rapportage</li> <li>- Budgetbeheer</li> <li>- Mobiliteitsbeleid</li> <li>- Voordelen gezamenlijk inkopen</li> <li>- VCA certificering</li> <li>- Opleiding agressie en geweld</li> <li>- RIE</li> <li>- Aanpassing werkplekken aan Arbo-eisen</li> </ul>	
					Horizontaal toezicht.	
					Opgevangen met reserves (o.a. reserve transities).	
					Contracten lopen nog enkele jaren.	
					Continu contract met huurders.	
					Monitoren of de reorganisatie leidt tot extra kosten	
					Jaarlijkse vaststelling Programma Informatieveiligheid & Privacy.	
<b>Subtotaal operationele risico's (vast bedrag)</b>				<b>€ 950.000</b>	<b>€ 950.000</b>	

Corona risico's						
Nr.	Risicosoorten	Dossiers	Kans (P)	Netto omvang risico (PxG) minus getroffen financiële maatregel		Toelichting
				begroting 2024	jaarsverslag 2022	
13	Corona	Totaal corona risico	G%	€ 0	€ 0	Gemeenten zijn tot nu toe door het Rijk gecompenseerd voor mogelijke effecten. Wij gaan er vanuit dat dit ook in de toekomst zo zal zijn.

	bedragen x € 1.000					
<b>Reserve Grondexploitatie</b>	<b>Rek. 2022</b>	<b>2023</b>	<b>2024</b>	<b>2025</b>	<b>2026</b>	<b>2027</b>
<b>Stand per 1 januari</b>	<b>1.898</b>	<b>2.554</b>	<b>1.371</b>	<b>1.356</b>	<b>1.342</b>	<b>1.328</b>
Saldo onttrekkingen en toevoegingen	656	-1.184	-14	-14	-14	-14
<b>Stand per 31 december</b>	<b>2.554</b>	<b>1.371</b>	<b>1.356</b>	<b>1.342</b>	<b>1.328</b>	<b>1.313</b>
Totaal risico's conform berekening weerstandsvermogen	1.190	1.212	1.212	1.212	1.212	1.212
<b>Nader te besteden</b>	<b>1.364</b>	<b>159</b>	<b>144</b>	<b>130</b>	<b>116</b>	<b>101</b>

### Doorrekening reserves weerstandsvermogen

	bedragen x € 1.000					
<b>Algemene Reserve</b>	<b>Rek. 2022</b>	<b>2023</b>	<b>2024</b>	<b>2025</b>	<b>2026</b>	<b>2027</b>
<b>Stand per 1 januari</b>	<b>17.085</b>	<b>17.275</b>	<b>7.118</b>	<b>7.118</b>	<b>7.118</b>	<b>7.118</b>
Saldo onttrekkingen en toevoegingen	190	-10.157	0	0	0	0
<b>Stand per 31 december</b>	<b>17.275</b>	<b>7.118</b>	<b>7.118</b>	<b>7.118</b>	<b>7.118</b>	<b>7.118</b>
Totaal risico's conform berekening weerstandsvermogen	4.650	5.187	5.187	5.187	5.187	5.187
<b>Nader te besteden</b>	<b>12.625</b>	<b>1.931</b>	<b>1.931</b>	<b>1.931</b>	<b>1.931</b>	<b>1.931</b>

	bedragen x € 1.000					
<b>Reserve Majeure Projecten</b>	<b>Rek. 2022</b>	<b>2023</b>	<b>2024</b>	<b>2025</b>	<b>2026</b>	<b>2027</b>
<b>Stand per 1 januari</b>	<b>550</b>	<b>546</b>	<b>5.331</b>	<b>5.331</b>	<b>5.331</b>	<b>5.331</b>
Overige onttrekkingen en toevoegingen	-4	4.785	0	0	0	0
<b>Stand per 31 december</b>	<b>546</b>	<b>5.331</b>	<b>5.331</b>	<b>5.331</b>	<b>5.331</b>	<b>5.331</b>

## Paragraaf 3: Onderhoud kapitaalgoederen

De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen gaat in op de duurzame instandhouding van de gemeentelijke fysieke infrastructuur. Uitgangspunt voor het begrotingsjaar 2024 is een sobere en doelmatige aanpak. Onderwerpen hierbij zijn wegen, kunstwerken, bermen en sloten, verlichting, groen, riolering en water en gebouwen. Voor de verschillende onderwerpen zijn plannen opgesteld waarin de beleidskaders openbare ruimte, functie en samenhang kwaliteitsniveau met financiële consequenties zijn opgenomen. De financiële consequenties zijn volgens de financiële kaders vanuit de BBV vertaald in de begroting. Voor de openbare ruimte geldt:

- Dagelijks onderhoud (in exploitatiebegroting)
- Groot onderhoud (kan zowel via de exploitatiebegroting als via een voorziening)
- Vervangingsinvesteringen (moeten worden gekapitaliseerd en afgeschreven)

Op basis van deze plannen worden het onderhoud en de vervangingen uitgevoerd.

### Beleidskader 2024

In 2024 gaan we het onderhoud aan de openbare ruimte uitvoeren volgens het in het najaar 2022 vastgestelde integrale beleid- en beheerplan openbare ruimte (IBOR). Dit plan is (deels) uitgewerkt naar diverse beheerplannen voor de verschillende onderwerpen.

De beheerplannen vormen de basis voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte 2022-2025 waarin als richtlijn kwaliteitsniveau C wordt aangehouden waarmee de middelen in overeenstemming zijn. Ook worden indicatoren opgenomen, zodat we uw raad via de reguliere budgetcyclus kunnen informeren over de bereikte resultaten.



Beleidsplan	Vastgesteld	Achterstallig onderhoud
IBOR	2022	
<a href="#">Wegen</a>	2013 <sup>(1)</sup>	Ja *
Kunstwerken	** <sup>(1)</sup>	Ja**
<a href="#">Bermen &amp; sloten</a>	2022	Nee
<a href="#">Verlichting</a>	2021	Nee
<a href="#">Groen</a>	2015 <sup>(1)</sup>	Nee
<a href="#">Riolering &amp; Water</a>	2021	Nee
<a href="#">Gebouwen</a>	2020	Nee

(1) Beheerplannen worden in het kader van IBOR geactualiseerd.

\* Verwachte achterstand 2023 bedraagt 3,3 miljoen. Voor het verloop van het achterstallig onderhoud sinds 2014 verwijzen wij u naar de grafiek die opgenomen bij de beleidsindicatoren van programma 3.

\*\* Betreft vervangingen. Hiervoor worden incidentele middelen gezocht. Voor urgent onderhoud is t/m 2024 incidenteel jaarlijks € 50.000 in de begroting opgenomen.

## Kerncijfers begroting 2024

Beheercategorie	Indicator	Hoeveelheid
Wegen	Aantal kilometers weg inclusief fietspaden	782,6 km
	Oppervlakte wegennet	3.630.507 m <sup>2</sup>
Water	Lengte watergangen	510 km
Openbare Verlichting	Aantal lichtmasten	7.976
Groen	Oppervlakte openbaar groen	412,9 ha
	Aantal bomen	30.517
Riolering	Aantal rioolaansluitingen	16.605
Gebouwen	Aantal woningen, sportfaciliteiten, zwembaden, cultuur- en welzijnsaccommodaties in eigendom en/of beheer	35

In onderstaande financiële overzichten zijn de bedragen x € 1.000 genoemd exclusief interne uren en kapitaallasten.

## Financieel overzicht Wegen

Onderwerp		Omschrijving	Rek.2022	2023	2024	2025	2026	2027
<b>Vegen/onkruidbestrijding</b>		<b>Klein onderhoud</b>	<b>163.694</b>	<b>249.586</b>	<b>258.826</b>	<b>100.826</b>	<b>100.826</b>	<b>100.826</b>
Wegen, straten en pleinen; straatvegen	22380	Cyclisch onderhoud	-	-	-	-	-	-
Wegen, straten en pleinen; straatvegen	31230	Bijdragen aan Gildebor	-	-	-	-	-	-
Wegen; onkruidbestrijding	22380	Cyclisch onderhoud	163.694	249.586	258.826	100.826	100.826	100.826
<b>Bermen en sloten</b>		<b>Klein onderhoud</b>	<b>723.579</b>	<b>532.678</b>	<b>523.959</b>	<b>523.959</b>	<b>523.959</b>	<b>523.959</b>
Wegen; onderhoud (maaien) berm en sloten	22370	Niet-cyclisch onderhoud	56.619	34.583	37.661	37.661	37.661	37.661
Wegen; onderhoud (maaien) berm en sloten	22380	Cyclisch onderhoud	440.478	259.000	227.601	227.601	227.601	227.601
Wegen; onderhoud (maaien) berm en sloten	31230	Bijdragen aan Gildebor	226.482	239.095	258.697	258.697	258.697	258.697
<b>Verkeersborden, bewegwijzering etc.</b>		<b>Klein onderhoud</b>	<b>154.116</b>	<b>213.468</b>	<b>188.003</b>	<b>188.003</b>	<b>188.003</b>	<b>188.003</b>
Verkeersborden, bewegwijzering, etc.	22000	Klein onderhoud		40.000	-	-	-	-
Verkeersborden, bewegwijzering, etc.	22370	Niet-cyclisch onderhoud	30.086	33.936	36.956	36.956	36.956	36.956
Verkeersborden, bewegwijzering, etc.	22380	Cyclisch onderhoud	3.910	10.832	11.796	11.796	11.796	11.796
Verkeersborden, bewegwijzering, etc.	31230	Bijdragen aan Gildebor	120.120	128.700	139.251	139.251	139.251	139.251
<b>Verharding en deklagen</b>		<b>Totaal</b>	<b>839.183</b>	<b>2.522.055</b>	<b>1.445.727</b>	<b>1.164.849</b>	<b>1.164.849</b>	<b>1.164.849</b>
Verharding en deklagen		Klein onderhoud	180.122	513.500	341.402	341.402	341.402	341.402
Verharding en deklagen		Groot onderhoud	487.752	1.153.555	823.325	823.447	823.447	823.447
Verharding en deklagen		Vervanging	171.309	855.000	281.000	-	-	-
Nieuwe vervangingsinvesteringen Openbare Ruimte			-	-	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
Nieuwe Onderhoudssystematiek Openbare Ruimte			-	-	350.000	655.000	655.000	655.000
		<b>Totaal</b>	<b>1.880.572</b>	<b>3.517.787</b>	<b>3.416.515</b>	<b>2.977.637</b>	<b>2.977.637</b>	<b>2.977.637</b>

Stand reserve onderhoud wegen per 1-1-2024 418.461

## Financieel overzicht civieltechnische Kunstwerken

Onderwerp		Omschrijving	Rek.2022	2023	2024	2025	2026	2027
Kunstwerken	22370	Klein onderhoud	24.525	53.870	2.526	-	-	-
Kunstwerken	31230	Bijdrage aan Gildebor	10.526	11.279	12.204	12.204	12.204	12.204
Kunstwerken		Vervanging	87.791	50.000	50.000	-	-	-
		<b>Totaal</b>	<b>122.842</b>	<b>115.149</b>	<b>64.730</b>	<b>12.204</b>	<b>12.204</b>	<b>12.204</b>

## Financieel overzicht Openbare Verlichting

Onderwerp		Omschrijving	Rek.2022	2023	2024	2025	2026	2027
Verlichting	22370	Klein onderhoud	53.723	63.388	68.376	67.723	67.069	66.416
Verlichting	22380	Groot onderhoud	67.038	120.199	44.866	44.866	44.866	44.866
Verlichting		Vervanging	57.701	192.500	192.500	192.500	192.500	192.500
		<b>Totaal</b>	<b>178.463</b>	<b>376.087</b>	<b>305.742</b>	<b>305.089</b>	<b>304.435</b>	<b>303.782</b>

Stand reserve openbare verlichting per 1-1-2024      200.735

## Financieel overzicht Openbaar Groen

Onderwerp		Omschrijving	Rek.2022	2023	2024	2025	2026	2027
Openbaar groen	22370	Klein onderhoud	93.327	188.935	151.300	147.271	147.271	147.271
Openbaar groen	22380	Groot onderhoud	78.375	92.932	101.202	101.202	101.202	101.202
Openbaar groen	31230	Bijdrage aan Gildebor	1.771.030	1.555.873	1.691.067	1.683.416	1.683.416	1.683.416
		<b>Totaal</b>	<b>1.942.732</b>	<b>1.837.740</b>	<b>1.943.569</b>	<b>1.931.889</b>	<b>1.931.889</b>	<b>1.931.889</b>

### Financieel overzicht riolering en water

Onderwerp		Omschrijving	Rek.2022	2023	2024	2025	2026	2027
Riolering algemeen		Onderzoek	37.119	186.115	202.679	202.679	202.679	202.679
Afvalwater		Onderhoud	751.093	730.870	795.139	795.139	795.139	795.139
Hemelwater		Onderhoud	82.941	103.970	113.223	113.223	113.223	113.223
Grondwater		Onderhoud	12.706	50.529	55.026	55.026	55.026	55.026
Riolering		Vervanging	1.531.617	1.650.000	1.600.000	1.600.000	1.600.000	1.600.000
		<b>Totaal</b>	<b>2.415.476</b>	<b>2.721.484</b>	<b>2.766.067</b>	<b>2.766.067</b>	<b>2.766.067</b>	<b>2.766.067</b>

Stand voorziening riolering per 1-1-2024      **367.285**

### Financieel overzicht gemeentelijke gebouwen

Onderwerp		Omschrijving	Rek.2022	2023	2024	2025	2026	2027
Gebouwen		Klein onderhoud	200.606	399.548	231.475	231.377	231.377	231.377
Gebouwen		Meerjarig onderhoud	545.581	743.842	808.918	807.944	807.944	807.944
		<b>Totaal</b>	<b>746.187</b>	<b>1.143.390</b>	<b>1.040.393</b>	<b>1.039.321</b>	<b>1.039.321</b>	<b>1.039.321</b>

Stand voorziening groot onderhoud gebouwen per 1-1-2024      **1.521.598**

## Paragraaf 4: Financiering

### Renteontwikkelingen

De ECB heeft, na jaren van relatieve stabiliteit, in 2022 en 2023 de basisrentetarieven fors verhoogd. Vooral in 2023 hebben ze een paar forse renteverhogingen van 50 basispunten per keer doorgevoerd. Op de geldmarkt resulteerde dit voor 2023 in het oplopen van de beleidsrente.

Gedurende 2023 heeft de rente op de geldmarkt ook een forse stijging doorgemaakt. Herfinancieren is voor de gemeente dus flink duurder geworden. Waar we begin 2022 nog voor grofweg 1% konden herfinancieren (30 jaar), lag dit tarief eind 2023 ver boven de 3%.

Wat betreft de kapitaalmarkt geldt dat de tarieven in 2023 ook fors zijn gestegen. Waar we in 2021 nog geld toekregen wanneer we kortlopende financieringen aantrokken, moet er ook nu weer betaald worden op dit soort financieringen.

### Treasuryfunctie

De treasuryfunctie omvat de financiering van de beleidsvoornemens en het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn. Het beleid van de gemeente voor de treasuryfunctie is vastgelegd in het Treasurystatuut 2021.

Financiering met externe middelen wordt zoveel mogelijk beperkt door primair de beschikbare interne financieringsmiddelen aan te wenden. Hierdoor worden renterisico's en het renteresultaat geoptimaliseerd.

### Risicobeheer

Het risicobeheer heeft als doel *'het beheersen van de mogelijke risico's die voortvloeien uit de afhankelijkheid van de rentestand op moment van financieren.'* Er zijn twee normeringen vastgesteld om het renterisico te kunnen becijferen die als richtlijnen gelden om de renterisico's te beperken. Dat zijn de *kasgeldlimiet* voor de korte termijn financiering, en de *renterisiconorm* voor de lange termijn financiering.

### Kasgeldlimiet

De gemiddelde vlottende (kortlopende) schuld is voor gemeenten gelimiteerd tot 8,5% van het begrotingstotaal. De kasgeldlimiet bedraagt in 2024 € 9,1 miljoen. Als de omvang van de vlottende schuld deze limiet structureel benadert, wordt overgegaan tot het aantrekken van een langlopende lening. Bij een positief saldo in rekening courant wordt het 'automatisch' bij de schatkist uitgezet in verband met het verplichte schatkistbankieren.

### Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft betrekking op het beperken van de gevolgen van een stijgende kapitaalmarktrente op de rentelasten van de lange termijnfinanciering. De jaarlijkse aflossingen en renteherzieningen mogen samen niet meer bedragen dan 20% van het begrotingstotaal; het renterisico. Voor 2024 is de norm vastgesteld op € 21,3 miljoen.

Nr. + omschrijving	2024
1. Begrotingstotaal	106.533
2. Wettelijk percentage	20%
3. Renterisiconorm (1x2)	21.307
4. Renteherziening	-
5. Aflossing	2.437
6. Renterisico (4+5)	2.437
7. Ruimte vs. norm (3-6)	18.870

Bedragen x € 1.000

### Leningenportefeuille

De omvang van de huidige leningenportefeuille bedraagt begin 2024 € 46,2 miljoen. In 2023 zijn geen nieuwe langlopende financieringen aangetrokken; er is enkel afgelost op lopende financieringen.



## Kredietrisicobeheer

Het uitzetten van middelen in het kader van treasury is alleen nog toegestaan binnen de kaders van de 'Regeling schatkistbankieren decentrale overheden' waardoor zich geen kredietrisico's voordoen. Bij het verstrekken van leningen of garanties uit hoofde van de publieke taak worden, indien mogelijk, zekerheden of garanties gesteld.

Verstreckte leningen en garanties	1-1-2024	31-12-2024
Leningen aan verenigingen en stichtingen	4.595	4.425
Hypotheekregeling	102	90
Deelnemingen	1.404	1.404
Kapitaalverstrekkingen aan deeln.	1.532	1.532
<b>Totaal verstrekkingen</b>	<b>7.633</b>	<b>7.451</b>

Garanties Woningcorporatie/stichting	10.143	6551
Garanties WSW (achtervang)	30.659	30.998
<b>Totaal garanties</b>	<b>40.802</b>	<b>41.549</b>

Bedragen x € 1.000

## Rente (resultaat)

Voor de financieringsbehoefte houden we rekening met een rentepercentage van 4% voor langlopende

financieringen. Voor de interne doorberekening van de netto rentekosten naar de investeringen hanteren we een omslagpercentage van 1%.

Renteresultaat taakveld Treasury		Balans	%	2024	2025	2026	2027
Externe rentelasten over de korte en lange financiering		44.850		955	1.019	1.109	1.198
Externe rentebaten verstrekte leningen	-/-			-110	-55	-53	-50
Saldo rentelasten en rentebaten		44.850		845	964	1.057	1.148
Diirberekening rente grondexploitatie	-/-	54	0,80%	0	-1	-1	-2
Saldo toe te rekenen externe rente		44.795		844	963	1.056	1.146
Rente over eigen vermogen:							
- Algemene reserve		9.435	0,00%				
- Bestemingsreserves		22.792	0,00%				
- Afschrijvingsreserves		49.628	1,00%	496	483	465	448
Rente over voorzieningen		5.193	0,00%				
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		131.843	1,02%	1.341	1.446	1.521	1.594
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-	131.843	1,00%	-1.318	-1.297	-1.277	-1.258
Renteresultaat op het taakveld treasury				22	149	243	336

Bedragen x € 1.000

## Paragraaf 5: Bedrijfsvoering

### Hofs-organiseren

Het doel van Hofs-organiseren is meer wendbaar organiseren, zodat we makkelijker en sneller kunnen meebewegen met de veranderingen in de samenleving. Daarnaast is er behoefte aan focus in ons werk. Als we meer werken vanuit een herkenbare lijn, dan weten inwoners en ondernemers ook beter wat ze van ons kunnen verwachten. Ook willen we vraagstukken nog meer integraal benaderen. Voor inwoners zijn wij één gemeente.

Om een wendbare organisatie te kunnen worden die tegelijkertijd koers houdt, zijn er drie deelopdrachten geformuleerd voor onze organisatie:

- Meer integraal richting geven aan de ambtelijke organisatie vanuit een heldere strategische koers
- Meer aandacht en ondersteuning voor ambtelijke professionele ruimte en ontwikkeling
- Duidelijke rolverdeling in de organisatie

### Digitaal vaardig en digitaal veilig werken

Digitale veiligheid betekent dat de medewerkers zich bewust zijn van de risico's. Investeren in de menselijke factor blijft noodzakelijk om de kans op incidenten te reduceren. Een bewuste houding ontstaat niet vanuit het niets. We gaan medewerkers informeren over de aanwezigheid van ondersteunende middelen en hoe deze praktisch en veilig benut kunnen worden. Daarnaast krijgen de medewerkers informatie over de mogelijke bedreigingen en hoe we daar het hoofd aan kunnen bieden.

### Duurzame inzetbaarheid

We leven in een steeds complexere en sneller veranderende wereld en zijn doorlopend bezig met de uitdagingen van de toekomst. Wij hebben duurzaam inzetbare medewerkers nodig die gevoed worden door H2O. Wanneer onze medewerkers Happy, Healthy en in Ontwikkeling (H2O) zijn, blijft de organisatie zich ook ontwikkelen. Om de ontwikkeling van onze organisatie en medewerkers goed uit te kunnen voeren hebben we het volgende nodig:

## **Strategische personeelsplanning en arbeidsmarktcommunicatie**

Gezien de verschillende ontwikkelingen op de arbeidsmarkt (o.a. de krapte en flexibilisering van arbeid, technologie en robotisering) willen we met onze wervingsinstrumentaria daarop meebewegen, zodat we ons kunnen onderscheiden van andere werkgevers. We gaan ons meer focussen op employer branding en kijken naar een culturele fit tussen de nieuwe collega's en organisatie. We willen ons meer inzetten op het binden en boeien van nieuwe generaties (o.a. het faciliteren van stages en traineeships) en investeren in de ontwikkeling van onze medewerkers. Middels een strategische personeelsplanning zorgen we met een kwantitatieve en kwalitatieve analyse van de organisatie dat de juiste persoon op de juiste plek terecht komt. Daarnaast willen we ons ook meer richten op het zijn van een inclusieve organisatie. Hiermee creëren we ruimte voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

## **Integriteit**

Onze organisatie voldoet aan de basisvoorwaarden voor een goed integriteitsbeleid, waarin aandacht wordt besteed aan het bevorderen van integriteitsbewustzijn, het voorkomen van misbruik van bevoegdheden, belangenverstrengeling en discriminatie. Zo moet iedere werknemer, die bij de gemeente Hof van Twente in dienst komt, een VOG kunnen overleggen en de belofte of eed afleggen.

Daarnaast zijn we aangesloten bij de Landelijke Klachtcommissie Ongewenst Gedrag en hanteren we de regeling Melden vermoeden misstand en de klachtenregeling Ongewenst Gedrag. De gemeente Hof van Twente heeft (interne en externe) vertrouwenspersonen aangesteld, een gedragscode voor ambtenaren en bestuurders en zorgen we dat het onderwerp integriteit in zijn algemeenheid en de gedragscode periodiek wordt besproken. Voor het registreren van nevenwerkzaamheden volgen we de Wet Transparante en Voorspelbare Arbeidsvoorwaarden.

## **Inkoop- en aanbesteding**

We gaan in 2024 met het nieuwe team inkoop en aanbesteding aan de slag om inkoop binnen onze organisatie verder te professionaliseren. Het team biedt ondersteuning bij o.a inkooptrajecten zoals de Europese aanbestedingen voor bodemonderzoek, software broker en voor Aansprakelijkheidsverzekering en goed werkgeverschap.

## **Organisatieontwikkeling**

We willen nog beter inspelen op de veranderingen die de samenleving van een gemeentelijke organisatie vraagt. De keuze is daarom gemaakt om niet meer te werken met afdelingen. We verwachten daardoor wendbaarder om te kunnen gaan met de complexe veranderingen in onze samenleving. We gaan dit bereiken door:

- Meer integraal richting te geven aan de ambtelijke organisatie;
- Meer aandacht en ondersteuning voor ambtelijke professionele ruimte en ontwikkeling te hebben;
- Een duidelijkere rolverdeling in de organisatie.

Door meer in onderlinge samenhang op te pakken en duidelijker te zijn kunnen we ook complexe vraagstukken beter aanpakken. Op die manier kunnen we onze inwoners, ondernemers, bestuur en samenwerkingsorganisaties het beste van dienst zijn.

## **Informatievoorziening en automatisering**

### **Implementatieplan Regiebureau I&A**

Begin 2023 is het implementatieplan geschreven. In dit plan staan de acties omschreven die nodig zijn om het regiebureau I&A te ontwikkelen naar het Regiebureau uit de vastgestelde visie Regievoering I&A. 2024 zal dan ook in het teken staan van de uitvoering van het implementatieplan. Onderdelen van dit plan zijn het opzetten van heldere processen, inrichten van goede tooling en het ontwikkelen van de medewerkers. Binnen het Regiebureau I&A hebben wij nog openstaande vacatures. De arbeidsmarkt is krap en het is moeizaam kandidaten te werven. Voldoende bezetting is wel noodzakelijk voor de uitvoering van het implementatieplan. Op het moment dat wij geen vaste medewerkers kunnen aantrekken zullen wij

moeten gaan zoeken naar inhuur. Dit zou dan kunnen leiden tot hogere kosten.

### **Beheer op koppelingen**

Het huidige IT-landschap bestaat uit veel SaaS-applicaties. SaaS betekent software as a service en is software die als een onlinedienst wordt aangeboden. Hierbij ligt het technisch beheer van die software bij de leverancier en wordt dit online gehost en niet op je eigen omgeving. Vaak is het noodzakelijk dat verschillende software aan elkaar wordt gekoppeld om op die manier de informatieoverdracht te kunnen realiseren. Deze koppelingen zijn als ware de levensaders van die informatieoverdracht en daarmee van groot belang. Deze koppeling moeten goed beheerd worden. Momenteel zijn we bezig met een onderzoek wat daar precies voor nodig is. Daarin onderzoeken wij of het iets is dat wij zelf binnen onze organisatie kunnen inrichten of dat we dit buitenshuis zouden moeten neerleggen. Welke optie ook als beste uit het onderzoek zal komen, er gaan hoe dan ook kosten mee gemoeid. De kosten zijn nu nog niet helder waardoor ze nog niet financieel

meegenomen kunnen worden bij deze programmabegroting.

### **Rekenkamercommissie**

De rekenkamercommissie wordt als gevolg van de invoering van de Wet Versterking decentrale rekenkamers vervangen door een rekenkamer. Raadsleden mogen geen deel meer uitmaken van de rekenkamer maar gaan een klankbordfunctie vervullen. Het streven om per jaar in ieder geval twee onderzoeken en twee brieven/quickscans aan de gemeenteraad aan te bieden wijzigt niet. Daar waar mogelijk sluit de Rekenkamer ook aan bij initiatieven van de gezamenlijke Twentse rekenkamers. In ieder geval zal worden aangesloten bij de quickscan van de gezamenlijke Twentse rekenkamers naar de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen.

### **Doelmatigheidsonderzoek**

Op basis van de in het najaar van 2023 vastgestelde onderzoeksverordening voeren wij in 2024 een doeltreffendheids- en doelmatigheidsonderzoek uit. Als onderwerp voor het onderzoek denken wij aan informatieveiligheid, privacy en WOO.

## Rechtmatigheid

Met ingang van het boekjaar 2023 legt het college, in plaats van de accountant, verantwoording af aan de gemeenteraad over het aspect rechtmatigheid. Daarom nemen wij in de jaarrekening 2023, naast het accountantsverslag, ook een expliciete rechtmatigheidsverklaring van het college op en in het jaarverslag 2023 een toelichting over dit onderwerp. Daarmee voldoen de jaarstukken 2023 aan de BBV-voorschriften. De gemeenteraad kan deze jaarstukken medio 2024 vaststellen.

## Financiële nota's

Op grond van artikel 212 Gemeentewet stelt de gemeenteraad in het najaar van 2023 de geactualiseerde Financiële verordening vast. Daarin worden de uitgangspunten voor het financiële beleid, het financiële beheer en de inrichting van de financiële organisatie vastgelegd.

Hierop zijn de volgende nota's gebaseerd:

- Nota waardering en afschrijving vaste activa 2022
- Nota reserves en voorzieningen 2022
- Treasurystatuut 2021
- Nota Risicomanagement
- Nota Grondbeleid

Eind 2023 - begin 2024 wordt de nota risicomanagement en de nota grondbeleid geactualiseerd.



## Beleidsindicatoren

Formatie				
	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting
	<u>2022</u>	<u>2022</u>	<u>2023</u>	<u>2024</u>
Aantal inwoners	35.056	35.000	35.000	35.455
Aantal fte's formatie	222	214	217	227
Fte's per 1.000 inwoners	6,33	6,12	6,20	6,40

Apparaatskosten				
	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting
	<u>2022</u>	<u>2022</u>	<u>2023</u>	<u>2024</u>
Totale apparaatskosten	19.722.449	21.178.888	26.628.659	27.258.235
Aantal inwoners	35.056	34.900	35.000	35.455
Kosten per inwoner	€ 562,60	€ 606,84	€ 760,82	€ 768,81

Externe inhuur				
	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting
	<u>2022</u>	<u>2022</u>	<u>2023</u>	<u>2024</u>
Externe inhuurkosten	3.626.000	1.456.908	3.069.525	1.958.412
Totale loonsom + inhuur	20.380.474	19.201.508	23.116.025	23.830.612
Inhuurkosten als % van totale loonsom + totale kosten externe inhuur	17,8%	7,6%	13,3%	8,2%

Bezetting				
	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting
	<u>2022</u>	<u>2022</u>	<u>2023</u>	<u>2024</u>
Aantal inwoners	35.056	35.000	35.000	35.455
Aantal fte's bezetting	208	209	203	206
Fte's per 1.000 inwoners	5,93	5,98	5,79	5,81

Overhead				
	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting
	<u>2022</u>	<u>2022</u>	<u>2023</u>	<u>2024</u>
Overheadkosten	12.448.449	10.753.819	15.075.471	14.714.286
Totale kosten	105.138.927	96.107.085	122.119.435	106.533.309
Overheadkosten als % van totale lasten	11,8%	11,2%	12,3%	13,8%

## Paragraaf 6: Verbonden partijen

### Algemeen

Voor de uitvoering van een aantal taken heeft de gemeente Hof van Twente zich verbonden met andere partijen. Daarbij kent de regionale samenwerking verschillende varianten.

Deze paragraaf verschaft inzicht in de beleidsmatige en financiële betrokkenheid van de gemeente bij verbonden partijen.

### Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn, op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), die rechtspersonen waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht. Onder financieel belang wordt verstaan: beschikbaar gestelde middelen, die kwijt zijn in geval van faillissement van de verbonden partij of waarvoor aansprakelijkheid van de gemeente bestaat als de verbonden partij haar verplichtingen niet na kan komen.

Over het algemeen gaat het bij verbonden partijen om vennootschappen waar de gemeente aandelen in heeft en gemeenschappelijke regelingen, zoals de Regio Twente en de Veiligheidsregio, waarin bij wijze van verlengd lokaal bestuur publieke belangen worden gediend.

De deelname in rechtspersonen is voor een deel historisch gegroeid. Deze zijn vooral ingegeven door het feit dat private partijen in het verleden bepaalde publieke belangen niet of onvoldoende konden waarborgen.

Instellingen waar de gemeente door een subsidierelatie uitvoering van beleid tracht te bereiken, behoren in dit kader niet tot de verbonden partijen. Vormen van samenwerking die niet in rechtspersonen zijn ondergebracht behoren eveneens niet tot verbonden partijen. Uiteraard blijft de gemeente de beleidsmatige en financiële verantwoordelijkheden houden ten aanzien van deze partijen, direct dan wel indirect.

In paragraaf 2 wordt gekeken naar de risico's en het (benodigde) weerstandsvermogen van verbonden partijen.

## Grip op verbonden partijen / Top X

De Nota verbonden partijen van november 2015 is een leidraad voor het beleid, structuur, sturing en grip op de verbonden partijen vanuit het college en de raad en hun afgevaardigde bestuursleden.

Van alle verbonden partijen is een dynamische “top X” benoemd waarvan het wenselijk wordt geacht om die nadrukkelijker te monitoren gezien de belangen die hiermee kunnen spelen:

1. Samen Twente
2. Omgevingsdienst Twente
3. SWB

## Ontwikkelingen verbonden partijen

Per verbonden partij wordt kort het doel, de bijdrage aan de gemeentelijke beleidsdoelstellingen en, voor zover van toepassing, relevante ontwikkelingen beschreven. Daarna is een tabel opgenomen met de (minimale) financiële gegevens. Deze zijn deels op basis van vastgestelde gegevens, deels op basis van (afgegeven) indicaties (BBV-voorschriften).

## Gemeenschappelijke regelingen

### Algemeen

Op 1 juli 2022 is een wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen in werking getreden. Deze wijziging heeft als voornaamste doelstelling de democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen te versterken. De wetwijziging biedt de gemeenteraden hiervoor een aantal aanpassingen en aanvullingen op de al bestaande wettelijke bevoegdheden en instrumenten.

Per gemeenschappelijke regeling dienen hiervoor de aanpassingen in de regelingen te worden voorgelegd aan alle deelnemende gemeenten. De doorlooptijd van de besluitvorming is er op gericht om voor 1 juli 2024 de wijzigingen te implementeren. Daarbij biedt deze wijziging de gelegenheid om de regelingen waar nodig te actualiseren.

Voor de Sociaal Economische Structuurversterking is de Stichting Twente Board opgericht.

De gastheerschappen van de overige Coalitions of the Willing zijn overgenomen door diverse gemeenten in de regio.

## Samen Twente

De (gezondheids)organisatie bestaat uit de Gemeentelijke Gezondheidsdienst Twente (GGD Twente), Veilig Thuis Twente (VTT) en de Organisatie voor (inkoop van) Zorg en Jeugd in Twente (OZJT). Zowel Kennispunt Twente als Samen14 en Twentse Koers zijn als gast ondergebracht.

## Recreatieschap Twente

Het recreatieschap houdt zich bezig met exploitatie en beheer van de recreatieparken Het Hulsbeek (Oldenzaal), Het Rutbeek (Enschede) en Het Lageveld (Wierden). Daarnaast onderhoudt Routenetwerken Twente ruim 10.000 km recreatieve Twentse routes voor fietsen, wandelen, mountainbiken, paardrijden en auto's. Tot slot regelt het recreatieschap toeristische promotie en marketing.

## Veiligheidsregio Twente

In de Veiligheidsregio Twente (VRT) werken de brandweer, geneeskundige hulpverlening (GHOR), de politie en de 14 Twentse gemeenten samen aan een veilig Twente. De VRT zet zich in voor

effectieve voorbereiding op en bestrijding van crises en rampen (wettelijke verplichting).

## Omgevingsdienst Twente (ODT)

De Omgevingsdienst Twente (ODT) is opgericht voor de uitvoering van milieutaken voor de Twentse gemeenten. De begroting 2024 is opgesteld op basis van outputfinanciering (verleende vergunningen, uitgevoerde controles). Afrekening vindt plaats op basis van daadwerkelijk afgenomen producturen.

De bijdrage aan de ODT wordt structureel hoger vanaf 2024. Enkele factoren daarbij zijn:

- Het aantal bedrijven met milieubelastende activiteiten.
- Het strikter toepassen van de landelijke handhavingsstrategie (LHS) waardoor er sneller bestuursrechtelijke handhavingstrajecten worden opgestart en hiervoor juridische capaciteit nodig is.
- Complexere vergunning- c.q. handhavingsdossiers waar veel advieswerk op van toepassing is en,
- Het ambitieniveau van Hof van Twente (positief vestigingsklimaat) werkt kosten verhogend.

## Euregio

De grensoverschrijdende gemeentelijke samenwerking die plaatsvindt in Euregio-verband kent belangrijke toeristische en economische pijlers. De Euregio houdt zich bezig met:

- Belangenbehartiging
- Samenwerking op sociaal-cultureel gebied
- Advisering met betrekking tot grensoverschrijdend werknemersverkeer
- Het versterken van de economische structuur via Interreg-fondsen
- Intergemeentelijke samenwerking in de meest brede zin van het woord.

de naam Gildebor wordt het beheer en onderhoud van de openbare ruimte voor de gemeenten Hengelo en Hof van Twente uitgevoerd.

Het toekomstbeeld voor de SWB laat uitdagingen zien. Ingezet wordt op de verandering naar een nieuw sociaal ontwikkelbedrijf. Daarnaast dient Gildebor de sociale onderneming te zijn waar kwaliteit beheer openbare ruimte en arbeidsontwikkeling samengaan. SWB werkt hiertoe samen met de gemeenten aan een strategienota om een meerjarenvisie en beleid vorm te geven.

## SWB

De gemeente Hof van Twente heeft de uitvoering van het 'restant van de SW' en de uitvoering van 'Nieuw Beschut' gemandateerd aan SWB. Daarnaast is de SWB ketenpartner en voorkeursleverancier voor de uitvoering van arbeidsontwikkeling binnen de Participatiewet. SWB voert in het kader van de ketensamenwerking met gemeenten en Werkplein verschillende soorten re-integratietrajecten uit voor de gemeentelijke doelgroep van de Participatiewet. Onder

## Stadsbank Oost Nederland

De Stadsbank is een kredietbank die (financiële) dienstverlening aan biedt aan mensen die financiële problemen ondervinden. Het gaat hier om kredietverlening, budgetbeheer, schuldhulpverlening en bij bewindsvoering schuldsanering.

Het profiel van de Stadsbank is een klant- en resultaatgerichte expertise organisatie in optimale

verbinding met en faciliterend naar gemeenten en hun regie op het sociaal domein.

Op basis van de nieuwe strategische koers wordt invulling gegeven aan de dienstverleningsvarianten aan de deelnemende gemeenten. Vanuit Hof van Twente is van de drie varianten 'ontzorging', 'hybride' en 'basis' gekozen voor ontzorging.

### **Crematoria Twente**

Deze organisatie zorgt voor het in stand houden en exploiteren van crematoriumvoorzieningen in de regio. De deelname wordt beschouwd als een publieke taak bij een brede invulling van de Wet lijkbezorging. In 2021 is de kadernotitie toekomst Crematoria Twente geactualiseerd en behandeld in de gemeenteraad. De meerderheid van de deelnemende heeft besloten betrokken te willen blijven wil bij Crematoria Twente.

### **Aandeelhouderschappen**

#### **Twence**

Het doel van Twence is de terugwinning van grondstoffen en energie uit afval door duurzame en

betaalbare verwerking van afval en bevordering van de samenwerking op het gebied van innovatief afvalbeleid (circulaire economie).

Het afgelopen jaar is gewerkt aan de actualisatie van het strategische beleidsplan 2024-2027. Dit wordt eind 2023 vastgesteld door de aandeelhoudersvergadering na consultering van de gemeenteraden.

De wens van een aantal aandeelhouders die hebben aangegeven niet langer aandeelhouder te willen zijn blijft onderwerp van gesprek. Daarnaast loopt er een juridische procedure die door Afvalverwerking Rijnmond (AVR) is gestart tegen Twence en de aandeelhoudende gemeenten ten aanzien van deze inbestedingsconstructie.

### **Twente Milieu**

Twente Milieu is actief op het gebied van afvalinzameling, om uitvoering te geven aan de wettelijke zorgplicht van de deelnemende gemeenten. Daarnaast voert men het beheer van de openbare ruimte uit voor enkele van die gemeenten. Bij het inzamelen van afval richt Twente Milieu zich op hergebruik van grondstoffen.

Het afgelopen jaar is gewerkt aan de actualisatie van het strategische beleidsplan 2024-2027. Dit wordt eind 2023 vastgesteld door de aandeelhoudersvergadering na consultering van de gemeenteraden.

### **Cogas**

Cogas zorgt voor het beheren, onderhouden en verbeteren van infrastructures in Oost-Nederland voor gas en elektriciteit en stadsverwarming en duurzame energie. De ambitie van Cogas is om in de energietransitie een belangrijke rol voor haar aandeelhouders en daarmee voor de regio te blijven te vervullen.

De wet VET (Wet Voortgang EnergieTransitie) legt daarbij beperkingen op aan de activiteiten die een netwerkbedrijf mag ontwikkelen. De benodigde investeringen in de energietransitie kunnen de vermogenspositie en het dividend onder druk zetten. Met een actualisatie van het dividendbeleid vanaf 2027 wordt hier aan tegemoet gekomen.

Effectief leidt tot een lager dividenduitkering vanaf 2028.

### **Vitens**

Het waterleidingbedrijf wil op een duurzame basis een uitstekende kwaliteit drinkwater leveren met een excellente dienstverlening (leveringszekerheid). Door de toenemende vraag naar drinkwater staat Vitens voor een enorme investeringsopgave waardoor het resultaat onder druk staat. Vitens keert de komende jaren geen dividend uit.

### **BNG Bank**

BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. De BNG biedt financiële diensten op maat zoals kredietverlening, betalingsverkeer, advisering, elektronisch bankieren en beleggen.

### **Wadinko**

Wadinko is een participatiemaatschappij, die vooral in Overijssel actief is. Het voornaamste doel is bevordering van de regionale werkgelegenheid.



### **Ontwikkelingsmaatschappij Zenkeldamshoek**

Het industrieterrein Zenkeldamshoek in Goor wordt in het kader van een publiekrechtelijke samenwerkingsovereenkomst ontwikkeld door de gemeente en BNG Gebiedsontwikkeling. De verdere ontwikkeling geschiedt vanuit de samenwerkingsovereenkomst

Ontwikkelingsmaatschappij Zenkeldamshoek (OMZ) en een eind 2013 daaraan toegevoegde Allonge. De gemeente heeft hierbij 50% zeggenschap en is voor 20% risicodragend in deze participatie. Zie paragraaf 7. Grondbeleid.

### **Enexis**

Enexis beheert het energienetwerk in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt. De vennootschap heeft ten doel het realiseren van een duurzame energievoorziening en door regie te nemen in innovatieve oplossingen. Dit om de energietransitie te versnellen en excellent netbeheer uit te voeren. De energietransitie heeft grote impact op de activiteiten en investeringsniveau van Enexis. De huidige

(tarief)regulering faciliteert deze groei in investeringen onvoldoende. Om de groei als gevolg van de energietransitie ook in de toekomst te kunnen financieren kijkt Enexis kritisch naar haar eigen efficiency en is in gesprek met de reguleringsinstanties en haar aandeelhouders.

### **Overige deelnemingen naar aanleiding van verkoop Essent**

De vennootschappen Publiek Belang Elektriciteitsproductie (PBE) en Claim Staat Vennootschap (CSV) zijn opgericht ter afwikkeling van zaken die voortkomen uit de verkoop van Essent in 2008. De verwachting is dat PBE in 2023 of 2024 kan worden opgeheven. CSV zal voorlopig nog voortbestaan.

### **Zuiver Hof van Twente**

De duurzaamheidsdoelstelling van de gemeente is een energieneutraal Hof van Twente in 2035. Zuiver BV beoogt hieraan een bijdrage te leveren door het ontwikkelen van projecten die gericht zijn op de lokale opwekking van duurzame energie.

In 2020 is het eerste project opgeleverd, namelijk Zonnepark Entersestraat. Voor het zonnepark Herike-Elsen wordt met ECHT, Hof op Rozen en de buurtcoöperatie toegewerkt naar een gezamenlijke realisatie van het zonnepark.

## Verenigingen en stichtingen

### Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)

De VNG behartigt de belangen van alle gemeenten bij andere overheden, waaronder de provinciale overheden, de Tweede Kamer en het kabinet. Daarnaast adviseert de VNG alle leden over actuele ontwikkelingen.

### VNG Overijssel

Provinciale afdeling van de Vereniging Nederlandse Gemeenten. Zorgt voor Behartiging van de gezamenlijke Overijsselse belangen (adviseren, coördineren en stimuleren).

### P10

Dit is een samenwerkingsverband tussen, inmiddels 31, plattelandsgemeenten in Nederland. Samen trekken deze gemeenten op in de behartiging van plattelandsbelangen richting de landelijke overheid, Brussel en de VNG.

### Vegann

Vegann is de Vereniging van gemeentelijke aandeelhouders binnen Noord-Nederland van netwerkbedrijf Enexis. Namens deze gemeenten is Vegann lid van de Aandeelhouderscommissie en Aandeelhoudersvergadering Enexis en verwoordt hierin de stem van de aandeelhoudende noordelijke gemeenten

## Financiële gegevens verbonden partijen

Verbonden partij	Indeling risico	Aandeel Hof van Twente	Eigen vermogen 31-12-2022	Eigen vermogen 31-12-2023	Eigen vermogen 31-12-2024	Vreemd vermogen 31-12-2022	Vreemd vermogen 31-12-2023	Vreemd vermogen 31-12-2024	Resultaat 2022	Resultaat 2023	Resultaat 2024	Dividend / Bijdrage (-) 2022	Dividend / Bijdrage (-) 2023	Dividend / Bijdrage (-) 2024
------------------	-----------------	------------------------	---------------------------	---------------------------	---------------------------	----------------------------	----------------------------	----------------------------	----------------	----------------	----------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------

Gemeenschappelijke regelingen														
Samen Twente	Hoog	5,5%	12.787.000	4.774.000	4.729.000	12.561.000	16.219.000	13.999.000	31.000	-	-	1.828.000	-1.833.000	-2.010.000
Veiligheidsregio Twente	Gemiddeld	5,5%	1.963.000	463.000	55.000	65.667.000	69.122.000	82.077.000	703.000	-	-	-2.622.000	-2.751.000	-2.952.000
Omgevingsdienst Twente	Hoog	8,3%	1.786.000	1.089.000	1.089.000	2.422.000	715.000	824.000	399.000	-	-	-1.492.000	-1.300.000	-1.735.000
Recreatieschap Twente	Laag	5,5%	871.000	740.000	871.000	4.204.000	3.482.000	3.805.000	147.000	-	-	-159.000	-165.000	-218.000
SWB	Hoog	33,3%	5.010.000	3.581.000	2.958.000	5.613.000	5.600.000	6.000.000	-1.057.000	-1.039.000	-391.000	-6.600.000	-6.600.000	-6.700.000
Stadsbank Oost Nederland	Gemiddeld	4,5%	1.349.000	1.349.000	1.290.000	15.215.000	15.215.000	5.790.000	366.000	-	-	-272.000	-300.000	-338.000
Euregio	Laag	0,8%	2.523.000	2.442.000	2.442.000	1.145.000	1.613.000	1.613.000	126.000	-90.000	-	-13.000	-13.000	-13.000
Crematoria Twente	Laag	5,0%	1.611.000	1.611.000	1.611.000	304.000	-	-	360.000	360.000	360.000	-	16.000	-

Vennootschappen en coöperaties														
Twence	Gemiddeld	5,5%	176 mln	-	-	163 mln	-	-	32,5 mln	-	-	335.000	885.000	195.000
Twente Milieu	Gemiddeld	7,9%	12,7 mln	-	-	15,6 mln	-	-	84.000	-	-	-	-	-
Cogas	Gemiddeld	13,2%	141,8 mln	-	-	111 mln	-	-	2,2 mln	-	-	1.326.000	1.326.000	1.326.000
Vitens	Gemiddeld	1,2%	649,5 mln	-	-	1.447,6 mln	-	-	8,2 mln	-	-	-	-	-
BNG Bank	Laag	0,3%	4.615 mln	-	-	112.074 mln	-	-	300 mln	-	-	359.000	393.000	200.000
Wadinko	Laag	6,0%	82,6 mln	-	-	8,5 mln	-	-	12,9 mln	-	-	181.000	90.000	72.000

## Financiële gegevens verbonden partijen

Verbonden partij	Indeling risico	Aandeel Hof van Twente	Eigen vermogen 31-12-2022	Eigen vermogen 31-12-2023	Eigen vermogen 31-12-2024	Vreemd vermogen 31-12-2022	Vreemd vermogen 31-12-2023	Vreemd vermogen 31-12-2024	Resultaat 2022	Resultaat 2023	Resultaat 2024	Dividend / Bijdrage (-) 2022	Dividend / Bijdrage (-) 2023	Dividend / Bijdrage (-) 2024
Ontwikkelingsmaatschappij Zenkeldamshoek BV	Laag	20%/50%	49.000	-	-	23.000	-	-	2.000	-	-	-	-	-
Ontwikkelingsmaatschappij Zenkeldamshoek CV	Laag	20%/50%	5,6 mln	-	-	163.000	-	-	264.000	-	-	-	-	-
Enexis	Gemiddeld	0,3%	5.441 mln	-	-	4.907 mln	-	-	1.300 mln	-	-	279.000	542.000	140.000
PBE	Laag	0,3%	1,5 mln	-	-	10.000	-	-	-50.000	-	-	-	-	-
CSV Amsterdam	Laag	0,3%	210.000	-	-	13.000	-	-	-100.000	-	-	-	-	-
Zuiver Hof van Twente	Gemiddeld	100,0%	440.000	-	-	50.000	-	-	195.000	-	-	-	-	-

\* Financiële informatie verbonden partijen voor zover (actueel) bekend opgenomen.

\* Dividend betreft de uitkering over het jaar waarin het resultaat wordt uitgekeerd.

## Paragraaf 7: Grondbeleid

### Perspectiefnota grondexploitaties

Door de situatie die is ontstaan door de hack in december 2020 is in 2021 en 2022 ervoor gekozen om geen perspectiefnota grondexploitaties op te stellen maar de belangrijkste ontwikkelingen voor de grondexploitaties op te nemen in de paragraaf 7 Grondbeleid. Vanaf heden willen we de belangrijkste ontwikkelingen voor grondexploitaties in paragraaf 7 opnemen. Daarbij dienen dan wel de grondexploitaties, die in exploitatie zijn, te worden herzien.

In de bijlage behorend bij deze paragraaf 7 worden de grondexploitaties voor de Marke 3 en Bentelo buiten herzien. De grondexploitatie van het woningbouwplan Kerkegaarden in Diepenheim wordt in deze begroting voor het eerst vastgesteld en daarmee wordt het totaalkrediet middels een begrotingswijziging beschikbaar gesteld.

Middels het instemmen van de begroting 2024 wordt ook ingestemd met de paragraaf 7 Grondbeleid, de herziening van de grondexploitaties van Bentelo buiten en de Marke 3 en wordt de grondexploitatie van het plan Kerkegaarden voor het eerst

vastgesteld. Voor het overige wordt in deze paragraaf ingegaan op de financiële positie en het weerstandsvermogen en de ontwikkeling van de grondexploitaties die in voorbereiding zijn.

### Beleid

Het basisprincipe is dat we ons laten leiden door de beleidsnota die in 2015 is vastgesteld. Deze nota wordt in 2024 herzien en aangepast om te voldoen aan de nieuwe omgevingswet, die vanaf 1 januari 2024 van kracht wordt. De beslissing van de gemeenteraad van 1 november 2021 om over te gaan naar een actief grondbeleid zal worden meegenomen bij de herziening van de Nota Grondbeleid in 2024, maar in de praktijk wordt nu al vaker gekozen voor een voorzichtig actief grondbeleid.

### Strategische verwerving

Jaarlijks wordt bij de vaststelling van de begroting door de raad een raamkrediet (€ 1,0 miljoen) voor strategische verwerving van gronden beschikbaar gesteld, bedoeld om slagvaardig te kunnen handelen. Dit budget kan slechts worden aangewend voor reguliere verwervingen, waarvoor

reeds een exploitatieopzet door de gemeenteraad is vastgesteld of voor anticiperende verwervingen die passen binnen door de gemeenteraad vastgestelde kaders, zoals Omgevingsvisie, structuurvisie (uit afgelopen jaren) of masterplan.

### Particuliere Plannen

Uiteraard kent deze gemeente ook particuliere plannen. Het betreft hierbij veelal binnenstedelijke herontwikkelingsgebieden. Op basis van ruimtelijke uitgangspunten is de gemeente veelal bereid om een overeenkomst te sluiten over de herontwikkeling van een dergelijke locatie. Daarbij is het uitgangspunt dat de kosten gedragen worden door de ontwikkelende partij. De gemeente heeft de mogelijkheid om te kiezen voor de meest optimale vorm van kostenverhaal voor gerealiseerde openbare voorzieningen, bijvoorbeeld via anterieure overeenkomsten of het exploitatieplan.

### Grondprijzen

Bij de herziening van de grondexploitaties is gerekend met een index van 4% waarmee de grondprijzen zijn verhoogd.

Deze prijsstijging hangt samen met het inflatiecijfer van het afgelopen jaar. Zo komt de prijsindex in deze begroting uit op ruim 7%. Daarmee gelden voor 2024 de volgende grondprijzen (excl. BTW).

	<i>Hoekwoning/Rijen:</i>	<i>2^1kapwon.:</i>	<i>Vrij:</i>
:: Goor	€ 236	€ 241	€ 263
:: Hengevelde	€ 236	€ 241	€ 263
:: Diepenheim	€ 236	€ 241	€ 263
:: Bentelo	€ 236	€ 241	€ 263
:: Markelo	€ 253	€ 258	€ 281
:: Delden	€ 263	€ 269	€ 292

Tevens is er de mogelijkheid om de kavels door middel van erfpacht af te nemen.

Voor reststroken wordt een vaste grondprijs gehanteerd van € 80 (exclusief overdrachtsbelasting).

Bij grondprijzen voor bedrijventerreinen wordt voorsnóg uitgegaan van de grondprijzen van Zenkeldamshoek. Op Zenkeldamshoek wordt een bandbreedte gehanteerd van: € 110 tot € 140 per m<sup>2</sup>.

## Financiële positie en weerstandsvermogen (zie ook paragraaf 2)

De financiële positie van het totaal van de complexen na herziening van de grondexploitaties toont een boekwaarde van € 7,7 miljoen en een geraamd (te realiseren) resultaat van € 0,2 miljoen.

De exploitaties van de Marke III in Hengevelde en Bentelo buiten worden bij deze begroting geactualiseerd.

Daarnaast wordt voorgesteld om de exploitatie van het plan Kerkegaarden in Diepenheim vast te stellen.

Het noodzakelijk weerstandsvermogen voor het opvangen van risico's binnen de grondexploitaties is binnen de reserve grondexploitatie voldoende afgedekt. De omvang van de reserve grondexploitatie was bij de Jaarrekening 2022 berekend op circa € 2,5 miljoen en de benodigde weerstandscapaciteit berekend op circa 1,2 miljoen waardoor € 0,9 miljoen kon vrijvallen en de reserve grondexploitatie is berekend op € 1,6 miljoen.

Bij deze programmabegroting wordt een voorziening getroffen van € 123.000 voor het plan de Kerkegaarden.

Tevens wordt rekening gehouden met de voorlopige aanslag vennootschapsbelasting voor een bedrag van € 145.800.

Hierdoor daalt de reserve grondexploitatie naar € 1,4 miljoen. De risico's bij de grondexploitaties worden ingeschat € 1,2 miljoen. Daarmee komt de ratio weerstandsvermogen grondexploitaties uit op 1,1.

Vanuit het risicoprofiel is aangegeven dat voor de gronden in exploitatie alle risico's voldoende beheerst worden. Bij het plan de Marke III loopt de uitgifte in gebied 2 voor op de planning en bij het plan Bentelo buiten zijn alle kavels verkocht. Daarnaast is eerder dit jaar het plan Hemmelweg (volkstuinten) in Markelo in exploitatie genomen.

Voor de gronden die niet in exploitatie zijn worden de risico's apart beoordeeld vanuit de benoemde systematiek. Daarbij wordt het benodigde weerstandvermogen berekend en afgezet tegen de omvang van de reserve grondexploitatie. Het (gedeeltelijk) in exploitatie nemen van de nieuwe wijk de Esch III in Markelo in samenhang met het

plan Markelo Noord past op dit moment in de Woonagenda en het dynamisch woningbouwprogramma.

Ten aanzien van het complex de Esch III heeft de gemeente het stellige voornemen om circa 3 ha te gaan ontwikkelen. Het betreffen gronden die verworven zijn voor gemeentelijke gebiedsontwikkeling (woningbouw), maar waarvoor nog geen grondexploitatie door de gemeenteraad is vastgesteld. Vanuit de nieuwe notitie BBV van juli 2019 over grondexploitaties kan het complex de Esch III gewaardeerd blijven tegen de actuele boekwaarde. Het voornemen is om plan de Esch III vanaf 2024 in exploitatie te nemen na vaststelling van het bestemmingsplan.

### **Winstneming grondexploitaties**

Gerealiseerde winsten worden toegevoegd aan de reserve grondexploitatie. Indien voor een plan geen sluitende begroting is, wordt ten laste van de reserve grondexploitatie een voorziening getroffen ter grootte van het exploitatietekort. Dit geldt in deze begroting voor het plan Kerkegaarden. Daarnaast kan er vanuit het realisatiebeginsel ook onder voorwaarden tussentijds winst worden genomen. Resultaten van winstgevende complexen

worden dan genomen op basis van “percentage of completion” waarbij het percentage van de gemaakte kosten wordt vermenigvuldigd met het percentage van de gerealiseerde opbrengst (stel 60 % realisatie kosten en 50% realisatie opbrengst = 30% winstneming van de winstverwachting).

Bij de jaarlijkse vaststelling van de jaarrekening wordt een noodzakelijke omvang bepaald van de reserve grondexploitatie en vindt zo nodig uitkering naar de algemene dienst plaats. In principe is uitkering aan de orde als de weerstandsratio boven de 1,4 uitkomt.

### **Invoering Vennootschapsbelasting 2016**

Vanaf 1 januari 2016 is de invoering van de vennootschapsbelasting voor overheidsbedrijven een belangrijke wijziging die veel gevolgen heeft voor met name de opzet van en administratie rond grondexploitaties.

Inmiddels hebben we voor de jaren 2016 t/m 2019 aangifte gedaan. Voor deze aangiften is een jaarwinstberekeningssystematiek uitgewerkt die in lijn is met de vaststellingsovereenkomst gemeentelijke grondbedrijven (VSO). Op basis van



de VSO berekening wordt nu uitgegaan van een bedrag van

€ 10.600 voor de gemeentelijke grondexploitaties en € 12.200 voor Ontwikkelingsmaatschappij Zenkeldamshoek.

### **BBV- verslaggeving regels rondom grondexploitaties**

Voor een goede uitvoering van deze nieuwe belastingplicht heeft de commissie Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) een Notitie Grondexploitaties opgesteld. Vanaf juli 2019 is een nieuwe Notitie Grondexploitaties van de commissie BBV van toepassing.

### **Stand van zaken Grondexploitaties**

Onderstaand wordt de stand van zaken van de grondexploitaties gegeven. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in Gronden in exploitatie en Materiële vaste activa.

### **Gronden in exploitatie**

Onze gemeente kent in 2023 5 complexen die vallen onder Bouwgronden in exploitatie.

Bij de herzieningen en vaststellingen van de grondexploitaties is rekening gehouden met de volgende parameters:

- Rente 1,12%
- Kostenstijging GWW 12,0%
- Opbrengstenstijging 4%
- Discontovoet 2%

### **Hemmelweg**

Eind 2021 is een kavel, die in erfpacht was uitgegeven, teruggekomen. Ten aanzien van deze kavel is recent een koopovereenkomst gesloten. Na realisatie van de laatste woning kan gestart worden met het woonrijpmaken. Na het woonrijpmaken kan het complex worden afgesloten met een aanvullende winst van circa € 20.000.

### **Hemmelweg (Volkstuinen)**

In het voorjaar van 2019 is gestart met de planvorming voor deze locatie. In overleg met de dorpsraad is een groep starters geformeerd, die

een voorkeur voor deze locatie hebben. Deze starters hebben geparticipeerd bij de ontwikkeling van dit gebied dat heeft geresulteerd in een plan voor 12 woningen. Het bestemmingsplan is in 2021 door de raad vastgesteld en was in maart 2023 eindelijk onherroepelijk. De exploitatieopzet is in mei 2023 door de gemeenteraad vastgesteld met een verwacht positief resultaat van circa € 60.000. Daarna is gestart met de voorbereiding van het bouwrijpmaken. Verwacht wordt dat hiermee gestart kan worden medio 2024 waarbij het tijdpad voor de aanleg van nutsvoorzieningen voor de meeste vertraging zorgt. De meeste kavels worden verkocht aan de eerste groep starters die betrokken waren bij de planvorming.

### **De Marke 3**

Bij dit complex is de verkoop in de jaren 2020 t/m 2022 voorspoedig verlopen. Medio 2023 zijn nog slechts 6 kavels beschikbaar in fase 1 en 2. In 2023 is gestart met de planvorming voor fase 3. In dit gebied komen circa 20 betaalbare koop- en huurwoningen.

Door de voorspoedige verkopen is de exploitatieperiode verkort met 3 jaar en wordt verwacht dat de exploitatie afgerond is in 2027.

De herziene exploitatieopzet, die in de bijlage bij de begroting is opgenomen, voorziet in een positief resultaat van € 1.216.000. Dit is bijna € 600.000 lager dan in 2022. Dit wordt veroorzaakt door hogere kosten voor bouwrijpmaken en woonrijpmaken (€ 300.000) door aanpassing van het plan in fase 3 en een hoge GWW-index (grond weg en waterbouw). Daarnaast dalen de grondopbrengsten (€ 300.000) door met name de minder vierkante meters die uitgeefbaar zijn en lagere grondprijzen door de keuze voor rijenwoningen in plaats van vrijstaande woningen in fase 3. Het geraamde resultaat is echter ruim voldoende om eventuele tegenvallers op te kunnen vangen.

### **Bentelo buiten**

Dit woningbouwplan is vanuit de woonwensen, in een participatief traject met de potentiële bewoners, tot stand gekomen. Dit heeft geresulteerd in een plan voor 12 woningen.

Het bestemmingsplan is in 2021 onherroepelijk geworden. In 2022 is gestart met bouwrijpmaken en daarna zijn alle kavels verkocht. De herziene exploitatieopzet die in de bijlage bij de begroting is opgenomen voorziet nu in positief resultaat van

€ 20.000 en dit is circa € 30.000 lager dan in 2022 als gevolg van hogere civiele kosten. Het plan kent beperkte risico's omdat alle kavels verkocht zijn. Het geraamde resultaat van € 20.000 is voldoende om eventuele tegenvallers op te vangen.

### **Kerkegaarden Diepenheim**

De locatie Kerkegaarden is een voormalige schoollocatie ter grootte van circa 2.000 m<sup>2</sup> en begin 2023 is het bestemmingsplan door de gemeenteraad vastgesteld en inmiddels onherroepelijk. Het plan voorziet in 7 grondgebonden woningen voor starters. Het plan is nu zo ver gevorderd dat het mogelijk is om een exploitatie-opzet vast te stellen. Door de keuze voor starterswoningen is slechts 50% uitgeefbaar, maar dit voldoet wel aan de vraag. Daarnaast hebben we bij dit plan nog te maken met een boekwaarde en sloopkosten (totaal € 140.000). Het voorgecalculeerde exploitatieresultaat voor dit plan voorziet in een exploitatietekort van € 123.000. Daarom moet er bij de vaststelling van deze exploitatieopzet een voorziening worden getroffen van € 123.000 ten laste van de reserve grondexploitatie.

In het raadsvoorstel bij deze begroting wordt voorgesteld om in te stemmen met de exploitatieopzet en het treffen van een voorziening

van € 123.000. Daarna kan in de loop van 2024 gestart worden met sloop en bouwrijpmaken en de uitgifte van de kavels.

### **Materiële vaste activa**

#### **De Esch III**

De afgelopen 2 jaar is gewerkt aan het plan Markelo Noord. Binnen dit plan is het de bedoeling om circa 3 ha van de gemeente (de Esch 3) en circa 4 ha van RG investments te ontwikkelen voor woningbouw middels het vaststellen van één bestemmingsplan. Het is de bedoeling om in het gezamenlijke gebied de Esch 3 en Markelo Noord circa 105 woningen te realiseren met een ontsluitingsweg naar de Holterweg voor de nieuwe woningen.

Het bestemmingsplan wordt nog in 2023 aan de gemeenteraad voorgelegd ter vaststelling en verwacht wordt dat er eind 2024 gestart kan worden met bouwrijpmaken. De exploitatieopzet voor het gemeentelijk deel van de het bestemmingsplan zal naar verwachting medio 2024 aan de gemeenteraad worden voorgelegd. De resterende 3,6 ha van de Esch wordt vooralsnog niet in

ontwikkeling genomen en is toegevoegd aan de overige ruilgronden.

### **Bentelo (Hagmolenbeek)**

In het voorjaar van 2023 heeft de gemeenteraad ingestemd met de aankoop van een perceel van circa 2 ha nabij de Hagmolenbeek. In de 2<sup>e</sup> helft van 2023 is gestart met een participatietraject ten behoeve van de planvorming voor woningbouw. Verwacht wordt dat in de 2<sup>e</sup> helft van 2024 een omgevingsplan aan de gemeenteraad ter vaststelling wordt voorgelegd.

### **Schoollocatie Toonladder met sporthal de Reiger in Delden**

In Delden is een nieuw integraal kindcentrum (IKC) en een nieuwe sporthal gerealiseerd. Hierdoor zijn de schoollocaties Toonladder en Rannink en de locatie van de sporthal de Reiger vrijgekomen voor woningbouw. De locatie van de Toonladder is in samenhang met de sporthal ontwikkeld in één bestemmingsplan. Deze gezamenlijke locatie is circa 10.000 m<sup>2</sup> groot. Burgers en instanties hebben kunnen reageren op de eerste voorlopige schetsen. Uiteindelijk is er gekozen voor een bestemmingsplan met 44 sociale huurappartementen op de locatie van sporthal de Reiger en 18 grondgebonden woningen op de locatie van de Toonladder. Dit bestemmingsplan is

in maart 2023 door de gemeenteraad vastgesteld en sinds mei 2023 onherroepelijk.

In de 2e helft van 2023 is gestart met de voorbereiding van het bouwrijpmaken en de sloop. Verwacht wordt dat de exploitatieberekening begin 2024 aan de gemeenteraad wordt voorgelegd met een positief resultaat. Daarna kan medio 2024 gestart worden met het slopen en bouwrijpmaken en vervolgens met de kaveluitgifte van de locatie de toonladder. De locatie van de sporthal wordt verkocht aan Wonen Delden ten behoeve van de realisatie van 44 sociale huurappartementen.

### **Schoollocatie Rannink in Delden**

Ook deze locatie is beschikbaar gekomen door de realisatie van een IKC. Deze locatie is circa 4.000 m<sup>2</sup> en uiteindelijk is gekozen voor een plan ten behoeve van de realisatie van 12 koopappartementen. Dit bestemmingplan is aan de gemeenteraad voorgelegd. Wanneer er geen beroep wordt ingesteld, kan daarna ook in 2024 de exploitatieopzet met een positief resultaat aan de gemeenteraad worden voorgelegd. Verwacht wordt dat in de 2e helft van 2024 gestart wordt met sloop en bouwrijpmaken.

### **Schoollocatie in Markelo**

In Markelo is een nieuw integraal kindcentrum gerealiseerd. Hierdoor is de locatie de Welp beschikbaar gekomen. De locatie is momenteel in gebruik als opvang voor Oekraïense vluchtelingen en dat geldt ook voor 2024.

### **Bedrijfslocatie TSB-terrein**

Vanaf oktober 2020 is dit gebied in eigendom van de gemeente. Bij de aankoop ging het om circa 14 ha (waarvan 8 ha bedrijventerrein en 6 ha grasland). Aangevuld met het gemeentelijk bezit (zwembadterrein, perceel Wheeweg, perceel Bouwens) gaat het om circa 17,5 ha. Onder de werknaam **Op Stoom** wordt het gebied in delen ontwikkeld ten behoeve van wonen, werken, behoud erfgoed, infrastructuur, biodiversiteit grond en water.

De rentelasten en overige exploitatielasten worden jaarlijks afgedekt door de huurinkomsten. Het saldo van de verhuurexploitatie wordt toegevoegd aan de reserve TSB. Voor deze ontwikkeling is eind 2022 ook een subsidie ontvangen vanuit de landelijke regeling woningbouwimpuls (WBI), die evenals de provinciale subsidie is toegevoegd aan de reserve

TSB. De omvang van deze reserve was per 1-1-2023 bijna € 2,5 mln.

In 2021 is de realisatie van de ontsluitingsweg (Reggeloop) die de Enterseweg verbindt met Bunschotenstraat gerealiseerd en in 2022 is het Masterplan vastgesteld.

In 2023 hebben de plannen voor de zwembadlocatie (stoombad) en de zuidrand ter inzage gelegen en zijn aan de gemeenteraad ter vaststelling voorgelegd. Het gaat voor beide locaties om bestemmingsplannen van in totaal circa 4 ha en ruim 100 woningen. Verwacht wordt dat in de 2 helft van 2024 de exploitatieopzet met een positief exploitatieresultaat aan de gemeenteraad kan worden voorgelegd. Daarna kan ook gestart worden met bouwrijpmaken en de uitgifte van de kavels. Tevens zijn er plannen in voorbereiding voor de sportrand ten zuiden van de voetbalvelden van Twenthe. Hier komen 5 woonwagendplaatsen, die deels georiënteerd zijn op de Gruttostraat. Daarnaast komen er in dit deelgebied ook reguliere woningen. De definitieve planvorming wordt eind 2023 of begin 2024 aan de gemeenteraad voorgelegd.

### **Locatie Boinksweide Diepenheim**

Voor deze locatie van ruim 1,5 ha wordt onderzocht welke invulling met woningbouw mogelijk is.

### **Locatie Morsweg en voormalig Korfbal terrein in Delden**

Dit betreffen 2 locaties van ruim 1 ha in Delden Oost die mogelijkheden hebben om te ontwikkelen voor woningbouw in de verdere toekomst.

### **Overige ruilgronden**

De locaties Waterlanden en Entersestraat worden inmiddels gebruikt ten behoeve van zonneparken voor een periode van 15 jaar. Daarmee worden de rentekosten afgedekt door de huurinkomsten.

Ten aanzien van het perceel aan de Herikerweg ter grootte van circa 2 ha wordt verwacht dat dit perceel in 2024 gebruikt kan worden ten behoeve van een zonnepark.

Daarnaast heeft de gemeente nog bijna 13 ha agrarische grond in bezit. Deze zijn gewaardeerd tegen een agrarische waarde en daarmee zijn de risico's beperkt.

### **Ontwikkelingsmaatschappij Zenkeldamshoek (OMZ)**

Dit betreft geen gemeentelijke grondexploitatie maar een publiek private Samenwerking (PPS) en valt onder de deelnemingen (zie ook paragraaf 6 verbonden partijen). De gemeente heeft hierbij 50% zeggenschap en is voor 20% risicodragend. De Bank Nederlandse Gemeenten Gebiedsontwikkeling (BNG GO) is de partner in deze samenwerking.

Inmiddels is het bestemmingsplan voor de tweede fase (Enterse kant van de Zomerweg) van bedrijventerrein Zenkeldamshoek onherroepelijk. De voorbereidingen voor het bouwrijpmaken van fase 2 zijn getroffen waarna een groot deel van kavels van fase 2 kan worden verkocht. De laatste door de aandeelhouders vastgestelde grondexploitatie van 2022 voorziet in een positief resultaat van € 1.209.000.

Daarnaast bedraagt de reserve Borgstellingsprovisie per 1-1-2023 € 233.000.

Verwacht wordt dat de exploitatie van Zenkeldamshoek in 2025 kan worden afgerond.

De risico's zijn in deze afrondende fase voor Zenkeldamshoek en de gemeente als aandeelhouder beperkt.



## Paragraaf 8: Openbaarheidsparagraaf

In het jaarverslag 2022 was voor het eerst een paragraaf 8 opgenomen. Deze paragraaf wordt voorgeschreven door de Wet open overheid (Woo: artikel 3.5). Vanaf 1 mei 2022 is de Woo in werking getreden. Deze wet bestaat uit een actieve publicatieplicht en een reactieve publicatieplicht. De wet beoogt overheden transparanter te maken door overheidsinformatie beter vindbaar en digitaal toegankelijker te maken.

### Wet open overheid

In 2024 werken we verder aan de implementatie van de Wet open overheid (hierna Woo). Hiervoor volgen we de planning van de VNG/Rijk. Wanneer zij een volgende informatiecategorie oppakken doen wij dat ook. Op deze wijze verzekeren wij ons ervan dat we de juiste kwesties aanpakken. We voeren een impactanalyse uit en wanneer de nieuwe website voor de gemeente gereed is zullen we, voor zover we dat nog niet doen, de vereiste informatie publiceren. Op deze manier willen we het voor iedereen mogelijk maken om makkelijk Woo informatie op te zoeken.

Daarnaast is het ook in 2024 mogelijk om een Woo verzoek bij ons in te dienen. We merken op dat er een toename zichtbaar is in het aantal Woo verzoeken dat bij ons binnenkomt en we verwachten dat deze trend doorzet. Intern vraagt dit het nodige van onze medewerkers. In 2024 willen we meer inzetten op de communicatie tussen de behandelend ambtenaar en de verzoeker zodat we zeker weten dat we de juiste informatie openbaar te maken.

### Informatiehuishouding op orde

Een onderdeel van verdere professionalisering van de organisatie is het verbeteren van onze informatievoorziening. Vanuit het rijk worden er ook steeds meer eisen gesteld. (Bijvoorbeeld de archiefwet, Baseline Informatieveiligheid Overheden, onze steeds toenemende digitale dienstverlening).

Naar aanleiding van een uitgevoerde risicoanalyse was de conclusie dat het nog vaak ontbreekt aan inzicht in de verschillende onderdelen van informatievoorziening. Het is noodzakelijk om deze ontwikkelingen op te pakken, omdat het belangrijk is de bedrijfscontinuïteit te borgen. Daarmee voorkomen we dat de inzet van informatie (data) als productiefactor voor de gemeente Hof van Twente onder druk komt te staan. Per jaar bepalen we de

volgende stappen. Om goede informatievoorziening te borgen is het randvoorwaardelijk dat de informatiebeheerkant op orde is.

### **Informatiebeheer**

In 2024 willen we het informatiebeheer en archivering verder op orde brengen. Zoals aangekondigd in de Programmabegroting van 2023 hebben we verbeterpunten opgesteld met als belangrijk doel weer te voldoen aan de wettelijke eisen van het Interbestuurlijk toezicht (IBT) en de Archiefwet na de cyberaanval. Daarnaast zijn personele maatregelen noodzakelijk om de capaciteit op orde te brengen en kwetsbaarheid te verminderen. Dit vraagt structurele middelen van in totaal € 96.000. Dit is nodig voor:

- Structureel uitbreiden van het functioneel beheer van het zaakstelsel, het belangrijkste archiefsysteem met 1 Fte. Dit om de continuïteit van onze dienstverlening en archivering te waarborgen.
- Daarnaast speelt de adviseur DIV/Informatiebeheer een belangrijke rol bij de implementatie van de Wet Open Overheid (WOO).

## Bijlage 1: Overzicht beleidsindicatoren

### Algemeen

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) wordt voorgeschreven dat gemeenten een basisset van beleidsindicatoren opnemen in de begroting. Doel hiervan is de begrotingen inzichtelijker maken voor raadsleden die niet met financiën zijn belast en een betere onderlinge vergelijkbaarheid van de gemeentebegrotingen mogelijk te maken.

Op de volgende pagina's wordt inzicht geboden in deze basisset. Deze zijn overgenomen van de website [waarstaatjegemeente.nl](https://www.waarstaatjegemeente.nl). Deze indicatoren worden minder relevant geacht voor onze gemeente. Omdat de cijfers afkomstig zijn van externe instanties varieert de periode waar de indicator betrekking op heeft.

Gelet op het voorgaande verbinden wij aan deze beleidsindicatoren op dit moment nog geen harde conclusies.

Naast de verplichte beleidsindicatoren heeft de gemeente de vrijheid om eigen indicatoren te benoemen. In de recente themanotities zijn een aantal specifieke indicatoren voorgesteld. Het werken met beleidsindicatoren is volop in ontwikkeling. Hierover zijn we in gesprek met de raad door middel van de raadswerkgroep.

## Basisset beleidsindicatoren

Nr.	Indicator	Omschrijving	Eenheid	Bron	Programma of paragraaf	Periode 2021		Periode 2022		Periode 2023	
						Hof van Twente	NL	Hof van Twente	NL	Hof van Twente	NL
1	Winkeldiefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.	per 1.000 inwoners	CBS - Diefstallen	Programma 1	0,4	1,8	0,6*	2,3*	NB	NB
2	Geweldsmisdrijven	Het aantal geweldsmisdrijven. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).	per 1.000 inwoners	CBS - Criminaliteit	Programma 1	2	4,3	1,7*	4,6*	NB	NB
3	Diefstallen uit woning	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.	per 1.000 inwoners	CBS - Diefstallen	Programma 1	1,1	1,3	1,7*	1,4*	NB	NB
4	Vernieling en beschadiging (in de openbare ruimte)	Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse aangifte. Omdat het delict mensenhandel vaak onder dezelfde feitcode geregistreerd wordt als het delict mensensmokkel worden deze twee delicten samengeteld en weergegeven bij de gewelds- en seksuele misdrijven.	per 1.000 inwoners	CBS - Criminaliteit	Programma 1	3,1	6,1	3,7*	6*	NB	NB
5	Verwijzingen Halt	Het aantal verwijzingen Halt per 1.000 inwoners van 12 tot 18 jaar. Jongeren van 12 tot 18 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt straf. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.	per 1.000 jongeren	Stichting Halt	Programma 1	5	8	9	8	NB	NB
6	Jongeren met een delict voor de rechter	Het percentage jongeren (12 t/m 21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.	%	CBS Jeugd	Programma 1	NB	0,1%	NB	NB	NB	NB
7	Nieuw gebouwde woningen	Nieuw gebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen, zoals transformaties.	per 1.000 woningen	Basisregistraties adressen en gebouwen - bewerking ABF Research	Programma 2	4,1	8,9	4,8	9,3	NB	NB
8	Demografische druk	Het aantal personen van 0 tot 20 jaar én 65 jaar of ouder per honderd personen van 20 tot 65 jaar.	%	CBS - Bevolkingsstatistiek	Programma 2	85%	70,1%	84,9%	70,3%	85,1%	70,3%

Nr.	Indicator	Omschrijving	Eenheid	Bron	Programma of paragraaf	Periode 2021		Periode 2022		Periode 2023	
						Hof van Twente	NL	Hof van Twente	NL	Hof van Twente	NL
9	Banen	Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 64 jaar.	per 1.000 inwoners 15-64 jaar	CBS Bevolkingsstatistiek / LISA - bewerking ABF Research	Programma 2	630,5	685,8	788,3	825,4	NB	NB
10	Vestigingen (van bedrijven)	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.	per 1.000 inwoners 15-64 jaar	LISA	Programma 2	190,1	165,1	195,3	174,1	NB	NB
11	Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.	%	CBS - Arbeidsdeelname	Programma 2	72,5%	70,4%	74,1%	72,2%	NB	NB
12	Funcziemenging	De funcziemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.	%	CBS BAG/LISA - bewerking ABF Research	Programma 2	51,6%	53,3%	52,1%	53,8%	NB	NB
13	Hernieuwbare elektriciteit	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.	%	Berekening	Programma 2	27,8%	33,2%	NB	NB	NB	NB
14	Omvang huishoudelijk restafval	Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.	kg per inwoner	CBS statistiek Huishoudelijk afval	Programma 3	90	169	NB	NB	NB	NB
15	Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	Het percentage van het totaal aantal leerlingen van het VO en MBO (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. De periodeaanduiding "2019" staat voor schooljaar "2018/2019".	%	DUO/Ingrado	Programma 4	NB	1,9%	NB	NB	NB	NB
16	Absoluut verzuim	Er wordt gesproken van absoluut verzuim als een leerplichtige en/of kwalificatieplichtige jongere niet op een school of instelling staat ingeschreven. De periodeaanduiding '2019' staat voor schooljaar '2018/2019'.	per 1.000 leerlingen	DUO/Ingrado	Programma 4	0	2,7	NB	NB	NB	NB
17	Relatief verzuim	Er is sprake van relatief verzuim als een jongere wel op een school staat ingeschreven, maar gedurende een bepaalde tijd de lessen/praktijk verzuimt. Ook veelvuldig te laat komen kan hiertoe worden gerekend. De periodeaanduiding '2019' staat voor schooljaar '2018/2019'.	per 1.000 leerlingen	DUO/Ingrado	Programma 4	0	20	19	24	NB	NB
18	Niet-sporters	Het percentage niet-wekelijkse sporters t.o.v. de bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.	%	Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD'en, CBS en RIVM	Programma 4	NB	NB	NB	NB	NB	NB
19	Personen met een bijstandsuitkering	Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.	per 10.000 inwoners	CBS - Participatiewet	Programma 5	234,8	431,7	NB	NB	NB	NB

Nr.	Indicator	Omschrijving	Eenheid	Bron	Programma of paragraaf	Periode 2021		Periode 2022		Periode 2023	
						Hof van Twente	NL	Hof van Twente	NL	Hof van Twente	NL
20	Lopende re-integratievoorzieningen	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.	per 10.000 inwoners 15-64 jaar	CBS - Participatiewet	Programma 5	NB	197,7*	189,2*	197,7*	NB	NB
21	Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.	per 10.000 inwoners	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO	Programma 5	720	NB	720	700	NB	NB
22	Kinderen in uitkeringsgezin	Percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimaal één lid een bijstandsuitkering ontvangt. Onder bijstand wordt hier uitkeringen aan huishoudens op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, tot 2015) en de Participatiewet (vanaf 2015) en het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (Bbz verstaan. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.	%	CBS Jeugd	Programma 5	3%	6%	NB	NB	NB	NB
23	Werkloze jongeren	Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV WERKbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.	%	CBS Jeugd	Programma 5	1%	2%	NB	NB	NB	NB
24	Jongeren met jeugdhulp	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en/of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders.	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS Jeugd	Programma 5	11,2%	13,2%	11,6%*	13,2%*	NB	NB
25	Jongeren met jeugdbescherming	Jongeren met jeugdbescherming betreft jongeren tot 18 jaar die op enig moment in de verslagperiode een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen. Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan onder toezicht gesteld of onder voogdij geplaatst. In uitzonderlijke gevallen wordt de hulp of zorg voortgezet tot de leeftijd van 23 jaar.	%	CBS Jeugd	Programma 5	1,2%	1,2%	1,1%*	1,2%*	NB	NB

Nr.	Indicator	Omschrijving	Eenheid	Bron	Programma of paragraaf	Periode 2021		Periode 2022		Periode 2023	
						Hof van Twente	NL	Hof van Twente	NL	Hof van Twente	NL
26	Jongeren met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-23 jaar). Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 23 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door de kinderrechter of de officier van Justitie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart. De begeleiding kan doorlopen tot de jongere 23 jaar wordt.	%	CBS Jeugd	Programma 5	NB	NB	0,2%	0,3%	NB	NB
27	Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuisoude betaalt aan woonlasten.	euro	COELO, Groningen	Paragraaf 1	808	733	NB	823	963	860
28	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuisoude betaalt aan woonlasten.	euro	COELO, Groningen	Paragraaf 1	840	810	NB	NB	1003	942
29	Gemiddelde WOZ-waarde woningen	De gemiddelde WOZ waarde van woningen.	Duizend euro	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken	Paragraaf 1	281	290	307	317	344	369
30	Formatie	Aantal formatieplaatsen per 1.000 inwoners	per 1.000 inwoners	Gemeente	Paragraaf 5	6,11	-	6,33	-	6,2	NB
31	Bezetting	Aantal formatieplaatsen per 1.000 inwoners	per 1.000 inwoners	Gemeente	Paragraaf 5	5,85	-	5,93	-	5,79	NB
32	Apparaatskosten	Kosten (euro) per inwoner	euro	Gemeente	Paragraaf 5	560,04	-	562,6	-	760,82	NB
33	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	%	Gemeente	Paragraaf 5	8,4%	-	17,80%	-	13,30%	NB
34	Overhead	Aandeel van totale lasten	%	Gemeente	Paragraaf 5	10,9%	-	11,80%	-	12,3	NB

\* voorlopige cijfers  
NB = Niet bekend

## Beleidsindicatoren Themanotities

	<b>Beleidsindicatoren</b>	<b>Ambitie</b>
	<b>THEMA SOCIAAL DOMEIN</b>	
1.1	Percentage inwoners dat deelneemt in het verenigingsleven	Handhaven 78% (landelijk 67%)
1.2	Percentage gezinnen met een jeugdbeschermingsmaatregel	Handhaven 1,1% (landelijk 1,1%)
1.3	Percentage jongeren met jeugdhulp	Handhaven maximaal 9,4% (landelijk 10,3%)
1.4	Percentage inwoners dat haar eigen gezondheid als 'goed' ervaart	Handhaven percentage 2020
1.5	Percentage inwoners dat voldoet aan de bewegingsnorm	70% (2024)
1.6	Leeftijd waarop jongeren beginnen met roken	2024 gemiddeld 2 jaar later
1.7	Percentage inwoners met overgewicht (BMI boven de 25)	2032 minder dan 50% (nu 54%).
1.8	Percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin op bijstandsniveau opgroeit	Handhaven 3 %
1.9	Percentage huishoudens met problematische schulden	Handhaven 5,2 %
1.10	Percentage ouderen dat zich eenzaam voelt	2024 gedaald met 7% ten opzichte van 2020 (32%)
1.11	Percentage ouderen dat haar woning levensloopbesteding vindt	Handhaven 63% (niveau 2020)



	<b>Beleidsindicatoren</b>	<b>Ambitie</b>
	<b>THEMA AGRARISCHE SECTOR</b>	
2.1	Percentage Agrarische bedrijven die planmatig werken aan kringlooplandbouw	25% (100 bedrijven)
2.2	Uitwerken en uitvoeren gebiedsprocessen Provinciaal Prgramma Landelijk Gebied (PPLG)	10 à 12 gericht op o.a. kringlooplandbouw, 10% groen&blauwe dooradering, 2 Biogashubs, 3 pilots CO2 vastlegging
2.3	Aantal hectares vrijwillige kavelruil per jaar	gemiddeld 50
2.4	Aantal erfeigenaren dat i.k.v. toekomstbestendige erven door erfcoach wordt geholpen per jaar	25 à 50
2.5	Aantal lokale Leader projecten dat bijdraagt aan leefbaarheid platteland	10 à 15
2.6	Signalering sociale problemen (platform Stilleed) en hulpverlening (coachingstrajecten) per jaar	10
2.7	Kennisuitwisseling met agrariërs per jaar	2 bijeenkomsten, 4x nieuwsbrief en 4 minidocu's over boeren in onze gemeente
	<b>THEMA ONDERNEMEN</b>	
3.1	Aantal banen	Minimaal 1 % groei
3.2	MKB vriendelijkste gemeente	Positie in de top 5 van Overijssel
3.3	Aantal toeristische overnachtingen	Structurele groei

	<b>Beleidsindicatoren</b>	<b>Ambitie</b>
	<b>THEMA VEILIGHEID</b>	
4.1	Aantal delicten gemeld en geregistreerd bij de politie	Reductie 10% in 2026 ten opzichte van 2019
4.2	Percentage mensen dat zich veilig voelt in de eigen woonomgeving	Stijging 10% in 2026 ten opzichte van 2023.
4.3	Score van de Weerbaarheidsscan RIEC	Minimaal fase 4 op 1 januari 2028
4.4	Snelheid waarmee signalen van ondermijning worden opgepakt tot een herleidbaar besluit	Binnen 14 dagen
4.5	Snelheid waarmee acties uit PVA Ondermijning worden opgepakt en uitgevoerd	Vóór 1 januari 2026
4.6	Keurmerk veilig buitengebied verkrijgen en behouden	2024
4.7	Keurmerk veilig ondernemen verkrijgen en behouden	2024
4.8	Waardering van ondernemers voor de samenwerking keurmerk veilig ondernemen	minimaal rapportcijfer 7.5

	<b>Beleidsindicatoren</b>	<b>Ambitie</b>
	<b>THEMA DUURZAAMHEID</b>	
5.1	Het percentage gerealiseerde laadpunten van de meest recente prognose voor het benodigde aantal laadpunten in openbare ruimte van Hof van Twente in 2035.	Dekkend netwerk van laadpunten in openbare ruimte van Hof van Twente in 2035.
5.2	Energie neutraal Hof van Twente	2035
5.3	Energie neutraal gemeentelijke gebouwen	2030
	<b>THEMA WONEN</b>	
6.1	Aantal nieuw gebouwde woningen per jaar tot en met 2030	85-95 per jaar (Woonvisie) / 110-120 (Woondeal Twente)
6.2	Realiseren woonwagencollocatie op Stoom	Uiterlijk gereed 2024
6.3	Percentage nieuw gebouwde betaalbare woningen	30% sociale huur en 40% Middenhuur en betaalbare koop
6.4	Percentage gerealiseerde flexwoningen voor spoedzoekers	10% van de opgeleverde woningproductie (conform woonvisie).
6.5	Percentage nieuw gebouwde woningen dat circulair is gebouwd	50% tot en met 2030 circulair (conform Woondeal Twente)
6.6	Verdeling aantal gebouwde woningen over diverse kernen	Evenredig verdeeld
6.7	Snelheid waarmee woningen worden gebouwd	Starten met bouwen voor 2026

